

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

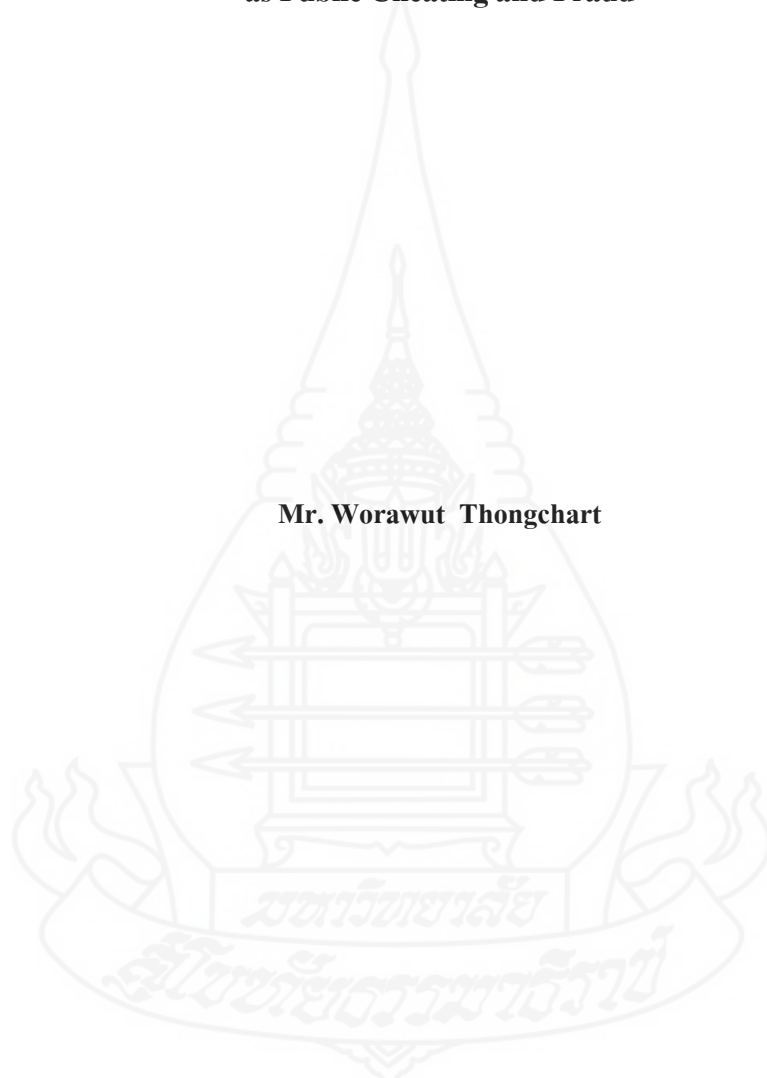
นายวรุดิ ทองชาติ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2562

**Legal problems concerning Borrowings which are regarded
as Public Cheating and Fraud**

Mr. Worawut Thongchart

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
ชื่อและนามสกุล	นายวรวุฒิ ทองชาติ
วิชาเอก	กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์จัตรา เพ็ชรล้ำเลิศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2563

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์จัตรา เพ็ชรล้ำเลิศ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สิริพันธ์ พลรบ)

.....
(รองศาสตราจารย์วรวุฒิ เทพทอง)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
 ผู้ศึกษา นายวรวิทย์ ทองชาติ รหัสนักศึกษ 2584002048 ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต
 อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์จิตรา เพ็ชรล้ำเลิศ ปีการศึกษา 2562

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน (2) ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน (3) วิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน และ (4) เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีวิจัยเอกสาร ได้แก่ ตำรา กฎหมาย บทความ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต รวมทั้งกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน และนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาทำการศึกษา วิเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ผลการศึกษาพบว่า (1) การมีกฎหมายบัญญัติความผิดและโทษทางอาญาแก่การกระทำอันเป็นการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดการกำหนดความผิดทางอาญา การลงโทษ และแนวคิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (2) สหรัฐอเมริกามีกฎหมายบัญญัติให้มีการดำเนินคดีอาญาด้วยความรวดเร็ว ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนในความผิดฉ้อโกง มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่บังคับคดีตามคำพิพากษาแทนผู้เสียหาย และเยอรมนีมีกฎหมายกำหนดให้ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐโดยการชดเชยความเสียหายจากการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม (3) พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนมีบทบัญญัติความผิดที่ยังไม่ครอบคลุมบทลงโทษยังไม่มีความเหมาะสม ทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในการลงโทษ มีการใช้เวลาในการดำเนินคดีที่ยาวนาน และหากผู้กระทำความผิดหลบหนีคดีจนขาดอายุความแล้วไม่สามารถดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดได้ อีกทั้งไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่บังคับคดีแทนผู้เสียหาย ตลอดจนผู้เสียหายซึ่งตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมดังกล่าวไม่ได้รับการชดเชยจากรัฐ (4) ควรมีการแก้ไขพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนให้มีบทบัญญัติความผิดที่ครอบคลุมการกระทำให้มากขึ้น แก้ไขเกี่ยวกับบทลงโทษให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การลงโทษ แก้ไขให้มีการดำเนินคดีอาญาที่รวดเร็ว และแก้ไขเรื่องอายุความ นอกจากนี้ควรจัดให้มีหน่วยงานของรัฐเพื่อทำหน้าที่บังคับคดีตามคำพิพากษาแทนผู้เสียหาย และให้ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับการชดเชยจากรัฐ

คำสำคัญ การฉ้อโกงประชาชน การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

Independent Study title: Legal problems concerning Borrowings which are regarded as Public Cheating and Fraud

Author: Mr. Worawut Thongchart; **ID:** 2584002048; **Degree:** Master of Laws;

Independent Study advisor: Jittra Phienlumlert, Associate Professor;

Academic year: 2019

Abstract

This independent study aims to (1) study concepts and legal theories related to borrowings which are regarded as public cheating and fraud; (2) compare Thai and foreign laws relating to borrowings regarded as public cheating and fraud; (3) to analyze legal problems on borrowings regarded as public cheating and fraud and (4) to suggest solutions to the law on borrowings regarded as public cheating and fraud.

This independent study is a qualitative and documentary research legal textbooks, articles, academic papers, research, dissertation papers, the information on the internet including Thai and foreign laws regarding borrowings which are regarded as public cheating and fraud in order to analyze legal problems and to make suggestions to the law on borrowings which are regarded as public cheating and fraud.

The study shows as follow; (1) the Emergency Decree on Borrowings which are regarded as Public Cheating and Fraud B.E. 2527 has offences and criminal punishment which are consistent with the concept of determination of criminal offences and punishment as well as economic crime concepts; (2) the United States enacted the law which enhances effective criminal proceedings, compensates an injured person from fraud and sets up a specialized agency to enforce court judgement on behalf of an injured person. Meanwhile, German law specifies the right of an injured person as a criminal victim to receive compensation from State; (3) the Emergency Decree on Borrowings which are regarded as Public Cheating and Fraud B.E. 2527 is incomprehensive, lacks of suitable provisions on punishment which results in not achieving punishment objectives, and prolongs criminal proceedings. If an offender absconds until the period of prescription is expired, such offender cannot be tried. Moreover, there is no particular sector to execute a case in the best interest of an injured person and also the injured person standing as a criminal victim uncompensated by State; and (4) the research suggests that the Emergency Decree on Borrowings which are regarded as Public Cheating and Fraud B.E. 2527 shall be amended to cover relevant offences, to impose punishment for more consistency with the objectives of punishment, to fasten criminal proceedings and to better the period of prescription. Also, the Decree should have provisions allowing the establishment of a specialized agency to enforce court decision on behalf an injured person and granting the right of receiving compensation to an injured person.

Keyword: public cheating and fraud, Borrowings regarded as Public Cheating and Fraud

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความช่วยเหลือจากท่านรองศาสตราจารย์จิตรา เพียรล้ำเลิศ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำ แนวคิด ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง นอกจากนี้ ขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์สิริพันธ์ พลรบ ที่กรุณาได้รับเป็นกรรมการการสอบรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยทุกท่านได้สละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์จนรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณท่านยุทธพงษ์อภิรัตนรังสี รองอธิบดีอัยการ สำนักงานคณะกรรมการอัยการ ท่านวัชระ อินทสุต รองอธิบดีอัยการ สำนักงานคณะกรรมการอัยการ ท่านประธาน จุฬาโรจมนตรี อัยการพิเศษฝ่ายสัญญาและหารือ 2 สำนักงานที่ปรึกษาทนายความ และท่านศศิพร สิงโตมาศ อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้บังคับบัญชาที่สำนักงานอัยการสูงสุด ที่คอยให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษาทุกเรื่องและผู้เขียนติดขัดในการจัดทำรายงานฉบับนี้

ท้ายที่สุด ผู้เขียนขอขอบพระคุณเพื่อนร่วมงานที่สำนักงานคณะกรรมการอัยการ และสำนักงานที่ปรึกษาทนายความ สำนักงานอัยการสูงสุด ที่ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และเป็นผลให้การจัดทำรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

หากรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีประโยชน์ต่อการศึกษายู้งาน ผู้เขียนขอมอบความดีทั้งหมดให้แก่บิดา มารดา พี่น้อง คณาจารย์ รวมถึงทุกท่านที่มีพระคุณต่อผู้เขียน ส่วนข้อบกพร่องทั้งหมด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว และขออภัยมา ณ โอกาสนี้

วรุฒิ ทองชาติ

พฤศจิกายน 2563

สารบัญ

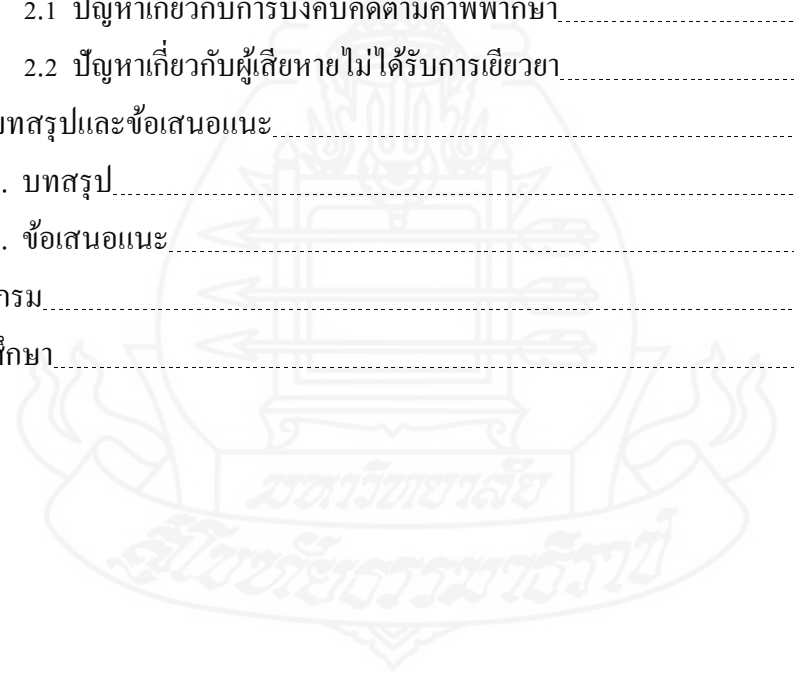
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
3. ขอบเขตของการศึกษา.....	5
4. วิธีการศึกษาวิจัย.....	5
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 หลักการ แนวคิดทฤษฎีและความเป็นมาที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน ที่เป็นการฉ้อ โกงประชาชน	6
1. หลักการกำหนดความผิดทางอาญา.....	6
1.1 หลักในการกำหนดความผิดของ Lon Fuller.....	6
1.2 หลักการกำหนดความผิดอาญาของ Herbert L. Packer.....	7
1.3 หลักในการกำหนดความผิดของ TadeuszGrygier.....	9
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการลงโทษ.....	10
2.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน.....	10
2.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง.....	11
2.3 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู.....	12
3. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับระบบงานยุติธรรมทางอาญา.....	13
3.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม.....	14
3.2 ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรม.....	15
4. แนวคิดเกี่ยวกับหลักการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว.....	16
4.1 การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลย.....	17
4.2 การเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหาย.....	17
4.3 การคุ้มครองพยานหลักฐาน.....	17
4.4 การคุ้มครองสังคมโดยรวม.....	17

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5. แนวคิดในการช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรม.....	17
6. แนวคิดเกี่ยวกับอาชญาทางเศรษฐกิจ.....	19
6.1 ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.....	19
6.2 ลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.....	20
7. รูปแบบธุรกิจการเงินนอกระบบ.....	23
8. ความเป็นมาของกฎหมายที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อ โกงประชาชน.....	30
บทที่ 3 กฎหมายไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อ โกงประชาชน.....	34
1. กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อ โกงประชาชน.....	34
1.1 พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อ โกงประชาชน พ.ศ. 2527.....	34
1.2 กฎหมายสารบัญญัติที่เกี่ยวข้อง.....	47
1.2.1 ประมวลกฎหมายอาญา.....	47
1.2.2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	49
1.2.3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.....	50
1.2.4 มาตรการตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547.....	51
1.2.5 พระราชบัญญัติพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544.....	53
1.3 กฎหมายวิธีสบัญญัติที่เกี่ยวข้อง.....	55
1.3.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	55
1.3.2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.....	57
2. กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อ โกงประชาชน.....	59
2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	59
2.2 ประเทศเยอรมนี.....	73

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน	
ที่เป็นการนอกระบบประชาชน.....	85
1. ปัญหาเกี่ยวกับพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการนอกระบบประชาชน พ.ศ. 2527.....	85
1.1 ปัญหาเกี่ยวกับบทบัญญัติที่เป็นการกระทำความผิด.....	85
1.2 ปัญหาเกี่ยวกับอัตราโทษ.....	88
1.2.1 โทษจำคุก.....	88
1.2.2 โทษปรับ.....	89
1.3 ปัญหาการใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีที่ยาวนาน.....	90
2. ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง.....	95
2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดีตามคำพิพากษา.....	95
2.2 ปัญหาเกี่ยวกับผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยา.....	97
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	99
1. บทสรุป.....	99
2. ข้อเสนอแนะ.....	104
บรรณานุกรม.....	109
ประวัติผู้ศึกษา.....	114

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาที่ได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจตกต่ำ ค่าครองชีพสูงทำให้ผู้มีรายได้น้อยต้องตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบากในการใช้ชีวิต เป็นเหตุให้มีผู้เห็นช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์จากเหตุดังกล่าว ทำการหลอกลวงผู้อื่นโดยการโฆษณาและชักชวนให้ประชาชนนำเงินมาลงทุนกับตน โดยสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนในอัตราที่สูง เมื่อประชาชนเห็นว่าจะได้ผลตอบแทนในอัตราที่สูงในระยะเวลาอันสั้นก็จะนำเงินไปลงทุน ต่อมาเมื่อผู้โฆษณาหรือชักชวนให้ประชาชนนำเงินมาลงทุนกับตนได้รับเงินแล้วกลับมิได้นำเงินไปลงทุนตามที่ได้อ้างไว้ แต่กลับนำเงินไปใช้ผิดไปจากที่เคยได้โฆษณาหรือประกาศไว้ และในช่วงระยะแรกของการโฆษณาหรือประกาศผู้กระทำผิดมักจะนำเงินที่ได้จากผู้ลงทุนรายใหม่ไปจ่ายให้กับผู้ลงทุนรายเก่าหมุนเวียนไปเรื่อยๆ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือว่าสามารถให้ผลตอบแทนตามที่กล่าวอ้างได้จริง เมื่อเวลาผ่านไปก็ไม่สามารถจ่ายผลตอบแทนให้แก่ผู้ลงทุนทุกคนได้ อันทำให้ผู้ลงทุนจะไม่ได้รับเงินคืน และมักมีผู้เสียหายเป็นจำนวนมากส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ต้องมีการตราพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ขึ้น มีผลใช้บังคับในวันที่ 13 พฤศจิกายน 2527

พระราชกำหนดดังกล่าวได้มีผลใช้บังคับมาเป็นเวลาประมาณ 36 ปี แล้ว และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมจำนวน 2 ครั้ง โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อให้ทันต่อยุคสมัยและรูปแบบการทำความผิดที่มีความเปลี่ยนแปลงไปและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากในสังคมปัจจุบันเต็มไปด้วยเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการและอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตของมนุษย์ รวมทั้งการติดต่อสื่อสารที่มีความสะดวกและรวดเร็วกว่าสมัยก่อนเป็นอย่างมาก ผู้คนในปัจจุบันมักใช้สื่อสังคมออนไลน์ซึ่งหมายถึง สื่อดิจิทัลที่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม (Social Tool) เพื่อใช้สื่อสารระหว่างกันในเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใดๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต โดยเน้นให้ผู้ใช้ทั้งที่เป็น

ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วนร่วม (Collaborative) อย่างสร้างสรรค์ ในการผลิตเนื้อหาขึ้นเอง (User-Generate Content: UGC) ในรูปของข้อมูล ภาพและเสียงในปัจจุบันที่ได้รับความนิยม เช่น Facebook, YouTube, Twitter, Line, WhatsApp เป็นต้น ผู้กระทำผิดมักใช้สื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำความผิดเพราะง่ายต่อการ โฆษณาและชักชวนให้ประชาชนนำเงินมาลงทุนกับตน

ดังที่ได้กล่าวข้างต้นว่ากฎหมายที่ได้ออกมาแก้ไขปัญหาการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชนโดยตรงคือพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ซึ่งตามกฎหมายนี้มีปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายในปัจจุบัน ดังนี้

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527

1.1.1 ปัญหาบทบัญญัติที่เป็นการกระทำความผิด

มาตรา 4 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำความผิดด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปว่า ในการกู้ยืมเงินตนหรือบุคคลใดจะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ที่กู้ยืมเงินรายนั้นหรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียน ให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใดๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้และในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไป ผู้นั้นกระทำความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน”

จากมาตราดังกล่าว อาจมีปัญหาค่าที่ต้องพิจารณาองค์ประกอบความผิดของมาตราดังกล่าวในส่วนที่บัญญัติว่า “...การกระทำความผิดด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป...” กล่าวคือ อาจมีกรณีที่มีผู้โฆษณาให้ปรากฏแก่บุคคลที่ไม่ถึงจำนวนสิบคน เช่น ส่งข้อความการโฆษณาหรือประกาศลงในสื่อสังคมออนไลน์ที่ตนเองเป็นสมาชิกที่มีจำนวนไม่ถึงสิบคน แต่ภายหลังผู้ที่ได้รับทราบข้อความดังกล่าวได้บอกข้อความนั้นต่อไปแก่บุคคลอื่นเป็นทอดๆ ซึ่งอาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติที่พนักงานสอบสวนไม่สามารถดำเนินคดีแก่ผู้โฆษณาหรือประกาศที่ไม่ครบองค์ประกอบความผิดดังกล่าว จึงควรมีการแก้ไขข้อความในมาตราดังกล่าวให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

1.1.2 ปัญหาอัตราโทษ

ความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนถือเป็นความผิดที่กระทำต่อผู้เสียหายแต่ละราย แม้จะได้โฆษณาหรือชักชวนให้ผู้อื่นนำเงินมาลงทุนกับตนเพียงครั้งเดียว ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี แต่ทั้งนี้เมื่อรวมโทษทุกการกระทำ

ความผิดแล้ว จะลงโทษได้ไม่เกินยี่สิบปี ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 91 (2) ในทางปฏิบัติเมื่อผู้กระทำความผิดอยู่ในเรือนจำหากปฏิบัติตัวดี ก็อาจจะได้รับการลดโทษและได้รับการปล่อยตัว โดยถูกลงโทษจำคุกไม่ถึงจำนวนที่ศาลมีคำพิพากษา แต่เมื่อเปรียบเทียบจำนวนผู้เสียหายและมูลค่าความเสียหายแล้ว เห็นได้ว่าโทษจำคุกนั้นยังไม่เหมาะสมกับการกระทำความผิดแต่อย่างใด

นอกจากนี้ ความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน การลงโทษผู้กระทำความผิดโดยโทษจำคุกและโทษปรับธรรมดา อาจจะไม่เป็นการป้องปรามและช่วยเหลือสังคมได้ดีเท่าที่ควร ดังนั้น จึงควรมีรูปแบบการลงโทษปรับที่มีความรุนแรงยิ่งขึ้น เช่น ลงโทษปรับแบบปรับตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับ เพื่อให้เหมาะสมกับผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับ และทำให้ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว

1.1.3 ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการดำเนินคดีที่ยาวนาน

กระบวนการในการดำเนินคดีอาญามี 3 ขั้นตอน คือ 1. ชั้นพนักงานสอบสวน 2. ชั้นพนักงานอัยการ 3. ชั้นศาล โดยแต่ละชั้นมีหน้าที่ และขั้นตอนต่างๆ ที่ต้องใช้ระยะเวลาแตกต่างกัน แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะได้บัญญัติหลักการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วไว้ในหมวดที่ 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 68 แล้วก็ตาม แต่ก็พบว่าในการดำเนินคดีเกี่ยวกับความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนมักใช้เวลาค่อนข้างนาน อาจทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการชดเชยเยียวยาภายในเวลาที่เหมาะสม จึงควรมีการแก้ไขกฎหมายให้มีการดำเนินกระบวนการให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

1.1.4 ปัญหาเกี่ยวกับอายุความ

จากการศึกษาพบว่าเคยมีผู้กระทำความผิดได้หลบหนีจากการถูกดำเนินคดีไปยังต่างประเทศโดยได้นำเงินจากผู้ถูกหลอกลงไปใช้จ่ายต่างประเทศด้วย ภายหลังคดีขาดอายุความ และได้เดินทางกลับมายังประเทศไทยก็ไม่สามารถนำตัวผู้นั้นมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้ ซึ่งความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนเป็นคดีที่กระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ระบบการเงิน การธนาคาร และกระทบต่อคนในสังคมเป็นอย่างมาก จึงควรมีการแก้ไขมิให้นับอายุความในระหว่างผู้ต้องหาหลบหนี

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดีตามคำพิพากษา

ในการดำเนินการ ในชั้นบังคับคดี แม้พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องขอตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 หรือผู้เสียหายได้ยื่นคำร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 หรือแม้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกง

ประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 9 หากต่อมาศาลได้มีคำสั่งให้จำเลยคืนทรัพย์สินหรือใช้ราคาแทน หรือชดใช้ค่าสินไหมทดแทนคืนให้แก่ผู้เสียหายก็ตาม แต่พนักงานอัยการไม่มีอำนาจดำเนินการในการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาในส่วนแพ่ง ซึ่งต้องเป็นหน้าที่ของผู้เสียหาย ดังนั้นผู้เสียหายอาจต้องเสียค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างทนายความ เสียเวลาเกี่ยวกับขั้นตอนการบังคับคดี เช่น การสืบทรัพย์ นำทรัพย์ เป็นต้น จึงควรมีหน่วยงานของรัฐที่จะทำหน้าที่คอยช่วยเหลือผู้เสียหายให้ได้รับการชดใช้เยียวยาและลดภาระค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมให้ได้มากที่สุด

1.2.2 ปัญหาเกี่ยวกับผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยา

เมื่อศาลมีคำพิพากษาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด จำเลยต้องชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายตามจำนวนที่ผู้เสียหายได้รับ แต่จำเลยมักจะมีทรัพย์สินไม่เพียงพอที่จะชดใช้คืนให้แก่ผู้เสียหายได้อย่างครบถ้วน รัฐจึงควรให้การช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายด้วย แต่พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ไม่ได้ให้สิทธิผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกงหรือกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนให้ได้รับค่าตอบแทนแต่อย่างใด อาจเป็นเพราะความผิดนี้ที่ผู้เสียหายเห็นแก่ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดเสนอให้เป็นค่าตอบแทนในการนำเงินมาลงทุน แต่ความผิดฐานฉ้อโกงหรือกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนเป็นความผิดที่กระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การเงิน การธนาคาร และวัฒนธรรมของคนในสังคมเป็นอย่างมาก รัฐจึงควรหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์และให้การช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดนี้ด้วย

ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ จึงได้ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ทางกฎหมายในความผิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน

2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหากฎหมายของไทยที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

2.4 เพื่อค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

3. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาปัญหาและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งศึกษากฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

4. วิธีการศึกษาวิจัย

การดำเนินการศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสาร อันได้แก่ ตำรากฎหมาย บทความ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต รวมทั้งกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบ แนวคิด ทฤษฎีและความเป็นมาของกฎหมายที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

5.2 ทำให้ได้ข้อมูลทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

5.3 ทำให้ได้ผลการวิเคราะห์ปัญหากฎหมายของไทยที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

5.4 ทำให้ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

บทที่ 2

หลักการ แนวคิดทฤษฎีและความเป็นมาที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็น การฉ้อโกงประชาชน

ความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้นถือว่าเป็นการฉ้อโกงอย่างหนึ่ง การศึกษาถึง แนวคิดทฤษฎี และความเป็นมาของกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกง ก็เพื่อให้ทราบถึงแนวความคิดเกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกงประเภทต่างๆ ในแต่ละยุคสมัย และการศึกษาความสำคัญของพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนก็เพื่อทราบถึงความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมาย และบทบัญญัติในพระราชกำหนดดังกล่าว เพื่อนำไปประกอบการวิเคราะห์ถึงปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามที่จะกล่าวต่อไป

1. หลักการกำหนดความผิดทางอาญา

การจะพิจารณาว่าการกระทำใดที่สมควรถูกควบคุมโดยกฎหมายอาญา หรือพฤติกรรมใดที่เป็นอาชญากรรมนั้นยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนซึ่งเป็นที่ยุติ มีนักกฎหมายหลายท่านได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักที่มีความเหมาะสมในการจะกำหนดว่าพฤติกรรมใดบ้างที่ควรบัญญัติให้เป็นความผิดทางอาญาไว้ เช่น¹

1.1 หลักในการกำหนดความผิดของ Lon Fuller

Lon Fuller เห็นว่ากฎหมายและศีลธรรมมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ศีลธรรมเป็นเหตุผลที่แฝงอยู่ภายใต้การบังคับของกฎหมาย ดังนั้น Lon Fuller จึงได้เสนอหลักในการบัญญัติกฎหมายอาญาที่เหมาะสมไว้ 8 ประการ คือ²

ประการที่หนึ่งต้องมีการวางเกณฑ์ในการบังคับ เพื่อให้เกิดความแน่นอนชัดเจนในสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะควบคุม

¹ อภิวัฒน์ สุดสาว. การกำหนดโทษทางอาญา ตามบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. จุลนิตี มี.ค.-เม.ย. 61 หน้า 113

² Austin M. Chinhengo, Essential Jurisprudence, ZLondon : Cavendish Publishing Limited, 1995), p.68

ประการที่สองเกณฑ์ดังกล่าวจะต้องเป็นการใช้ไปในอนาคตไม่ใช่มุ่งย้อนไปในอดีต เพราะหากมีผลย้อนหลังเท่ากับบุคคลจะต้องถูกลงโทษในการกระทำในอดีตซึ่งในขณะนั้นการกระทำดังกล่าวยังไม่เป็นความผิด

ประการที่สามเกณฑ์ในการควบคุมต้องมีการเผยแพร่ให้ทราบทั่วกัน เพื่อให้ประชาชนทราบว่ากระทำใดของตนที่จะถูกควบคุมหรือถูกบังคับ โดยกฎเกณฑ์ดังกล่าว

ประการที่สี่ เกณฑ์การควบคุมต้องมีลักษณะที่รัดกุมเหมาะสม

ประการที่ห้าเกณฑ์การควบคุมต้องไม่มีลักษณะที่ขัดแย้งกับกฎเกณฑ์อื่นๆ เพื่อไม่ให้ประชาชนเกิดความสับสน

ประการที่หกการปฏิบัติตามเกณฑ์ควบคุมดังกล่าวต้องสามารถปฏิบัติได้จริง เพราะเกณฑ์ที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ย่อมทำให้การควบคุมนั้นไร้ประโยชน์

ประการที่เจ็ดเกณฑ์ควบคุมนั้นต้องไม่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพราะความแน่นอนชัดเจนของกฎเกณฑ์เป็นสาระสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติตามได้

ประการที่แปดเกณฑ์การควบคุมที่ได้เผยแพร่ให้ทราบทั่วกันนั้นต้องสอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติในการควบคุมของเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบดูแลและบังคับใช้เกณฑ์ดังกล่าว เพื่อให้ประชาชนเห็นผลที่จะเกิดขึ้นได้ชัดเจนว่าจะเกิดผลอย่างไรกับตนเองหากละเลยเพิกเฉย

1.2 หลักการกำหนดความผิดอาญาของ Herbert L. Packer

Herbert L. Packer ได้ให้หลักไว้ 6 ประการในการพิจารณาว่าการกระทำเรื่องนั้นควรเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ดังนี้³

ประการที่หนึ่ง การกระทำนั้นเป็นที่เห็นได้ชัดในหมู่มชนส่วนมากว่าเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือน ต่อสังคม และหมู่มชนส่วนมากมิได้ให้อภัยแก่การกระทำเช่นนั้น

ประการที่สอง ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดอาญาแล้ว จะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษประการต่างๆ

ประการที่สาม การปราบปรามการกระทำเช่นนั้น กล่าวคือการถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด ทางอาญาจะไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลงไป

ประการที่สี่ หากเป็นความผิดอาญาแล้ว จะมีการใช้บังคับกฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

ประการที่ห้า การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำดังกล่าวจะไม่มีผลทำให้เกิดการใช้กระบวนการนั้นอย่างเกินขีดความสามารถทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณ

³เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์.คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัดจักรีราชการพิมพ์.2549. หน้า 2-10.

ประการที่หก ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างสมเหตุสมผลอื่นๆ แล้ว นอกจากการใช้กฎหมายอาญากับกรณีที่เกิดขึ้น

Herbert L. Packer ยังเห็นว่าโทษอาญานั้นเป็นโทษที่มีค่าใช้จ่ายสูง กล่าวคือในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแต่ละขั้นตอนนั้นรัฐต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของสังคมอันเป็นภารกิจของรัฐนั้น และโทษอาญามีความรุนแรงจนสมควรสงวนไว้ใช้เฉพาะความผิดที่ร้ายแรงจริงๆ เท่านั้น ดังนั้นจึงมีเหตุผล 2 ประการเท่านั้นที่บุคคลควรถูกลงโทษด้วยมาตรการทางอาญา คือ การลงโทษเพื่อให้สมควรแก่ผู้กระทำความผิดอย่างชั่วร้าย และการลงโทษเพื่อป้องกันอาชญากรรม

Herbert L. Packer เห็นว่าในสังคมปัจจุบันรัฐควรมีอำนาจที่จะบังคับประชาชนเพียงเท่าที่เขาได้กระทำ ไม่ใช่บังคับให้เป็นดังที่รัฐต้องการ⁴ และในการที่รัฐจะลงโทษบุคคลจะต้องพิจารณาถึงสภาวะทางจิตใจของผู้กระทำความผิดด้วย ซึ่งการที่รัฐได้คำนึงถึงสภาวะทางจิตใจของผู้กระทำความผิดนั้นจะป้องกันมิให้กฎหมายอาญาตกเป็นเครื่องมือของแนวคิดเรื่องการป้องกันซึ่งเป็นแนวคิดในเชิงอรรถประโยชน์นิยมอย่างไม่มีขีดจำกัด นอกจากนี้ Packer ยังเห็นว่าไม่ควรลงโทษบุคคลที่การกระทำของเขาไม่อาจถูกดำเนินได้อย่างเหมาะสม⁵ และไม่ควรลงโทษบุคคลโดยเหตุผลทางศีลธรรมเท่านั้น เพราะการลงโทษด้วยเหตุผลทางศีลธรรมนั้นยังเป็นเรื่องที่คลุมเครืออยู่มาก ซึ่งอาจทำให้เกิดข้อโต้แย้งในเรื่องต่างๆ ได้ เช่น การกระทำที่ผิดศีลธรรมนั้นแค่ไหนหรือเพียงใดที่สมควรต้องได้รับโทษทางอาญา เป็นไปไม่ได้ที่จะใช้กฎหมายอาญากับทุกการกระทำที่ผิดศีลธรรม ไม่มีอะไรพิสูจน์ได้ว่ากฎหมายอาญาจะสามารถทำให้บุคคลมีศีลธรรมที่ดีขึ้นหรือเลวลง Packer เห็นว่า การใช้มาตรการทางอาญากับพฤติกรรมที่เป็นเรื่องศีลธรรมส่วนตัวซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสังคม ส่วนรวมอาจก่อให้เกิดผลเสียต่างๆ ได้ เช่น ความยากลำบากในการควบคุมพฤติกรรมเหล่านั้นความเป็นไปได้น้อยในการบังคับใช้กฎหมายอาญาทำให้เป็นปัญหาต่อผู้บังคับใช้กฎหมายที่ประชาชน พบว่ากฎหมายที่ห้ามนั้นไม่สามารถใช้บังคับได้จริงเท่ากับเป็นการสนับสนุนการไม่เคารพศรัทธาในกฎหมายมากขึ้น เป็นต้น การใช้มาตรการทางอาญากับพฤติกรรมเหล่านี้ อาจทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น อาจทำให้เกิดปัญหาการคอร์รัปชันของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายได้โดยง่าย⁷

⁴ Herbert L. Packer, *The limit of the Criminal Sanction*, (California: Stanford University Press, 1968), p.274.

⁵ *Ibid.*, p.74.

⁶ *Ibid.*, p.117.

⁷ *Ibid.*, pp.306-308

1.3 หลักในการกำหนดความผิดของ Tadeusz Grygier

Tadeusz Grygier เห็นว่าในความคิดของมนุษย์นั้นกฎหมายกับความยุติธรรมเป็นสิ่งที่อยู่ร่วมกันในสถานะเดียวกับความเชื่อทางศาสนา มนุษย์จึงพยายามกำหนดระบบกฎหมายเหมือนกับที่เข้าใจในระบบศาสนา มนุษย์มีแนวโน้มที่จะเชื่อว่าระบบความยุติธรรมที่ตนเข้าใจนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ดังนั้น เมื่อมนุษย์พบว่ากฎหมายที่แตกต่างออกไปจากความเข้าใจดั้งเดิมก็เท่ากับว่ากฎหมายนั้นผิดพลาดและไม่ยุติธรรม Tadeusz Grygier ยังเห็นว่ากรณีที่มนุษย์เปรียบเทียบความยุติธรรมตามธรรมชาติว่ามีลักษณะเดียวกับความสูงสุดของเทพเจ้าหรือสิ่งที่ตนนับถือว่าสูงสุดและเป็นสากลทำให้มนุษย์ไม่ยอมรับความคิดที่ว่าสิ่งที่เป็นความถูกต้องในสถานที่และเวลาหนึ่งอาจไม่ใช่ความถูกต้องในอีกสถานที่หรืออีกเวลาหนึ่งได้ ดังนั้น Tadeusz Grygier จึงเห็นว่าถึงเวลาสมควร แล้วที่จะเปลี่ยนแนวความคิดที่ว่ากฎหมายอาญามีหน้าที่ควบคุมมนุษย์ในลักษณะเดียวกับเจตจำนงของสิ่งสูงสุดในทางศาสนา และ Tadeusz Grygier ยังได้เสนอแนวความคิดว่ากฎหมายอาญาที่มนุษย์ต้องการ คือ⁸

- 1) กฎหมายซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาคัดแย้งของมนุษย์ได้โดยแท้จริง
- 2) กฎหมายซึ่งจะควบคุมพฤติกรรมของแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่มบุคคลเพื่อปกป้องชุมชน
- 3) กฎหมายที่จะนำมาซึ่งความสุขแก่ประชาชนจำนวนมากที่สุด ซึ่งกฎหมายที่มนุษย์ต้องการเหล่านี้ควรต้องมีลักษณะไม่ใช่การลงโทษที่เป็นการทารุณกรรม ใช้บังคับโดยเท่าเทียมกัน เป็นมาตรการที่มีเมตตาธรรม และไม่สนับสนุนผลซึ่งไม่ใช่ความสุขอันแท้จริง

นอกจากนี้ Tadeusz Grygier เห็นว่าโดยทั่วไปคนมักตระหนักถึงอาชญากรรมในสองแง่ คือ ความร้ายแรงของอาชญากรรม (harm or risk) และข้อตำหนิ (culpability) ซึ่งรวมถึงความรับผิดชอบเด็ดขาด (strict liability) ด้วย ซึ่ง Tadeusz Grygier แยก อาชญากรรมออกเป็น 3 ส่วน คือ

- 1) ลักษณะความเป็นอันตราย (harm characteristically done) หรือ ความเสียหายซึ่งเกิดจากการกระทำ ของผู้กระทำผิด
- 2) ความเบี่ยงเบนจากมาตรฐานของบุคคลที่มีเหตุผลในสภาวะเช่นนั้น (deviation from the standard of the reasonable person)
- 3) ระดับของความเป็นอันตรายต่อสังคม (degree of social danger)

⁸Tadeusz Grygier. Social Protection Code : A New Model of Criminal Justice. (London : Sweet & Maxell Limited, 1977), p.xvii. อ้างใน สกต นิสารัตน์. “กฎหมายอาญาและการลงโทษที่เหมาะสม : แนวความคิดทางด้านปรัชญาและความยุติธรรมทางสังคม”, (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545, หน้า 40-46.

กฎหมายที่มนุษย์ในยุคปัจจุบันต้องการคือกฎหมายที่ไม่ซับซ้อน สามารถเข้าใจได้โดยง่าย ไม่ทารุณ โหดร้ายและเอื้ออำนวยต่อประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวม ซึ่งกฎหมายที่ Tadeusz Grygier นำเสนอมาภายใต้แนวความคิดเหล่านี้มีลักษณะแตกต่างจากกฎหมายอาญาโดยทั่วไปไปมากทั้งในด้านความมุ่งหมายของกฎหมาย และในด้านการให้คำจำกัดความของอาชญากรรมแต่ละประเภท แต่มีลักษณะของพื้นฐานความคิดและปรัชญาใกล้เคียงกับกฎหมายเอกชนมากกว่า

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษ

การลงโทษทางอาญาเป็นสิ่งที่มีความมาแต่เดิมและได้มีการพัฒนาวัตถุประสงค์และรูปแบบของการลงโทษจากเดิมที่มุ่งเน้นการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนให้เกิดความหลาบจำเพียงอย่างเดียว มาสู่แนวคิดในการมุ่งแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ซึ่งก่อให้เกิดวิธีการและมาตรการต่างๆ ที่นำมาใช้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้กระทำความผิดที่สามารถฟื้นฟูแก้ไขพฤติกรรมให้กลับตัวเป็นคนดีคืนสู่สังคมได้ และผู้ที่กระทำความผิดเล็กน้อยหรือกระทำความผิดโดยปราศจากความชั่ว

ในการลงโทษผู้กระทำความผิดอาญาจึงจำเป็นต้องพิจารณาทฤษฎีการลงโทษทางอาญาประกอบด้วย ซึ่งแต่ละทฤษฎีมีรูปแบบและสนองตอบวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญาแตกต่างกัน โดยทฤษฎีการลงโทษทางอาญาที่ปรากฏอยู่มีดังนี้

2.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory)

มีพื้นฐานความคิดจากลัทธิเจตจำนงเสรีและได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อของสำนักอาชญาวิทยาสำนักคลาสสิก (Classical School) โดยมีพื้นฐานความคิดที่ว่ามนุษย์มีเหตุผล มีอิสระเสรีภาพที่จะใช้ความคิด มีสิทธิจะกระทำอะไรก็ได้ ภายใต้ความเชื่อและการตัดสินใจของตัวเอง ดังนั้น มนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง หากการใดที่กระทำไปเป็นผลดีก็ควรได้รับผลดี แต่หากการใดที่กระทำไปเป็นผลร้ายบุคคลนั้นก็ต้องได้รับผลร้าย เช่น การถูกดำเนิน การลงโทษโดยสังคม โดยมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษ คือ⁹

1) เพื่อเป็นการตอบแทนการกระทำของผู้กระทำผิด เพราะเขาสมควรที่จะได้รับโทษ เนื่องจากการกระทำผิดของเขา

2) เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของเขาที่ได้กระทำลงไป

⁹จำเริญศักดิ์ สารธิมา. *วิธีการเพื่อความปลอดภัยที่ควรนำมาบังคับใช้*. ผลงานส่วนบุคคลหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหาร ในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 11. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานยุติธรรม พ.ศ. 2556. หน้า 12

- 3) เพื่อธำรงความยุติธรรมในสังคม
- 4) เพื่อรักษากฎหมาย โดยมีหลักการลงโทษ คือ
 - (1) ผู้กระทำความผิดเท่านั้นที่จะต้องถูกลงโทษ
 - (2) ผู้ที่กระทำความผิดด้วยกันทุกคนต้องถูกลงโทษ โดยไม่มีข้อยกเว้น
 - (3) จำนวนโทษที่จะใช้ลงโทษนั้นต้องมีความเหมาะสมกับความผิด

2.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง ตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานที่ว่า เมื่อกระทำความผิดแล้วไม่สามารถจะกลับไปแก้ไขได้ เมื่อเกิดการกระทำความผิดขึ้น ต้องหาวิธีการป้องกันไม่ให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอีก มีความเชื่อตามแนวคิดของสำนักอาชญวิทยาแนวปฏิฐานนิยม (Positivist) โดยซีซาร์ ลอมโบรโซ นายแพทย์ผู้ใช้นิเวศวิทยาทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษาผู้กระทำความผิดเพื่อหาทางป้องกันสังคม ทฤษฎีนี้มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษ คือ¹⁰

1) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยเฉพาะหรือป้องกันโดยเฉพาะ เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดรายบุคคล เพื่อป้องกันไม่ให้มีการกระทำความผิดซ้ำอีก

2) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไปหรือป้องกันโดยทั่วไป เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นตัวอย่างให้สังคมทั่วไปเห็น เพื่อที่จะได้เกรงกลัวโทษจากการกระทำความผิดและไม่คิดที่จะกระทำความผิดได้อีก ทฤษฎีนี้มีหลักเหตุผลสนับสนุนเพื่อข่มขู่ยับยั้ง คือ

2.1) ความกลัวโทษ ซึ่งหากผลร้ายที่ได้รับจากการลงโทษมีความรุนแรงมากพอแล้วบุคคลจะไม่กล้ากระทำความผิดเพราะกลัวโทษที่จะได้รับ เนื่องจากทุกคนล้วนแต่ไม่ชอบการถูกทรมานให้ใช้ชีวิตที่ยากลำบากในคุก จึงไม่ต้องการที่จะรับโทษทำให้ไม่กล้าที่จะกระทำความผิด

2.2) พลังกดดันของสังคม คือการที่ผู้กระทำความผิดและถูกลงโทษ ทำให้สังคมเห็นการกระทำและเกิดการตำหนิ รวมไปถึงการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในรูปแบบต่างๆ เช่น ไม่คบค้าสมาคมด้วย ถูกกีดกันจากสังคม ซึ่งตามธรรมชาติแล้วมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่ต้องการอยู่เป็นกลุ่มเป็นสังคม ต้องการได้รับการยอมรับจากคนในสังคม เมื่อบุคคลเล็งเห็นได้ว่าถ้ากระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษจะถูกสังคมตำหนิเตียนและทำให้อยู่ในสังคมด้วยความยากลำบาก จึงไม่กล้าที่จะกระทำความผิด

2.3) การสร้างนิสัย เมื่อสังคมได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่าการกระทำใดเป็นสิ่งที่ไม่ดี สังคมเห็นว่าเป็นความผิดและผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับการลงโทษ เมื่อใช้หลักเกณฑ์นี้ไปนานๆ บุคคลในสังคมก็จะเกิดความเคยชินและซึมซับเข้าไปจนกลายเป็นนิสัย การลงโทษบุคคลที่ได้ผลในทางป้องกันจึงต้องให้ผลในการสร้างนิสัยแก่คนผู้กระทำความผิดและคนทั่วไปด้วย

¹⁰ จำเริญศักดิ์ สาริมา. “เรื่องเดียวกัน” หน้า 12

การลงโทษเพื่อข่มขู่ขังยังมีให้เกิดการกระทำผิดอีกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องปฏิบัติตามหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง การลงโทษต้องได้สัดส่วนต่อการกระทำผิด

(1) การลงโทษต้องมีความ “เท่าเทียมกับ” หรือ “พอดี” กับอาชญากรรม

(2) การลงโทษต้องไม่ใช่วิธีการรุนแรงเกินกว่าอาชญากรรม

ประการที่สอง การรับรู้ของสาธารณชน

(1) การลงโทษควรกระทำด้วยความรวดเร็ว จนทำให้สาธารณชนเข้าใจเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการลงโทษกับอาชญากรรมนั้น

(2) การลงโทษควรเหมาะสมทางสัญลักษณ์และการเข้ากันได้กับอาชญากรรม เพื่อให้สาธารณชนเกิดการเปรียบเทียบระหว่างแรงจูงใจจากการประกอบอาชญากรรมกับการลงโทษที่จะได้รับ

(3) การลงโทษควรมีความแน่นอน

2.3 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู¹¹

แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาสาเหตุของการกระทำผิด โดยมุ่งไปยังตัวบุคคลผู้ที่กระทำความผิดและสภาพแวดล้อมของผู้ นั้น เพื่อที่จะได้หาทางแก้ไขเป็นสำคัญมากกว่าที่จะมุ่งลงโทษผู้กระทำความผิด และเพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับตัวกลับใจเป็นคนดีและอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างปกติ และไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก โดยมีหลักการสำคัญประกอบไปด้วย 5 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง หลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดต้องประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะของเขา

ประการที่สอง ให้ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นโดยหันมาใช้วิธีการอื่นแทนโทษจำคุก เนื่องจากการโทษจำคุกระยะสั้น ไม่ใช่วัตถุประสงค์ของการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด การลงโทษระยะสั้นจะทำให้ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ร้ายถาวร เพราะผ่านการถูกจำคุกมาแล้ว และยังอาจได้รับการเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่ดีจากผู้กระทำความผิดรายอื่นในคุกด้วย วิธีการอื่นที่สามารถนำมาใช้แทนโทษจำคุกได้ เช่น การกักขังแทนค่าปรับ การรอกการลงโทษ หรือการรอกการกำหนดโทษ การคุมประพฤติ เป็นต้น

ประการที่สาม การลงโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำผิดเป็นรายบุคคล โดยเซอร์ เบิร์ต แอล แพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer) อธิบายว่า ในการกำหนดโทษและการพิจารณาความหนักเบาของโทษนั้น ให้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ต้องแก้ไขปรับเปลี่ยน ไม่ใช่ความหนักเบาของการกระทำผิด

¹¹อุทิศ แสตน โกลดิก. *กฎหมายอาญาภาค 1*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ. 2525. หน้า 34.

ดังนั้น จึงต้องลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลผู้กระทำความผิดว่าผู้กระทำความผิดควรได้รับการแก้ไขอย่างไร

ประการที่สี่ เมื่อผู้กระทำได้แก้ไขให้ดีขึ้นเหมือนเดิมแล้วก็ให้หยุดการลงโทษ เมื่อผู้กระทำความผิดได้แก้ไขปรับปรุงตัวแล้ว ไม่ควรลงโทษผู้กระทำความผิดอีกต่อไป เพราะต่อให้ลงโทษต่อไปอย่างไรแล้วก็จะไม่เป็นประโยชน์ วิธีการที่อาจนำมาใช้คือ การพักการลงโทษ

ประการที่ห้า ให้มีการปรับปรุงการลงโทษระหว่างที่มีการคุมขัง ตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูนั้น มีหลักการคือให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ จึงต้องมีการช่วยเหลือให้ผู้กระทำความผิดสามารถใช้ชีวิตร่วมกับคนในสังคมได้ เช่น การมีอาชีพ การมีงานทำ การมีสังคม การมีรายได้ ไม่เป็นที่รังเกียจของคนในสังคม ดังนั้น ในระหว่างที่ผู้กระทำความผิดรับโทษนั้น ควรจะต้องมีการฝึกอาชีพให้แก่ผู้กระทำความผิด เพื่อเมื่อพ้นโทษไปแล้วก็จะได้มีอาชีพ มีรายได้ หาเลี้ยงตนเองได้ไม่กลับไปกระทำความผิดอีก

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีการลงโทษแต่ละทฤษฎีมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดและมีรูปแบบหรือวิธีการลงโทษที่แตกต่างกันไป ดังนั้นในการแก้ไขปัญหอาชญากรรมจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมในการนำทางทฤษฎีการลงโทษดังกล่าวมาใช้ในการกำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิด

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับระบบงานยุติธรรมทางอาญา¹²

นักอาชญาวิทยาได้พัฒนาแนวคิดและขอบเขตปรัชญาการบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมสังคม¹³ (The Philosophy of Enforcing Laws and Social Control) ให้รวมตลอดไปถึงการควบคุมพฤติกรรมอันจะนำไปสู่การกระทำผิดด้วย สำหรับลักษณะที่สำคัญเกี่ยวกับปรัชญาการบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมทางสังคม มี 3 ประการ

ประการที่หนึ่งรัฐเป็นผู้ใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อควบคุมความประพฤติและคุ้มครองพิทักษ์ผลประโยชน์ของสมาชิกในสังคมตามหลักกฎหมายมหาชนในฐานะที่รัฐ มีอำนาจ

¹²วีระพงษ์ บุญโญภาส.อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม.2552. หน้า 421-425.

¹³Modern Policing Community in CSD ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย.มปป.หน้า 30-34. อังใน อารีรัตน์ เลขาพล.มาตรฐานในกระบวนการยุติธรรมไทย (รายงานหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 4) วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. 2559. หน้า 3.

เหนือราษฎรมิได้รวมถึงกฎหมายเอกชนอันเป็นกฎหมายว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างราษฎรในฐานะเท่าเทียมกัน

ประการที่สองรัฐเป็นผู้ได้รับอำណัติมอบหมาย (Mandate) จัดสรรเจ้าหน้าที่ควบคุมรับผิดชอบ การปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความผาสุกของชุมชนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และหลักกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ประการที่สามการบังคับใช้กฎหมาย จะต้องบังคับใช้แก่สมาชิกในสังคมโดยเสมอภาคภายใต้หลักนิติธรรม (Justice Under Law) ปราศจากความลำเอียงหรือรังเกียจเสียคนันท์โดยสิ้นเชิง

เพื่อให้การบริหารงานยุติธรรมเป็นไปตามความมุ่งหมายของการบังคับใช้กฎหมายในอันที่จะควบคุมการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในสังคม นำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และป้องกันภัยอันตรายที่เกิดขึ้นแก่สมาชิกในสังคม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีอยู่ 2 แนวทฤษฎี ได้แก่ แนวทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมและแนวทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม

3.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control)

การควบคุมอาชญากรรมเป็นทฤษฎีที่เน้นหนักทางด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งที่จะควบคุม ระงับ และปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก คดีอาญาทั้งหลายทั้งปวงที่เข้ามาสู่ระบบงานยุติธรรมทางอาญาดำเนินการตามทฤษฎีนี้จะต้องดำเนินไปตามขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ ไม่หยุดชะงัก โดยมีกระบวนการกั้นกรอง (Screening Process) ในแต่ละขั้นตอน และขั้นตอนต่างๆ จะดำเนินไปต่อเนื่องและเป็นการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่การสืบสวนก่อนทำการจับกุม การสอบสวนภายหลังการจับกุม การเตรียมคดีเพื่อฟ้องศาล การพิจารณาคดีและการพิพากษาลงโทษผู้กระทำผิด และการปลดปล่อยจำเลย ดังนั้น การดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังกล่าวนี้ในกระบวนการยุติธรรมจึงต้องมีความรวดเร็ว (ซึ่งหมายถึงมีวิธีปฏิบัติที่เป็นแบบแผนแต่ในขณะเดียวกันก็ยืดหยุ่นได้บ้าง) และแน่นอน (ซึ่งหมายถึงโอกาสที่ผู้กระทำความผิดที่จะหลุดพ้นจากการถูกศาลพิพากษาลงโทษได้น้อยที่สุด) ฉะนั้น เมื่อได้ตัวผู้กระทำความผิดมาแล้ว ทฤษฎีนี้ก็ให้สันนิษฐานว่า ผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดจริงๆ และจะมีการดำเนินงานต่อไปตามขั้นตอนไปจนถึงการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล แต่การค้นหาข้อเท็จจริง ในชั้นศาลมีอยู่น้อยมาก ทฤษฎีนี้ถือว่าวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ได้แก่ การวินิจฉัยคดีให้เสร็จไปตั้งแต่ขั้นตอนต้นๆ ของกระบวนการยุติธรรมอันได้แก่ตำรวจและอัยการ อันจะทำให้ผู้ต้องสงสัยหรือผู้บริสุทธิ์ได้รับการปลดปล่อยโดยเร็ว และในขณะเดียวกันก็จะทำให้การดำเนินคดีกับผู้ต้องหามีพยานหลักฐานแน่นแฟ้น

3.2 ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process)

การบังคับใช้กฎหมายตามทฤษฎีนี้ ยึดหลักการบังคับใช้กฎหมายจะต้องมีความเป็นธรรมตามขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม โดยจะให้มีโอกาสหรือช่องทางให้ผู้ต้องหาถูกส่งผ่านไปตามขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมอย่างสะดวกไม่ได้ ทฤษฎีนี้ไม่เห็นพ้องด้วยกับการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างไม่เป็นทางการของทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมของหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายขั้นต้น และเห็นว่าต้องจัดให้มีการพิจารณาคดีหรือไต่สวนข้อกล่าวหาของผู้ต้องหาอย่างเป็นทางการก่อนการดำเนินการนั้นต้องกระทำโดยเปิดเผยในศาลยุติธรรม ทฤษฎีนี้จึงถือว่าบุคคลจะไม่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเพียงเพราะมีพยานหลักฐานว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดเท่านั้น แต่บุคคลนั้นจะมีความผิดก็ต่อเมื่อผู้มีอำนาจตามกฎหมายพิจารณาพิพากษาชี้ขาดแล้วว่าบุคคลนั้นมีความผิดจริง นอกจากนี้ผู้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาจะต้องปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายต่างๆ ที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลนั้นอย่างครบถ้วนแล้ว และทฤษฎีนี้ยอมรับว่ามีแต่องค์กรผู้พิพากษาที่เป็นกลางและไม่ลำเอียงเท่านั้นที่จะเชื่อถือได้สำหรับการพิจารณาคดีให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ศาลอีกเช่นกันที่จะคอยทบทวนวิธีการที่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายขั้นต้นสืบเสาะมาเองว่าได้มาโดยไม่เป็นธรรมหรือไม่ ซึ่งศาลจะแสดงถึงข้อผิดพลาดเหล่านี้ให้แก่ประชาชนได้รับทราบ

ตามที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าแนวทฤษฎีทั้งสองมีวิธีปฏิบัติ (Procedures) ในการบังคับใช้กฎหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ทฤษฎีแรกเน้นความมีประสิทธิภาพ ความรวดเร็วและแน่นอนของหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายของกระบวนการยุติธรรมขั้นต้น เนื่องจากทฤษฎีนี้ต้องการผลสำเร็จที่รวดเร็วในการบังคับใช้กฎหมายจึงอาจจะกระทบสิทธิของประชาชนภายใต้กรอบของกฎหมายด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการควบคุมอาชญากรรมให้เป็นไปตามเป้าหมายนั้นเป็นภารกิจของรัฐ การค้นหาความจริง เกี่ยวกับการกระทำความผิดจึงเป็นกระบวนการของฝ่ายบริหาร ซึ่งอาศัยบทบัญญัติของฝ่ายบริหารเป็นข้อผูกมัดในการใช้อำนาจของตนเอง แต่สำหรับทฤษฎีที่สองจะเน้นการบังคับใช้ในด้านของตัวบทกฎหมายโดยมุ่งที่จะให้ความเป็นธรรมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของประชาชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นระบบในอุดมคติ (Ideal Type) ที่นักนิติศาสตร์แสวงหาอย่างไรก็ตามการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของประเทศต่างๆ ก็มีได้บังคับใช้กฎหมายตามแนวความคิดของทฤษฎีหนึ่งในสองทฤษฎีนั้นอย่างเฉพาะเจาะจง แต่มักจะใช้ทฤษฎีทั้งสองอย่างผสมผสานกัน โดยคำนึงถึงสภาพการกระทำผิดในสังคมเป็นหลัก สังคมใดที่มีปัญหาอาชญากรรมรุนแรง ก็มักจะใช้ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมเป็นหลักและเสริมด้วยกระบวนการนิติธรรม ในขณะที่เดียวกันสังคมที่มีการควบคุมอาชญากรรมอย่างดี มีปัญหาอาชญากรรมน้อยก็มักจะใช้ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรมนำหน้า และตามด้วยทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม

สำหรับสังคมไทยซึ่งมีวัฒนธรรมที่เป็นระบบอุปถัมภ์ กระบวนการยุติธรรม นอกจากจะเป็นไปตามทฤษฎีดังกล่าวแล้ว ยังมีอีกทฤษฎีหนึ่งคือ “ทฤษฎีใบสั่ง” ซึ่งเป็นการดำเนินกระบวนการที่ขาดอิสระและมีได้เป็นไปตามกฎหมายอย่างแท้จริง โดยผู้ที่ได้รับการปฏิบัติตามทฤษฎีดังกล่าวย่อมจะต้องมีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยจากผลกระทบที่ได้รับ ซึ่งหากมิได้มีการชี้แจงให้ทราบอย่างชัดเจนก็จะทำให้ประชาชนเข้าใจได้ว่ากระบวนการยุติธรรมของไทยนั้นมิสองมาตรฐาน

4. แนวคิดเกี่ยวกับหลักการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว

หลักการพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็วถือได้ว่าเป็นหลักการสำคัญเพื่อที่จะให้ความคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ให้ถูกดำเนินคดีเกินความจำเป็นในเรื่องของระยะเวลา อันมีที่มาจากสภานิติบัญญัติที่ว่า “ความยุติธรรมที่ล่าช้าคือการปฏิเสธความยุติธรรม” หลักการดังกล่าวนี้ นอกจากจะมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาในเรื่องของระยะเวลาแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาความเสียหายให้กับผู้เสียหายอย่างทันที่ทั้งที่เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองพยานหลักฐานไม่ให้เลือนหายไปตามกาลเวลา และเพื่อคุ้มครองสังคมโดยรวมให้เกิดความสงบเรียบร้อยอีกด้วย ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของการพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็ว ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา นอกจากนี้การพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็ว มาจากการพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็วซึ่งมีที่มาจากสภานิติบัญญัติว่า “ความยุติธรรมที่ล่าช้าก็คือความไม่ยุติธรรม (อังกฤษ: justice delayed is justice denied ฝรั่งเศส: justice différée est justice refusée) หมายความว่า ถ้ากฎหมายจัดให้มีการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย แต่การเยียวยานั้นมาไม่ทันกาลหรือล่าช้าก็ไม่ว่าอะไรกับว่าไม่ได้เยียวยานั้นเอง หลักการนี้ตั้งอยู่บนสิทธิในอันที่จะเข้าถึงการพิจารณาตัวอย่างรวดเร็วและสิทธิอื่นๆ ทำนองเดียวกันที่มีความมุ่งประสงค์เพื่อขับเคลื่อนให้กระบวนการยุติธรรมเร็วขึ้น เพราะถือว่าไม่ยุติธรรมสำหรับผู้เสียหายที่จะต้องทุกข์ทนกับความเสียหายต่อไปพร้อมกับความหวังอันน้อยนิดว่าจะได้รับการเยียวยานักกฎหมายหวั่นปฏิรูปได้ใช้ภยันตรายเป็นเสียงเรียกร้องเชิงรณรงค์ของพวกเขาไปยังศาลและรัฐบาลที่มักทำงานล่าช้า เนื่องจากระบบที่มีอยู่ซับซ้อนเกินไปหรือแบกภาระมากเกินไป หรือเนื่องจากประเด็นหรือคู่ความที่เกี่ยวข้องไม่เป็นที่น่าสนใจมากนัก เป็นต้น¹⁴

¹⁴<https://th.wikipedia.org/wiki>

วัตถุประสงค์ของการพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็ว มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ ดังนี้¹⁵

4.1 การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลย

การพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็ว นั้น หากมีการพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ จำเลยก็จะได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคมไปโดยรวดเร็ว และเป็นการคุ้มครองความสามารถในการต่อสู้ของจำเลยอีกทางหนึ่งด้วยเพราะหากจำเลยถูกควบคุมตัวไว้เป็นเวลานานย่อมเป็นการขัดขวางโอกาสในการเตรียมหรือรวบรวมพยานหลักฐานในการต่อสู้คดีของฝ่ายจำเลย

4.2 การเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหาย

การพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็ว ย่อมทำให้การเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายสามารถกระทำได้โดยเร็วขึ้น

4.3 การคุ้มครองพยานหลักฐาน

การพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็ว นั้นทำให้ความทรงจำของพยานบุคคลที่มาเบิกความต่อศาลยังไม่เลือนหายไป และพยานวัตถุหรือพยานเอกสารก็จะยังไม่สูญหายเสียหายหรือเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพิสูจน์พยานหลักฐานในชั้นศาล

4.4 การคุ้มครองสังคมโดยรวม

เมื่อมีการกระทำที่เป็นความผิดอาญาเกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยภายในสังคม รัฐซึ่งมีภารกิจในการรักษาความสงบเรียบร้อยจึงต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษโดยเร็วอันเป็นการคืนความยุติธรรมให้กลับคืนสู่สังคม และในขณะเดียวกันก็เป็นการยับยั้งป้องกันมิให้บุคคลอื่นในสังคมได้กระทำความผิดเช่นนั้น

5. แนวคิดในการช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรม

แนวคิดในการช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมให้ได้รับการชดใช้ค่าเสียหายในคดีอาญา ในอดีตนั้นรวมอยู่ในการลงโทษเพื่อแก้แค้นผู้กระทำความผิด และมีการกำหนดค่าปรับในทางแพ่งนำเงินเข้าสู่รัฐ ต่อมาจนถึงช่วงศตวรรษที่ 19-20 เริ่มมีการให้ความสำคัญถึงสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา จึงมีการตั้งระบบการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาในประเทศอังกฤษ และทำให้ประเทศอื่นๆ ก็เริ่มมีการตรากฎหมายโดยแยกแนวคิดการจ่ายค่าทดแทนหรือค่าเสียหายโดยรัฐ (Compensation) และการชดใช้โดยผู้กระทำความผิด (restitution) อันเป็นแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับรัฐ

¹⁵ อาคม รุ่งแจ้ง, ปัญหาการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพในคดีอาญา : ศึกษากรณีระบบการพิจารณาคดีอาญาโดยรวดเร็วและต่อเนื่อง, รายงานการอบรมหลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง” รุ่นที่ 10 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ. 2550 หน้า 31-40.

สวัสดิการ ซึ่งแนวความคิดรัฐสวัสดิการนั้น ได้เห็นความจำเป็นที่รัฐต้องให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ได้รับผลร้ายจากอาชญากรรม โดยเฉพาะอาชญากรรมที่ร้ายแรง ซึ่งหากรัฐไม่ให้ความช่วยเหลือแล้ว จะทำให้ผู้เสียหายต้องได้รับความทุกข์ทั้งที่ตนเองมิได้ก่อ โดยมีแนวคิดที่สำคัญ คือ

1) รัฐมีหน้าที่ในการป้องกันอาชญากรรม หากรัฐไม่สามารถให้ความปลอดภัยคุ้มครองประชาชนได้ รัฐจึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบ

2) รัฐควรต้องช่วยเหลือแก่บุคคลที่ควรให้การช่วยเหลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหยื่ออาชญากรรม

ลักษณะของการให้ความช่วยเหลือตามแนวคิดรัฐสวัสดิการ เป็นการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมโดยไม่คิดมูลค่า ถือเป็นความช่วยเหลือพลเมืองของรัฐเช่นเดียวกับประกันสังคม ทำให้ประชาชนเห็นว่ามีวามเสมอภาคทางด้านความยุติธรรม และส่งเสริมให้ประชาชนให้ความร่วมมือกับรัฐและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการป้องกันอาชญากรรม เพื่อทดแทนกับการได้สิทธิในการได้รับการทดแทนความเสียหาย

แนวคิดสากลปรากฏหลักการ เช่น ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Internation Covenant on Civil and Political Right) และปฏิญญาว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เสียหายในคดีอาญาและการใช้อำนาจโดยมิชอบต่อผู้เสียหายในคดีอาญา (Declaration of the Basic principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power) ได้มีการกล่าวถึงค่าทดแทนเหยื่ออาชญากรรม จากนั้นได้มีความเคลื่อนไหวในระดับภูมิภาค เช่น สหภาพยุโรป และระดับประเทศมาตามลำดับ

การเยียวยาผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอาญานั้น แบ่งได้เป็น 2 ระบบ ได้แก่ ระบบที่หนึ่ง การเยียวยาผู้เสียหายโดยผู้กระทำความผิด เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดก็ควรที่จะได้รับการชดเชยจากผู้กระทำความผิดโดยตรง ผู้เสียหายจึงสามารถฟ้องร้องผู้กระทำความผิดเป็นคดีแพ่งได้ เพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทน

ระบบที่สอง การเยียวยาผู้เสียหายโดยรัฐ แม้ว่าผู้เสียหายควรได้รับการชดเชยเยียวยาจากผู้กระทำความผิดเองโดยตรง แต่ก็มีหลักการที่ว่าเป็นความบกพร่องของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมหรือในการกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หรือการไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษทางอาญาได้ หลักการนี้ในต่างประเทศ ได้มีกฎหมายให้สิทธิแก่ผู้เสียหายและจำเลยผู้บริสุทธิ์ในคดีอาญาให้ได้รับการชดเชยเยียวยา ส่วนจะจ่ายเงินเป็นจำนวนเท่าใด ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงที่ได้รับ และสภาพสังคมและเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ

สำหรับประเทศไทย “เหยื่อ” หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดอาญา ซึ่งการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมนั้น ทุกประเทศให้ความสำคัญและถือเป็นหลักการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เสียหายที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับจากการกระทำผิดอาญา รวมถึงผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาในเรื่องที่ตนเองไม่ได้เป็นผู้กระทำจนต้องตกเป็นจำเลยในคดีอาญา ทำให้ต้องขาดอิสรภาพและสิทธิเสรีภาพต่างๆ อันเนื่องมาจากความบกพร่องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หลักการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมและช่วยเหลือจำเลยในคดีอาญานี้ ได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ทำให้ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เพื่อเยียวยาผู้เสียหายและจำเลยผู้บริสุทธิ์ในคดีอาญา ซึ่งหลักการนี้ยังคงมีจนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

6. แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นผลมาจากการพัฒนาด้านต่างๆ เช่น เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ธุรกิจ และสังคมอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง การประกอบธุรกิจมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทำให้อาชญากรรมประเภทนี้มีความซับซ้อนมากขึ้นตามไปด้วย กฎหมายในปัจจุบันไม่สามารถใช้ได้กับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทุกกรณี มีการอาศัยช่องว่างทางกฎหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ที่มีขอบอยู่เสมอ จึงควรศึกษาความหมายและลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเพื่อให้เข้าใจและสามารถนำไปหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้ ดังนี้¹⁶

6.1 ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

การกระทำความผิดทางเศรษฐกิจนั้นมีชื่อเรียกแตกต่างกันมากมาย เช่น อาชญากรรมคอปกขาว (White collar crime) อาชญากรรมทางธุรกิจ (Business crime) อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Economic crime) อาชญากรรมทางการพาณิชย์ (Commercial crime) อาชญากรรมที่เกิดจากหน่วยงานธุรกิจเอกชน (Corporate crime) องค์กรอาชญากรรม (Organized crime) อาชญากรรมอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพ (Occupation crime) ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกันคือการกระทำผิดเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

¹⁶ระพีพงษ์ บุญโญภาส.อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. หน้า 35-39.

6.2 ลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ลักษณะของการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจ ไม่ใช่เป็นเพียงแค่การไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของทางราชการ หรือเป็นการละเมิดทางแพ่งเท่านั้น แต่ยังเป็นความผิดทางอาญาที่เป็นการกระทำอันตรายต่อสังคมอย่างชัดเจน ผู้กระทำความผิดมีแรงจูงใจทางด้านผลประโยชน์และด้านการเงิน หวังผลประโยชน์อย่างไม่มีขอบเขตจำกัด บางครั้งผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีฐานะดี มีชื่อเสียง และได้รับความไว้วางใจจากคนในสังคม ความผิดทางเศรษฐกิจจะทำลายความมั่นคงทางการเงินของบุคคล เมื่อเกิดอย่างแพร่หลายก็จะเป็นภัยคุกคามต่อสังคมได้ และยังเกี่ยวพันกับการฟอกเงินอันจะนำไปสู่การสนับสนุนกิจกรรมที่ผิดกฎหมายต่อไป

ลักษณะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ แบ่งออกได้ดังต่อไปนี้

1) เป็นการกระทำผิดกฎหมาย หรือแอบแฝงการกระทำผิดกฎหมายไว้ในกิจการที่ถูกกฎหมาย มีการกระทำในรูปแบบลักลอบกระทำการและกระทำการแบบเปิดเผยแต่ผิดกฎหมาย เช่น การค้าของหนีภาษี การเงิน การธนาคาร บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ การประกอบธุรกิจแชร์และแชร์ลูกโซ่

2) มีวิธีปกปิดและพยายามทำลายหลักฐาน เพื่อไม่ให้มีหลักฐานผูกมัดตน ทั้งนี้มีการใช้เวลานานพอสมควรว่าจะรู้ถึงความเสียหาย ทำให้การค้นหาหลักฐานเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก เป็นการเปิดโอกาสให้อาชญากรรมประเภทนี้สามารถปกปิด ทำลาย ซ่อนเร้นหลักฐานได้เป็นอย่างดี

3) เนื่องจากพฤติกรรมการกระทำที่มีลักษณะที่ซ่อนเร้น แอบแฝง สังเกตเห็นหรือพบความผิดได้ยาก บางครั้งผู้ถูกกระทำไม่ได้รู้สึกตัวว่ากำลังถูกกระทำหรือตกเป็นเหยื่อ ซึ่งกว่าจะรู้ตัวก็ต่อเมื่อเกิดผลขึ้นแล้ว ประกอบกับไม่มีภาพพจน์ที่เขย่าขวัญประชาชน ไม่มีลักษณะสร้างความหวาดกลัวคุกคาม หรือข่มขวัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้ถูกกระทำโดยตรง

4) มีความรู้ความชำนาญ มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่ว่าจะเป็นการจัดการหรือการจัดฉาก มีการใช้เครื่องมือเข้าช่วย เช่น คอมพิวเตอร์ เอกสารทางการค้า ประกอบกับมีการเตรียมวางแผนอย่างดี การกระทำผิดจะดำเนินการกันอย่างเป็นระบบ มีการศึกษาหาข้อมูลวางแผนและจัดการเรื่องอื่นไว้เรียบร้อยแล้ว จึงยากต่อการสืบสวน จับกุม

5) มักกระทำโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีสถานภาพหรือบารมีในสังคม โดยเฉพาะผู้ทรงอิทธิพลหรือผู้มีอำนาจทางการเมือง มีอำนาจกฎหมายอยู่ในมือ ในข้อนี้คนธรรมดาไม่กล้าที่จะทำ

6) การกระทำความผิดทางเศรษฐกิจยากที่จะดำเนินการได้ด้วยตัวคนเดียว มักจะดำเนินการโดยหลายคนหลายกลุ่ม รวมทั้งมีประชาชนเข้าร่วมทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว

จนเชื่อมโยงเป็นขบวนการในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ และอาจมีการขยายตัวเป็นอาชญากรรมข้ามชาติต่อไป

7) มีลักษณะเป็นอันตรายต่อความผาสุกและสวัสดิภาพของประชาชน ความเสียหายมีมูลค่ามากกว่าอาชญากรรมธรรมดา จำนวนผู้เสียหายในแต่ละครั้งมีเป็นจำนวนมากและนอกจากมีลักษณะของการทำร้ายมหาชนแล้ว ก็ถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายด้วย เพราะถือเป็นการทำลายเศรษฐกิจ ทำลายการลงทุน ขัดขวางการพัฒนาเติบโตทางสังคมและในแง่ของความมั่นคง อาจส่งผลถึงการทำลายศีลธรรม ประเพณี และวัฒนธรรมของสังคมด้วย¹⁷

เนื่องจากอาชญากรรมคอปกขาวเป็นอาชญากรรมที่มีความใกล้เคียงกับการกระทำ ความผิดผู้ยืมเงินที่เป็นการล่อโกงประชาชนมากที่สุดจึงขออธิบายอาชญากรรมคอปกขาวที่แปลได้ว่า เป็นการกระทำความผิดอาญาหรือกฎหมายอื่น โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ อาศัยความสัมพันธ์ทางอาชีพของตนก่อให้เกิดความเสียหายทางธุรกิจและเศรษฐกิจของประเทศ ผู้กระทำความผิดมักเป็นบุคคลที่มีความรู้มีวิชาชีพเฉพาะทาง และอาศัยงานอาชีพนั้นแสวงหาประโยชน์โดยเจตนาทุจริต หากเป็นอาชญากรรมซึ่งกระทำโดยชนชั้นผู้ใช้แรงงาน คนยากจนที่หาเช้ากินค่ำ เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ มักจะเรียกว่าอาชญากรรมคอปกสีน้ำเงิน (Blue Collar Crime) หากเป็นอาชญากรรมในวงการทหาร หรืออาชญากรรมทางทหาร (Military Crime) เช่น ทหารลักทรัพย์ ทำลายทรัพย์สินทางการทหาร ทำร้ายผู้บังคับบัญชา เมาสู่ระหว่างปฏิบัติหน้าที่อาจเรียกว่า “อาชญากรรมคอปกสีกาบิ” (Khaki Collar Crime)¹⁸

Edwin H. Sutherland เป็นบุคคลแรกที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอาชญากรรมคอปกขาว โดยได้เสนอรายงานวิจัยเมื่อปี ค.ศ. 1949 เพื่อเรียกร้องให้คนมาสนใจการกระทำผิดของบุคคลในวงสังคมชั้นสูง โดยเปลี่ยนความเชื่อที่ว่า อาชญากรรมเกิดขึ้นในชนชั้นล่างเท่านั้น และได้ให้นิยามว่าเป็นความผิดที่กระทำลงโดยบุคคลที่มีผู้นับหน้าถือตา มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

¹⁷วีระพงษ์ บุญโญภาส. เอกสารการสอนชุดวิชา อาชญากรรมทางธุรกิจ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. หน้า 1-8 – 1-13

¹⁸รองศาสตราจารย์ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธ์ อาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บทความวิจารณ์หนังสือ (Book Review)วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ปีที่ 25 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2560 หน้า 240

(person in upper socio-economic class) ได้อาศัยอำนาจหน้าที่การงานของคนเหล่านั้นเป็นช่องทางในการกระทำความผิด¹⁹

ในขณะที่ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ หรือความยากจนเป็นสาเหตุหลักของอาชญากรรมธรรมดาแต่ในทางตรงกันข้าม ความยากจนแทบไม่มีนัยสัมพันธ์กับการก่ออาชญากรรมคอปกขาว ในทางตรงกันข้ามสถานภาพที่มั่นคงทางเศรษฐกิจกลับจะเป็นปัจจัยเสริมให้ผู้กระทำความผิดตัดสินใจประกอบอาชญากรรมได้ง่ายขึ้น อย่างน้อยที่สุดกำลังทรัพย์ที่มีอยู่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการกระทำความผิดให้สำเร็จได้ง่ายขึ้น

อาชญากรรมคอปกขาวเป็นอาชญากรรมที่แท้จริง และมีความแตกต่างจากอาชญากรรมธรรมดาอย่างสิ้นเชิง ในขณะที่อาชญากรรมธรรมดา ต้องมองไปที่ประวัติ ภูมิหลัง ปัญหาครอบครัว สภาพแวดล้อมของอาชญากร แต่สำหรับอาชญากรคอปกขาวซึ่งส่วนมากเป็นบุคคลในชนชั้นสูง การกระทำความผิดมิได้เกี่ยวกับความยากจน แต่ความต้องการเงินที่มีมูลค่ามหาศาลหรือผลประโยชน์อย่างอื่น ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดประเภทนี้เกิดขึ้น

ดังนั้นเราไม่สามารถนำหลักทั่วไปที่ว่า อาชญากรรมเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับความยากจนมาใช้กับอาชญากรรมคอปกขาวได้ เนื่องจากอาชญากรรมคอปกขาวมิใช่คนยากจน ไม่ได้อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม หรือมาจากครอบครัวที่แตกแยก ไม่ได้มีจิตใจอ่อนแอหรือวิปริตแต่อย่างใด

การก่ออาชญากรรมคอปกขาวมีปัจจัยมาจากการเรียนรู้ อาชญากรประเภทนี้มิได้เริ่มต้นด้วยความคิดที่จะก่ออาชญากรรม หากแต่เริ่มต้นชีวิตเช่นปัญญาชนทั่วไป ที่ต้องการงานที่มั่นคง ที่มีรายได้สูงและมีโอกาสก้าวหน้า กับมีครอบครัวที่อบอุ่น อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี แต่เมื่อต้องเข้าสู่วงการธุรกิจที่ต้องมีการแข่งขันสูง และทุกคนล้วนแต่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์จากการประกอบอาชีพให้ได้รับผลตอบแทนมากที่สุด มีการติดต่อคบหาสมาคมทั้งทางตรงและทางอ้อมกับบรรดาผู้ที่มีพฤติกรรมเป็นอาชญากรบ้างแล้ว เริ่มจากการเรียนรู้พฤติกรรมและรับเอาวิธีการประกอบอาชญากรรม และถูกดูดกลืนเข้าไปสู่ระบบแห่งพฤติกรรมนั้นในที่สุด

¹⁹E.H.Surtherland. White Colly Crime. N.Y.Holt.rineheart and Winton. 1961.p.9-10 อ้างใน พลตำรวจตรี พรชัย เจริญวงศ์.มาตรการป้องกันอาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติ : ศึกษาเฉพาะกรณีการค้ายาเสพติดของประเทศไทย (รายงานหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60). 2560-2561. หน้า 6.

7. รูปแบบธุรกิจการเงินนอกระบบ

การเงินนอกระบบ

การเงินนอกระบบ หมายถึง การระดมทุน หรือการทำธุรกรรมทางการเงินที่ไม่อยู่ภายใต้ระบบการควบคุม กำกับดูแลของทางราชการไม่ว่าจะเป็นระบบสถาบันการเงิน ระบบกฎหมาย หรือไม่ได้รับการยอมรับให้เข้ามาอยู่ในระบบอย่างเป็นทางการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการระดมเงินที่เป็นลักษณะการให้หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนจากการลงทุนในอัตราที่สูงกว่าผลตอบแทนจากสถาบันการเงิน ซึ่งนับเป็นอาชญากรรมที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจและประชาชนอย่างมาก เช่น การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนอันถือเป็นธุรกิจการเงินนอกระบบรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีเจตนาในการฉ้อโกงอยู่ในตัว กล่าวคือ ดำเนินธุรกิจที่มุ่งหารายได้จากการระดมเงินเป็นสำคัญ โดยที่มีการให้คำมั่นสัญญาว่าผู้ลงทุนหรือผู้ให้กู้ยืมจะได้รับดอกเบี้ยที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงิน แต่แทนที่ผู้กู้จะนำเงินไปลงทุนในกิจการที่จะทำให้ได้ผลประโยชน์กลับมา แต่กลับไปชักชวนให้ผู้ให้กู้ยืมหรือผู้ลงทุนรายใหม่มาลงทุน แล้วนำเงินของผู้ลงทุนรายใหม่มาจ่ายเป็นดอกเบี้ยหรือคืนต้นเงินคืนให้แก่ผู้ลงทุนรายเก่า เช่นนี้เป็นทอดๆ²⁰

รูปแบบของการการเงินนอกระบบ

ในปัจจุบันธุรกิจการเงินนอกระบบได้มีการพัฒนารูปแบบของธุรกิจอย่างต่อเนื่อง มีความซับซ้อนทันสมัยมากขึ้นเรื่อยๆ โดยอาศัยการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการแอบแฝงในระบบของธุรกิจที่ถูกกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหลอกลวงประชาชนให้หลงเชื่อโดยวิธีการต่างๆ ซึ่งรูปแบบและความเป็นมาของธุรกิจการเงินนอกระบบและกฎหมายที่กำกับดูแลนั้นสามารถแบ่งได้ ดังนี้²¹

1. การเล่นแชร์

การเล่นแชร์แต่เดิมมีลักษณะเป็นการออมเงินอย่างหนึ่ง ในหมู่กลุ่มคนที่รู้จักกัน แต่กระนั้นก็ยังมิได้มีลักษณะเป็นการระดมเงินซึ่งเป็นการเงินนอกระบบที่มีการจ่ายค่าตอบแทนสูงกว่าผลตอบแทนของสถาบันการเงิน อย่างไรก็ตามการเล่นแชร์อาจกระทำได้ภายใต้กรอบของกฎหมายตามพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ซึ่งได้นิยามคำว่า “การเล่นแชร์” หมายความว่า การที่บุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปตกลงกันเป็นสมาชิกวงแชร์ โดยแต่ละคนมีภาระที่จะส่งเงินหรือ

²⁰ดร. สุพัตรา แผนวิจิต. หน่วยที่ 5 ความผิดเกี่ยวกับเงินนอกระบบ. เอกสารการสอนชุดวิชา อาชญากรรมทางธุรกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชหน้า 5-1 – 5-18

²¹สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. *แชร์ลูกโซ่ : รูปแบบหนึ่งของธุรกิจการเงินนอกระบบกับความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน.*

ทรัพย์สินอื่นใด รวมเข้าเป็นทุนกองกลางเป็นงวดๆ เพื่อให้สมาชิกวงแชร์หมุนเวียนกันรับทุนกองกลางแต่ละงวดนั้นไปโดยการประมูลหรือโดยวิธีอื่นใด และให้หมายความรวมถึงการรวมทุนในลักษณะอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวงด้วย จากนิยามจึงพอสรุปได้ว่า สมาชิกวงแชร์จะต้องเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น คือ มีบุคคลหนึ่งทำหน้าที่เป็นนายวงแชร์ และบุคคลที่เหลืออีกอย่างน้อยสองคนขึ้นไปเป็นลูกวงแชร์ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้ห้ามมิให้นิติบุคคลเป็นนายวงแชร์ เพราะจะมีลักษณะคล้ายการดำเนินธุรกรรมของสถาบันการเงิน ซึ่งหากไม่มีการควบคุมดังกล่าวแล้วอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อระบบการเงินของประเทศ ซึ่งข้อห้ามของนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 มีดังนี้

1) ห้ามนิติบุคคลเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์ ทั้งนี้เป็นไปตาม มาตรา 5 ที่บัญญัติว่า “ห้ามมิให้นิติบุคคลเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์” ในบทบัญญัติที่ว่า “ห้ามมิให้นิติบุคคลเป็นนายวงแชร์” เนื่องจากนิติบุคคลอาจอาศัยโอกาสและความเชื่อถือของประชาชนไปทำการหลอกลวงฉ้อโกงประชาชน และใช้โอกาสดังกล่าวเพื่อหมุนเวียนเงินทุน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาต่อระบบเศรษฐกิจการเงินของประเทศ ส่วนบทบัญญัติที่ว่า “หรือจัดให้มีการเล่นแชร์” นั้น หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่ซัดเซ่ง ซึ่งนิติบุคคลอาจใช้วิธีการอื่นที่อยู่เบื้องหลังการเล่นแชร์เพื่อหลีกเลี่ยงข้อห้ามตามมาตรา 5 ดังกล่าว ดังนั้น มาตรา 8 จึงบัญญัติป้องกันการหลีกเลี่ยงการกระทำดังกล่าวว่า “ห้ามมิให้นิติบุคคลสัญญาว่าจะใช้เงินหรือทรัพย์สินอื่นใดแทนนายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์หรือสมาชิกวงแชร์” เพราะแม้นิติบุคคลจะไม่เป็นนายวงแชร์ หรือจัดการดำเนินการเล่นแชร์เองก็ตาม แต่อาจใช้ความน่าเชื่อถือของตนหรือเข้าเป็นประกันวงแชร์ เพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้ร่วมเล่นแชร์คนอื่น

2) ห้ามนิติบุคคลใช้ชื่อในทางธุรกิจที่มีคำว่า “แชร์” ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 10 ที่บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อในธุรกิจที่มีคำว่าแชร์ หรือคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกันและรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา” เนื่องจากป้องกันความสับสนของผู้อื่นหรือประชาชน

3) ห้ามนิติบุคคลโฆษณาชักชวนให้ประชาชนร่วมเล่นแชร์ ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 9 ที่บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาชักชวนให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมในการเล่นแชร์” การห้ามนี้เป็นการห้ามทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลด้วย

เหตุผลในการตราพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 คือ มีผู้ประกอบการธุรกิจเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์อย่างกว้างขวาง การประกอบธุรกิจดังกล่าวนอกจากจะเป็นอันตรายต่อประชาชนแล้วยังกระทบต่อการระดมเงินออมของสถาบันการเงินที่ทางราชการสนับสนุนและรับผิดชอบ และส่งผลกระทบไปถึงระบบเศรษฐกิจโดยรวมอีกด้วย นอกจากนี้

ยังปรากฏว่าผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวหลายรายได้พยายามดำเนินการให้ใกล้เคียงกับการประกอบธุรกิจเงินทุนซึ่งมีกฎหมายควบคุมอยู่แล้วในการนี้สมควรห้ามประกอบธุรกิจประเภทนี้ ส่วนการเล่นแชร์ของประชาชนทั่วไปที่มีได้ดำเนินการเป็นธุรกิจนั้นยังให้กระทำต่อไปได้

2. แชร์ลูกโซ่

คำว่า “แชร์ลูกโซ่” หมายถึง รูปแบบการดำเนินธุรกิจที่มุ่งประสงค์เพื่อหารายได้จากการระดมทุนเป็นหลัก โดยมีการสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนในรูปแบบต่างๆ ที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินในระยะเวลาอันสั้น โดยผู้ประกอบการมักอ้างถึงการนำเงินไปลงทุนในรูปแบบต่างๆ ที่มีรายได้สูงเพียงพอที่จะปันรายได้แจกจ่ายผู้ร่วมธุรกิจได้อย่างทั่วถึง มีการให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ร่วมลงทุนแต่แท้จริงแล้วไม่ได้มีการประกอบธุรกิจใดๆ ที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนตามที่กล่าวอ้างกับผู้ร่วมลงทุน แต่จะใช้วิธีการนำเงินลงทุนของสมาชิกใหม่หมุนเวียนมาจ่ายให้สมาชิกเก่า และเมื่อไม่สามารถหาสมาชิกใหม่มาลงทุนเพิ่มได้ ก็จะไม่มีการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนตามที่สัญญาไว้และในที่สุดก็ต้องปิดกิจการหนีไป การกระทำดังกล่าวถือเป็นการจัดคิวเงิน กล่าวคือ เป็นเพียงวิธีโยกย้ายเงิน ไม่ได้มีการนำไปลงทุนตามที่กล่าวอ้างแต่ประการใด ดังนั้น ผลประโยชน์ตอบแทนที่นำมาจ่ายให้แก่ประชาชนก็คือ เงินที่ประชาชนนำมาลงทุนนั่นเอง²²

คดีแชร์ลูกโซ่คดีแรกของโลกที่สามารถมีบันทึกไว้ได้เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1920 โดย Charles Ponzi เป็นชาวอิตาลีที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี ค.ศ. 1903 รูปแบบการลงทุนที่เขาเริ่มคือการใช้ International Reply Coupon (IRC) หรือวิมัยบัตร คือบัตรแลกการไปรษณีย์ต่างประเทศ ที่สามารถซื้อและแลกเป็นอากรไปรษณีย์ของประเทศต่างๆ ได้ ที่ทำการไปรษณีย์ที่เป็นสมาชิกของสหภาพไปรษณีย์สากล (Universal Postal Union) ซึ่งเขาสามารถซื้อได้ถูกในอิตาลี และนำมาแลกเป็นแสตมป์ในอเมริกาได้ในราคาสูงกว่ามาเป็นสินค้าล่อลวง ซึ่งราคาแสตมป์ขึ้นอยู่กับอัตราแลกเปลี่ยนการเงินระหว่างประเทศ โดยเขาเสนอผลตอบแทนแก่ผู้ที่เข้าร่วมลงทุนสูงถึง 50% ภายในเวลา 45 วัน ในช่วงเดือนแรก ปอนซีสามารถหาลูกค้าได้ 15 ราย ระดมทุนได้เงินจำนวน 870 ดอลลาร์ แต่เพียงแค่ 6 เดือนต่อมาเขาสามารถหาลูกค้าได้มากถึง 20,000 ราย ทำให้เขาได้เงินไปกว่า 10,000,000 ดอลลาร์²³

แชร์ลูกโซ่คดีแรกของประเทศไทยมีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 ปรากฏหลักฐานเป็นคำพิพากษาฎีกาที่ 1201-1203/2498 ที่วินิจฉัยว่า

²²สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง. *รู้เท่าทันการเงินนอกระบบ*. จาก <http://www.fpo.go.th/main>

²³สำนักข่าว The people. 1 กันยายน 2562 จาก

“จำเลยที่ 1 ตั้งสำนักงานขึ้นให้ชื่อว่าชัยวัฒนา มีวัตถุประสงค์ทำการค้าและชักชวนให้ประชาชนนำเงินมาฝากเป็นการเข้าหุ้น แต่การเข้าหุ้นนี้จำเลยคิดผลประโยชน์ให้ร้อยละ 50 ต่อเดือนเป็นรายเดือน มีประชาชนหลายจังหวัดนำเงินมาฝากให้จำเลยเป็นจำนวนมากหลายหลายล้านบาท เพราะหวังประโยชน์ตอบแทนอันสูง ข้อที่จำเลยแก้ว่าจำเลยนำเงินไปหมุนเวียนทำการค้ายาวนานชนิด โดยเอากำไรมาแบ่งปันแก่ผู้ฝากหรือผู้ถือหุ้นนั้น ไม่น่าเชื่อเพราะจำเลยมิได้มีบัญชีหรือหลักฐานอันใดแสดงให้เห็นเป็นเช่นนั้น และเมื่อคำนวณอัตราผลประโยชน์ร้อยละ 50 ต่อเดือน ที่จำเลยเคยคิดให้แล้วในต้นเงินเพียงร้อยละบาท ถ้าฝากจำเลยสมทบทั้งต้นและผลประโยชน์ในปีหนึ่งจำเลยจะต้องจ่ายเป็นเงินหนึ่งหมื่นเศษถ้าถึงปีที่ 2 ก็เป็นจำนวนเกินล้านบาท ซึ่งเป็นที่เห็นได้ชัดว่าจำเลยจะไปหาผลกำไรจากการค้าที่ไหนมาจ่ายแม้แต่จำเลยเองก็ว่าหุ้นส่วนมีกำไรเท่าใดไม่อาจรู้ได้ แต่กระนั้นจำเลยก็คงจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ฝากไปได้ เหตุที่จำเลยจ่ายเงินปันผลต่างๆ ที่ไม่รู้ว่ามีกำไรเท่าใดนั้นย่อมประกอบให้เห็นเจตนาจำเลยในการลวงให้เขาหลงเชื่อ โดยแท้ ข้ออ้างจำเลยที่ว่าเพราะเจ้าพนักงานมาควบคุมให้กิจการชะงักจึงไม่สามารถจ่ายเงินแก่ผู้ฝากนั้น ศาลฎีกากลับเห็นว่าถ้าเจ้าพนักงานไม่เข้าควบคุมแล้วก็อาจมีผู้รู้เท่าไม่ถึงการณ์นำเงินมาฝากจำเลยมากขึ้นทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนยิ่งขึ้น”

การกระทำของจำเลยเป็นการหลอกลวงผู้อื่นว่าตนเองได้ดำเนินกิจการที่มีขนาดกิจการใหญ่โตน่าเชื่อถือ แล้วให้ผู้อื่นนำเงินมาฝากเป็นหุ้นส่วนกับจำเลย โดยจำเลยสัญญาว่าจะจ่ายเงินปันผลให้ถึงร้อยละ 50 ต่อเดือน ซึ่งจำเลยทราบคืออยู่แล้วว่าไม่สามารถจะจ่ายเงินปันผลจำนวนดังกล่าวได้ ถือได้ว่าเป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จให้ผู้อื่นหลงเชื่อ นำเงินมาฝากเป็นจำนวนมาก มีความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2517 – 2527 ได้มีกลุ่มบุคคลที่ใช้ชื่อว่า “แชนร์แม่ช้อย” ทำการชักชวนประชาชนให้นำเงินมาลงทุนในธุรกิจค่าน้ำมัน ซึ่งอ้างว่าเป็นธุรกิจที่ได้ผลตอบแทนที่ดี มีประชาชนหลงเชื่อ นำเงินมาร่วมลงทุนเป็นจำนวนมาก ซึ่งในระยะแรกผู้ร่วมลงทุนก็ได้รับเงินปันผลตอบแทนตามที่ตกลงกันไว้ ทำให้ผู้ร่วมลงทุนมีการชักชวนผู้อื่นให้นำเงินมาลงทุนเพิ่มอีกเป็นจำนวนมาก แต่ความจริงแล้วกลุ่มบุคคลนี้ไม่ได้นำเงินไปลงทุนในธุรกิจค่าน้ำมันจริง แต่ใช้วิธีการนำเงินที่ได้จากผู้ร่วมลงทุนรายใหม่ไปจ่ายให้กับผู้ร่วมลงทุนรายเก่าในลักษณะหมุนเงินต่อเนื่องกันไป มีผู้เสียหายจากการกระทำดังกล่าวกว่า 15,000 คน ทำให้มีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นต่อระบบการเงินของประเทศ ทำให้ต้องมีการตราพระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ขึ้นมาควบคุมธุรกิจนี้เพราะเข้าข่ายเป็นการฉ้อโกงเงินจากประชาชน²⁴

²⁴สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. แชนร์ลูกโซ่ : รูปแบบหนึ่งของธุรกิจการเงินนอกระบบกับความผิดฐานกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน. หน้า 5

3. แชรส์ลูกโซ่ที่แฝงในธุรกิจขายตรง

“ธุรกิจขายตรง” หมายถึง วิธีการจำหน่ายสินค้าหรือบริการในลักษณะของการนำเสนอขายต่อผู้บริโภคโดยตรง ณ ที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ทำงานของผู้บริโภคหรือของผู้อื่นหรือสถานที่อื่นที่มีใช้สถานที่ประกอบการค้าเป็นปกติธุระ โดยผ่านตัวแทนขายตรงหรือผู้จำหน่ายอิสระชั้นเดียวหรือหลายชั้น ซึ่งต่างจากการจำหน่ายสินค้าด้วยวิธีทั่วไปที่ผู้บริโภคต้องซื้อจากพ่อค้าคนกลาง ธุรกิจขายตรงนี้อยู่ในกำกับดูแลของสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติขายตรงและการตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545

ส่วนแชร์ลูกโซ่ที่แอบแฝงในธุรกิจขายตรงนั้น เป็นการชักชวนให้บุคคลสมัครเป็นสมาชิกเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการประกอบธุรกิจขายตรง โดยตกลงว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่ายดังกล่าวซึ่งคำนวณจากจำนวนผู้เข้าร่วมเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น

เห็นได้ว่าธุรกิจแชร์ลูกโซ่ได้มีการพัฒนารูปแบบไปจากการระดมทุนที่มีลักษณะเป็นการจัดคิวเงิน หรือกิจการเงินต่อเงินในรูปแบบที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อนมาเป็นธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่มีลักษณะซับซ้อนมากขึ้น โดยวิธีการพัฒนารูปแบบได้เปลี่ยนไปตามความเจริญทางเศรษฐกิจหรือเปลี่ยนไปตามกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการแอบแฝงในธุรกิจบางประเภทโดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจขายตรง ที่ปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่แอบแฝงการขายตรงเป็นจำนวนมาก เพราะธุรกิจขายตรงเป็นธุรกิจที่ถูกกฎหมาย และมีลักษณะวิธีการของการระดมเครือข่ายโดยการหาสมาชิกที่เอื้อต่อการระดมเงิน จึงมีการหลอกลวงโดยนำธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงมาเป็นเครื่องมือในการบังหน้าเพื่อหลอกลวงประชาชน โดยการโฆษณากล่าวอ้างว่าเป็นบริษัทที่ได้จดทะเบียนประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง เพื่อให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจในการร่วมทำธุรกิจหรือการสร้างแผนการตลาดและดำเนินการคล้ายกับการขายตรงแบบหลายชั้น (Multi Level Marketing หรือ MLM) ทำให้ประชาชนเกิดความสับสนและเข้าร่วมลงทุน แต่แท้จริงแล้วเป็นการดำเนินธุรกิจที่เป็นการชักชวนและจัดให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมเป็นเครือข่าย โดยตกลงจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่าย โดยคำนวณจากจำนวนผู้เข้าร่วมเครือข่ายที่เพิ่มขึ้นอันมีลักษณะเป็นการฉ้อโกงประชาชน ทำให้เกิดความเสียหายเป็นจำนวนมาก

พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 จึงเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเนื่องจากการประกอบธุรกิจจำหน่ายสินค้าหรือบริการในปัจจุบันได้ใช้วิธีการตลาดในลักษณะที่เข้าถึงผู้บริโภคโดยตรงผ่านทางผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนจำหน่ายขายตรง ซึ่งทำให้ผู้บริโภคไม่อาจตัดสินใจซื้อสินค้าหรือรับบริการได้อย่างอิสระและรอบคอบ อีกทั้งการทำตลาดขายตรงและตลาดแบบตรงในปัจจุบันได้มีการใช้วิธีการให้ผู้บริโภคชักชวนและจัดให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในธุรกิจดังกล่าว โดยตกลงจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่าย

ซึ่งรายได้ของผู้เข้าร่วมเครือข่ายนั้นจะขึ้นอยู่กับจำนวนของผู้ที่ตนชักชวนเข้าร่วมธุรกิจได้ อันถือเป็นการฉ้อโกงหลอกลวงประชาชน

4. ธุรกิจการซื้อขายเงินตราต่างประเทศในลักษณะเก็งกำไรอัตราแลกเปลี่ยน (Forex)

การซื้อขายเงินตราต่างประเทศเป็นธุรกิจที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยน พุทธศักราช 2485

ส่วนการซื้อขายเงินตราต่างประเทศในลักษณะเก็งกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนนั้น ผู้ประกอบธุรกิจหรือบริษัทค้าเงินเดือนจะลงทุนตั้งบริษัทให้มีความน่าเชื่อถือ เพื่อล่อลวงให้ผู้ที่สนใจเข้ามาลงทุนเพราะเข้าใจผิดว่าได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจซื้อขายเงินตราต่างประเทศในลักษณะเก็งกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยมักแสดงใบอนุญาตอื่น เช่น ใบอนุญาตจดทะเบียนจากระทรวงพาณิชย์ แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วบริษัทเหล่านี้ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยการชำระเงินตราต่างประเทศจากระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทย โดยหลอกลวงให้ประชาชนหลงเชื่อไปว่ามีการประกอบธุรกิจซื้อขายเงินตราต่างประเทศกับบริษัทแม่ในต่างประเทศ แต่ในความเป็นจริงไม่มีการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ ซึ่งการกระทำลักษณะดังกล่าวเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พุทธศักราช 2485 และพระราชกำหนดกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527²⁵

5. ธุรกิจการค้าสินค้าเกษตรล่วงหน้า (Commodity)

ตลาดสินค้าล่วงหน้า (Future Exchange) หมายถึง ตลาดสินค้าที่ผู้ซื้อและผู้ขายได้ทำข้อตกลงกันว่าจะมีการซื้อขายสินค้านั้น โดยมีการกำหนดราคาและปริมาณของสินค้าที่จะแลกเปลี่ยนไว้ ณ ปัจจุบัน แต่การรับและส่งมอบ ตลอดจนชำระเงินค่าสินค้าจะเกิดขึ้นในอนาคตในวันที่กำหนด โดยระหว่างที่ยังไม่ได้มีการส่งมอบนั้นก็สมารถที่จะนำข้อตกลงดังกล่าวมาซื้อขายเปลี่ยนมือกันในตลาดได้ ซึ่งตลาดจะเป็นผู้กำหนดระเบียบและเงื่อนไขต่างๆ ในการซื้อขาย ดูแลการซื้อขายและจัดให้มีการส่งมอบและรับสินค้าอย่างเป็นระบบ ส่วนสินค้าเกษตรที่มีการซื้อขายในตลาดสินค้านี้ในปัจจุบันมีอยู่มากมายหลายชนิด อาทิ ข้าวโพด ข้าวสาลี ถั่วเหลือง กาแฟ น้ำมันปาล์มคิบ ยางพารา ข้าว กุ้ง ไข่ หมู เนื้อ ไก่ โกโก้ ฝ้าย น้ำส้ม ไหม เนย ไข่ไม้แปรรูป ขนแกะ ฯลฯ

ลักษณะของธุรกิจการค้าสินค้าเกษตรล่วงหน้า หรือ Commodity เป็นการชักชวนให้ประชาชนให้เข้าร่วมลงทุนเป็นการอ้างว่าซื้อสินค้าเกษตรล่วงหน้าเพื่อเก็งกำไรกับตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าในต่างประเทศ ซึ่งเป็นการซื้อขายกันเพียงตัวเลขเท่านั้น ไม่มีการส่งมอบสินค้ากันจริง โดยผู้ซื้อไม่ต้องการที่จะรับมอบสินค้าเพราะจะทำให้ผู้ซื้อเสียค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น

²⁵ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. แชร่ลูกโซ่ : รูปแบบหนึ่งของธุรกิจการเงิน นอกกรอบกับความผิดฐานกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน. หน้า 6

ค่าขนส่ง ค่าประกันภัย ค่าระวาง เป็นต้น โดยผู้ลงทุนต้องมาเปิดบัญชีกับบริษัทในวงเงินขั้นต่ำ จำนวน 3 ยูนิต์ในอัตรายูนิต์ละ 12,000 เรียกว่าเงินมัดจำสำรอง (Margin Receipt) ในอัตราร้อยละ 5-10 ของราคาสินค้าต่อหน่วย จึงสามารถทำการเทรดสินค้าตามชนิดแต่ละประเภทของสินค้า และนักลงทุนจะได้กำไรหรือขาดทุนจากส่วนต่างราคาสินค้าที่ตนได้ซื้อขาย

การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 โดยหลักการและเหตุในการตรากฎหมาย คือ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเสถียรภาพของราคาสินค้าเกษตรให้มีความเป็นธรรม ทั้งจากเกษตรกร ผู้ประกอบการ โรงงานแปรรูปสินค้าเกษตร ลูกค้า และค้ำครองประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก

แต่จากการศึกษาพบว่าบริษัทที่เปิดรับนักลงทุนให้มาร่วมลงทุนเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าไม่ได้ทำธุรกรรมตามที่กล่าวอ้าง แต่หลอกลวงเอาเงินของผู้ลงทุนไปโดยอาศัยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ลงทุน ซึ่งเข้าข่ายเป็นการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาและความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน²⁶

กล่าวโดยสรุป แม้จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการระดมเงินทุนจากประชาชนอยู่หลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พุทธศักราช 2485 พระราชบัญญัติขายตรงและการตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น แต่ในส่วนของ การบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับธุรกิจการเงินนอกระบบที่มีลักษณะเป็นการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้นนอกจากจะเป็นความผิดฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาแล้วยังเป็นการกระทำความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ซึ่งจะได้อธิบายต่อไปด้วย

²⁶ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. แชรร์ลูกโซ่ : รูปแบบหนึ่งของธุรกิจการเงินนอกระบบกับความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน. หน้า 7

8. ความเป็นมาของกฎหมายที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

การศึกษาถึงความเป็นมาของกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกง ฉ้อโกงประชาชน และการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้น เนื่องจากเป็นเรื่องที่ใกล้เคียงต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน และเพื่อให้ทราบถึงแนวความคิดเกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตั้งแต่ในสมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน และให้ทราบถึงปัญหาทั้งในทางปฏิบัติ เพื่อจะได้นำไปวิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไขต่อไป

ความผิดฐานฉ้อโกงเป็นความผิดที่เกี่ยวกับการหลอกลวงผู้อื่นเพื่อให้ได้ทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกไป โดยเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ปราบครั้งแรกในกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยบัญญัติไว้ในเรื่อง “ฉ้อ” ในพระไอยการอาญาหลวง และพระไอยการลักษณะโจร โดยความผิดฐานฉ้อจะฟ้องเป็นคดีอาญาได้เฉพาะฉ้อหลวงเท่านั้น ถ้าราษฎรฉ้อกันเองจะเป็นเรื่องคดีแพ่งซึ่งจะมีบทบังคับปรับไหม หากผู้แพคดีไม่ใช้เงินคืนตามคำพิพากษาจะต้องถูกจับมาทักขังเพื่อให้ชำระค่าปรับไหมโดยเร็ว²⁷

ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ยังใช้กฎหมายที่บัญญัติไว้ในสมัยกรุงศรีอยุธยาแต่ได้ปรับปรุงแก้ไขและรวบรวมใหม่ให้แยกออกเป็น 4 ฉบับ²⁸ ดังจะได้อธิบาย ดังนี้

1) กฎหมายตราสามดวง

สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชการที่ 1) ได้บัญญัติความผิดที่ใช้คำว่า “ฉ้อ” อยู่ในกฎหมายต่างๆ เช่น พระไอยการอาญาหลวง และพระไอยการลักษณะโจร เป็นต้น โดยในสมัยนั้นคำว่า “ฉ้อ” มีความหมายกว้างกว่าที่กฎหมายฉบับปัจจุบันได้กำหนดไว้ คือ การกระทำที่จะเป็นการฉ้อหรือเบียดบังจะเข้าลักษณะเป็นการฉ้อทั้งสิ้น²⁹

2) ประกาศลักษณะฉ้อ

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชการที่ 5) ได้ทรงออกพระราชบัญญัติเพิ่มเติมลักษณะกัณฑ์ยืมสิน รัตนโกสินทร์ศก 110 แก้ไขกฎหมายเก่าเพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ที่สุจริตมิให้ได้รับความเดือดร้อนจากการถูกเจ้าหนี้ฟ้องคดี เนื่องจากเห็นว่าผู้คิดทุจริตฉ้อกันมากยิ่งขึ้น

²⁷ เกษม สุกิจบริหาร, การให้คำมั่นเป็นเท็จกับความผิดฐานฉ้อโกง, (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536, หน้า 17-18.

²⁸ นายสันติ นรัจรรย์ขงกูร, อุปสรรคในการบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545, หน้า 8.

²⁹ นายสันติ นรัจรรย์ขงกูร, “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 9.

โทษที่น้อยของเขามาได้มีเพียงให้คืนเท่านั้น ไม่ต้องถูกจำคุกแต่อย่างใด เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงทรงออกประกาศลักษณะข้อ ร.ศ. 119 ขึ้นใช้บังคับ³⁰

ตามประกาศดังกล่าวได้วางหลักว่า “ผู้ใดหลอกลวงเอาเงินหรือของจากผู้อื่นโดยจงใจที่จะหนี มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่เท่า หรือทั้งจำทั้งปรับ” โดยได้อธิบายคำว่า “หลอกลวง” ว่าเป็นการกระทำโดยวาจาก็ดี หรือหนังสือก็ดี หรือโดยกิริยาก็ดี ให้เขาเข้าใจว่าการอย่างหนึ่งอย่างใดได้เป็นไปหรือเกิดขึ้นหรือมีอยู่ ผิดจากความเป็นจริง แต่การหลอกลวงในการที่ตั้งใจว่าจะทำอะไรในเบื้องหน้านั้นไม่เรียกว่าหลอกลวง แต่เรียกว่าไม่ทำตามปฏิญาณ และยังได้อธิบายคำว่า “เอามาได้จากผู้อื่น” ว่าเป็นการเอาไปเองหรือหลอกลวงให้เขาไปให้ผู้อื่น และมีเจตนาที่จะไม่ให้เจ้าของได้คืนไปเลย³¹

องค์ประกอบความผิดฐานข้อ ร.ศ. 119 ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ 3 ประการ คือ 1. ต้องใช้วาจาหรือหนังสือ หรือกิริยาหลอกลวง 2. ต้องได้เงินหรือของมาจากผู้อื่นโดยการหลอกลวง 3. ต้องมีเจตนาที่จะหนี³²

3) กฎหมายลักษณะอาญา

ปรากฏในภาค 2 ส่วนที่ 9 หมวดที่ 4 ว่าด้วยความผิดที่ประทุษร้ายแก่ทรัพย์ ตั้งแต่มาตรา 304 ถึงมาตรา 313 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ที่มาตรา 304 บัญญัติว่า “ผู้ใดหลอกลวงด้วยประการใดๆ อันต้องประกอบด้วยการเอาความเท็จมากล่าว หรือแกล้งปกปิดเหตุการณ์อย่างใดใดที่มันควรต้องบอกให้แจ้งนั้น โดยมันมีเจตนาทุจริต คิดหลอกลวงให้ผู้อื่นผู้ใดส่งทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดให้แก่ตัวมันเองหรือแก่ผู้อื่นก็ดี หรือให้เขาทำหนังสือสำคัญ หรือให้เขาถอน หรือทำลายหนังสือสำคัญอย่างใดใดก็ดี ท่านว่ามันหลอกลวงเช่นว่ามานี้ กระทำการหนีโกงมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าสองพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง”³³

4) ประมวลกฎหมายอาญา

มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 แทนกฎหมายลักษณะอาญา โดยให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 เป็นต้นไป ปัจจุบันได้มีการบัญญัติไว้ในลักษณะ

³⁰เกษม สุกิจบริหาร. การให้คำมั่นเป็นเท็จกับความผิดฐานข้อ โกง. หน้า 19.

³¹สุโข สุวรรณศิริ. ความผิดฐานข้อ โกง.(วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2499.หน้า 7.

³²พระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์.พระราชบัญญัติในปัตยุบัน เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร : กองกฎหมาย. ร.ศ. 121. หน้า 699.

³³นายสันติ นรัจฉิยวงกูร.อุปสรรคในการบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527. หน้า 13.

12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน หมวด 3 ความผิดฐานฉ้อโกง ตั้งแต่มาตรา 341 ถึงมาตรา 348 โดยมีการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญามาแล้วจำนวน 26 ครั้ง ส่วนใหญ่เป็นการแก้ไขโทษทั้งจำคุกและปรับเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบันและความผิดฐานฉ้อโกงปรากฏอยู่ในมาตรา 341 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้น ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ ถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ³⁴

4.1) ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน

ตามที่ได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาโดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 นั้น ได้มีการบัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนไว้ในมาตรา 343 โดยความผิดดังกล่าวเป็นความผิดที่ผู้กระทำความผิดต้องได้รับ โทษหนักขึ้น และถือเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน

4.2) ความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

เนื่องจากช่วงปี พ.ศ. 2525 ถึง พ.ศ. 2527 ธนาคารแห่งประเทศไทยพบว่าเงินในท้องตลาดมีเพียงพอต่อระบบเศรษฐกิจ แต่ธนาคารและภาคธุรกิจกลับเห็นว่าเงินฝืด ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ทำการตรวจสอบพบว่า มีเงินจำนวนหนึ่งประมาณ 8,000 ถึง 10,000 ล้านบาทถูกฝากไว้ในบัญชีธนาคารหลายบัญชีโดยไม่มีการเคลื่อนไหว ซึ่งบัญชีเงินฝากดังกล่าวจะได้ดอกเบี้ยประมาณร้อยละ 8 ต่อปี แล้วจะทำการปิดบัญชีเดิมและไปเปิดบัญชีใหม่ ทำให้ธนาคารไม่สามารถนำเงินในบัญชีเงินฝากดังกล่าวไปปล่อยกู้ได้ ทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่าเป็นบัญชีเงินฝากของนางชม้อย ทิพย์โส กับพวก โดยฝากเงินไว้แล้วไม่ได้นำไปประกอบธุรกิจใดๆ ต่อมาจะโอนเงินดังกล่าวเข้าบัญชีกระแสรายวันเพื่อจ่ายเช็คจำนวนมาก โดยเชื่อว่าเป็นการระดมเงินฝากจากประชาชนในลักษณะหมุนเวียนนำเงินที่ได้จากการระดมทุนจากผู้ลงทุนรายหลังแล้วนำไปจ่ายเงินให้กับผู้ลงทุนรายแรก ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้เสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีทราบว่าการกระทำดังกล่าวเป็นอันตรายต่อเศรษฐกิจของประเทศและเป็นภัยต่อความมั่นคง เพราะมีประชาชนจำนวนมากนำเงินมอบให้ผู้มีชื่อดังกล่าว เพื่อต้องการผลตอบแทนที่มากกว่าการฝากเงินกับธนาคารตามปกติ หากปล่อยให้มี การกระทำดังกล่าวอาจทำให้กระทบต่อการดำเนินกิจการของธนาคาร และจะกระทบต่อกิจการของภาครัฐและเอกชนอื่นๆ ตามไปด้วย กรณี

³⁴ประมวลกฎหมาย มาตรา 341 แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2560

ดังกล่าวถือเป็นเรื่องเร่งด่วน จำเป็นที่ต้องออกพระราชกำหนดเพื่อป้องกันภัยพิบัติของชาติ จึงได้มีการออกพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ขึ้น โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 13 พฤศจิกายน 2527 เป็นต้นไป³⁵

ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 ได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 พ.ศ. 2534 ซึ่งเหตุผลในการแก้ไข คือ เนื่องจากมีบุคคลประกอบกิจการโดยวิธีชักจูงให้ผู้อื่นส่งเงิน หรือผลประโยชน์อย่างอื่นให้แก่ตน และให้ผู้อื่นชักจูงผู้อื่นตามวิธีการที่กำหนด และแสดงให้ผู้ถูกชักจูงเข้าใจว่า ถ้าได้ปฏิบัติตามจนมีบุคคลอื่นอีกหลายคนเข้าร่วมต่อๆ ไปจนครบวงจรถ้วนแล้วผู้ถูกชักจูงจะได้รับกำไรมากกว่าเงินหรือประโยชน์ที่ผู้อื่นได้ส่งไว้ ดังเช่นที่บางคนเรียกว่า แชร่ลูกโซ่ ในที่สุดการดำเนินการเช่นนั้นจะมีได้เป็นไปตามคำชักจูง แต่กลับจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนผู้หลงเชื่อ เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำนั้น³⁶

นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเหตุผลในการแก้ไข คือ ในปัจจุบันได้มีการหลอกลวงประชาชนให้นำเงินเข้าร่วมลงทุนในธุรกิจเงินตราต่างประเทศหรือเก็งกำไร ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนที่ถูกหลอกลวงแล้วยังเกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจในวงกว้าง แต่บทบัญญัติพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ไม่อาจใช้บังคับครอบคลุมแก่การกระทำดังกล่าวได้ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมองค์ประกอบความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน และกำหนดให้การโฆษณา หรือประกาศ หรือการกระทำใดๆ ให้ประชาชนนำเงินเข้าร่วมลงทุนลักษณะดังกล่าว เป็นความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วย ประกอบกับสมควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องการคำนวณผลประโยชน์ตอบแทนความรับผิดชอบของพนักงานหรือลูกจ้างของนิติบุคคลผู้กระทำความผิด ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเมื่อมีการกระทำความผิดซ้ำ และการเนรเทศผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นต่างด้าว รวมทั้งให้มีการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลเพื่อให้การปราบปรามผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

³⁵นายสันติ นรัชนีราษฎร์. “เรื่องเดียวกัน” หน้า 17

³⁶ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108/ตอนที่ 129/ฉบับพิเศษ หน้า 11/24 พฤษภาคม 2534

บทที่ 3

กฎหมายไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงิน ที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

ความคิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้น เป็นอาชญากรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้นยิ่งขึ้น ประกอบกับจำนวนผู้เสียหายในความคิดดังกล่าวก็มักจะมีปริมาณมาก ทำให้มีมูลค่าความเสียหายสูงขึ้น อีกทั้งปัจจุบันมีสื่อสังคมออนไลน์ที่ประชาชนนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายถูกใช้เป็นเครื่องมือในการโฆษณาหรือชักชวนให้ประชาชนนำเงินมาลงทุน และใช้การจูงใจด้วยผลตอบแทนที่สูงมากกว่าที่สถาบันทางการเงินปกติทั่วไปจะให้ได้ โดยอ้างว่าจะนำเงินทุนไปลงทุนในกิจการใดกิจการหนึ่งที่เป็นที่นิยมตามแต่ยุคสมัยนั้น แต่รูปแบบที่ใช้ในการหลอกลวงยังคงคล้ายคลึงกับรูปแบบที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเมื่อมีการกระทำความผิดแล้ว นอกจากจะมีพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนที่จะนำมาใช้บังคับแล้ว ยังมีการนำมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างอื่นมาใช้ด้วย ซึ่งในบทนี้จะได้ทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกงของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อที่จะทราบปัญหาและจะได้หามาตรการในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่อไป

1. กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

1.1 พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527

1.1.1 ความเป็นมา

รัฐบาลมีการประกาศใช้พระราชกำหนดนี้เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชนที่อาจได้รับความเสียหายจากการถูกหลอกลวงในการกู้ยืมเงินหรือรับฝากเงิน ซึ่งก่อนที่จะมีการตราพระราชกำหนดฉบับนี้ กระทรวงการคลังได้จัดให้มีการหารือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย และกรมตำรวจในสมัยนั้น เพื่อกำหนดมาตรการป้องกัน โดยในขั้นแรกจะร่างพระราชกำหนดการเล่นแชร์ พ.ศ. ซึ่งกำลังรอการพิจารณาเพื่อพิจารณาในสภาผู้แทนราษฎรมาแก้ไข รวมถึงการห้ามลงทุนนอกระบบที่มีการดำเนินการที่ไม่เปิดเผย และมีความเสี่ยงสูง หรือมีลักษณะที่นำเงินจากผู้ลงทุนรายใหม่ไปจ่ายเป็นผลตอบแทน

ให้แก่ผู้ลงทุนรายเก่า แต่ต่อมาพิจารณาความเหมาะสมและเร่งด่วนที่จะห้ามมิให้มีการประกอบกิจการกู้ยืมเงินที่มีการให้ดอกเบี้ยสูง และรวมถึงการปราบปรามอัตราดอกเบี้ย

กระทรวงการคลังจึงได้พิจารณาขอร่างพระราชกำหนดกิจการอันเป็นภัยต่อเศรษฐกิจ พ.ศ. ขึ้น เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี และในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2527 ได้มีมติรับหลักการขอร่างกฎหมายดังกล่าวพร้อมทั้งส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาต่อไป ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายคณะที่ 6) ได้ตรวจพิจารณาแล้ว และเปลี่ยนชื่อพระราชกำหนดกิจการเงินอันเป็นภัยต่อเศรษฐกิจ พ.ศ. และในที่สุดเปลี่ยนชื่อเป็นร่างพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.

1.1.2 หลักการและเหตุผล

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกำหนดฉบับดังกล่าว คือ ปัจจุบันมีการกู้ยืมเงินหรือรับฝากเงินจากประชาชนทั่วไป โดยมีการสัญญาที่จะจ่ายดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์อื่นตอบแทนให้สูงเกินกว่าประโยชน์ที่ผู้กู้ยืมเงินหรือผู้รับฝากเงินจะพึงหามาได้จากการประกอบธุรกิจตามปกติและสูงกว่าที่สถาบันทางการเงินจะสามารถจ่ายได้ โดยผู้กระทำได้หลอกลวงประชาชนที่หวังจะได้ดอกเบี้ยในอัตราที่สูง ให้นำเงินมาเก็บไว้กับตนด้วยการใช้วิธีการจ่ายดอกเบี้ยในอัตราสูงเป็นเครื่องล่อใจ แล้วนำเงินที่ได้มาจากการกู้ยืมหรือรับฝากเงินรายอื่นๆ มาจ่ายเป็นดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือผู้ฝากเงินรายก่อนๆ ในลักษณะต่อเนื่องกันไป ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการฉ้อโกงประชาชน เพราะเป็นที่แน่นอน อยู่แล้วว่าในที่สุดจะต้องมีประชาชนจำนวนมากไม่สามารถได้รับต้นเงินกลับคืนได้ และผู้กู้ยืมเงินหรือผู้รับฝากเงินกับผู้ร่วมกระทำการดังกล่าวจะได้รับประโยชน์จากเงินที่ตนได้รับมา เพราะผู้ให้กู้ยืมเงินหรือผู้ฝากเงินไม่สามารถบังคับหรือติดตามให้มีการชำระหนี้ได้ อีกทั้งกิจการดังกล่าวนี้ มีแนวโน้มจะขยายตัวแพร่หลายออกไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งหากปล่อยให้มีการดำเนินกิจการต่อไป จะส่งผลให้เกิดผลร้ายแก่ประชาชนทั่วไป และจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อเศรษฐกิจของประเทศ จึงสมควรที่จะให้มีกฎหมายเพื่อปราบปรามการกระทำดังกล่าวกับสมควรวางมาตรการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนที่อาจได้รับความเสียหายจากการถูกหลอกลวงและ โดยที่เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันจะรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ

1.1.3 สาระสำคัญ

พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ถือเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับแก่การกระทำความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนโดยตรง ดังนั้นก่อนที่จะทำการวิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไขปัญหา จึงควรทำการศึกษาถึงสาระสำคัญของกฎหมายดังกล่าวก่อน ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

ตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527 ได้กำหนด “ความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน” ขึ้น โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

นิยามศัพท์

ในมาตรา 3 แห่งพระราชกำหนดนี้ได้ให้คำนิยามของคำต่างๆ ไว้ดังนี้

“การกู้ยืมเงิน” หมายความว่า รับเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด ไม่ว่าในลักษณะของการรับฝาก การกู้ การยืม การจำหน่ายบัตรหรือสิ่งอื่นใด การรับ เข้าเป็นสมาชิก การรับเข้าลงทุน การรับเข้าร่วมกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด หรือในลักษณะอื่นใด โดยผู้กู้ยืมเงินหรือบุคคลอื่นจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนหรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการรับเพื่อตนเองหรือรับในฐานะตัวแทนหรือลูกจ้างของผู้กู้ยืมเงินหรือในฐานะอื่นใด และไม่ว่าการรับหรือการจ่ายเงิน ทรัพย์สิน ผลประโยชน์อื่นใด ผลประโยชน์ตอบแทนนั้น จะกระทำด้วยวิธีการใดๆ

“ผู้กู้ยืมเงิน” หมายความว่า บุคคลผู้ทำการกู้ยืมเงิน และในกรณีที่ผู้กู้ยืมเงินเป็นนิติบุคคลให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งลงนามในสัญญาหรือตราสารการกู้ยืมเงินในฐานะตัวแทนของนิติบุคคลนั้นด้วย

“ผู้ให้กู้ยืมเงิน” หมายความว่า รวมถึงบุคคลผู้ให้กู้ยืมเงินระบุให้เป็นผู้ให้กู้ยืมเงินที่ได้รับต้นเงินหรือผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้กู้ยืมเงิน

“ผลประโยชน์ตอบแทน” หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดที่ผู้กู้ยืมเงินหรือบุคคลอื่นจ่ายหรือจะจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินเพื่อการกู้ยืมเงิน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะจ่ายในลักษณะดอกเบี้ย เงินปันผล หรือลักษณะอื่นใด

1.1.4 ลักษณะของการกระทำความผิด

พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 บัญญัติการกระทำที่มีลักษณะเป็นความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนไว้ 2 ประการ คือ การกำหนดความผิดโดยตรง คือตามมาตรา 4 วรรคแรก และการกำหนดความผิดโดยอ้อม เนื่องจากเป็นบทสันนิษฐานความผิด ตามมาตรา 5 ซึ่งอธิบายได้ ดังนี้

1) ความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามมาตรา 4 วรรคแรก เรียกว่า ความผิดโดยตรง โดยบัญญัติว่า “ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปว่า ในการกู้ยืมเงินตนหรือบุคคลใด จะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงิน ในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินรายนั้นหรือ

รายอื่นมาจ่าย หมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าคนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใดๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ และในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไป ผู้นั้นกระทำความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน”

องค์ประกอบของความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ได้แก่³⁷

(1) ผู้ใด หมายถึง บุคคลธรรมดา คณะบุคคล หรือนิติบุคคลที่กระทำความผิดอาจกระทำความผิดในฐานะตัวการ ผู้ใช้ บังคับ ชูเชิญ จ้างวาน หรือยุยงส่งเสริม หรือผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดหรือผู้ให้การช่วยเหลือ หรือผู้ให้ความสะดวก ซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้การสนับสนุนการกระทำความผิดตามมาตรา 83 มาตรา 84 มาตรา 85 และมาตรา 86

(2) การโฆษณาหรือประกาศต่อประชาชนหรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปในการกู้ยืมเงิน หมายถึง การแจ้งข่าวหรือการแพร่ข่าวสาร การติดต่อ หรือการชักชวนจะกระทำด้วยวิธีใดๆ ก็ได้ เช่น การโฆษณาใน หนังสือพิมพ์ วิทยุ ซึ่งการโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชน คำว่า “ประชาชน” หมายถึง ประชาชนทั่วไปไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ไม่จำกัดจำนวนคนว่ากี่คน เมื่อมีประกาศโฆษณาต่อประชาชนทั่วไปแล้วจะมีคนหลงเชื่อกี่คนก็ได้

(3) ผู้กู้ยืมเงินหรือบุคคลใดจะจ่ายผลตอบแทนที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้

“อัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้” หมายถึง อัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินพึงจ่ายได้ในการกู้ยืมเงินจากประชาชน ซึ่งไม่เกินกว่าอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินนั้นกำหนด

(4) โดยตนรู้หรือควรรู้แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้เงินรายนั้นหรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน คำว่า “ตนรู้ หรือควรรู้” แสดงถึงการกระทำโดยเจตนาว่าเป็นการนำเงินจากผู้ให้กู้ยืม หรือให้กู้ยืมรายอื่นมาจ่ายเป็นดอกเบี้ย หรือผลประโยชน์หมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมนั้นหรือรายก่อนๆ ในลักษณะที่ต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่

ก. โดยที่ตนรู้หรือควรรู้แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใดๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลตอบแทนพอเพียง หรือที่สูงพอที่จะนำมาจ่ายในอัตราเช่นนี้ได้

³⁷ กลุ่มงานป้องกันปราบปรามการเงินนอกระบบ. “เรื่องเดียวกัน” หน้า 12-13

ข. ตนหรือบุคคลนั้น ได้กู้ยืมเงินไป หมายความว่า ได้รับหรือส่งมอบให้แก่ผู้กู้ยืมไปแล้ว อาจเป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด ต้องมีการรับหรือ ส่งมอบให้แล้ว จึงจะเป็นความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

2) ความผิดโดยอ้อมหรือบทสันนิษฐานความผิดโดยถือว่าเป็นความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามมาตรา 5

ความผิดตามมาตรา 5 ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

(1) ในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน หมายถึง ได้มีการกู้ยืมเงินไปแล้ว หรือจะกู้ยืมเงินก็ตาม โดย

ก. การโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไป ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด

ข. ดำเนินกิจการกู้ยืมเงินปกติธุระ หมายความว่า การกระทำเป็นธุรกิจหรือกระทำเป็นประจำ

ค. การกู้ยืมเงินจัดให้มีการรับเงินจากแหล่งต่างๆ ไม่ว่าจะมาจาก สถานที่ใดๆ

ง. จัดให้มีบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ไปชักชวนบุคคลต่างๆ เพื่อให้มีการกู้ยืมเงิน โดยตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้สูงมาก หรือ

จ. ได้มีการกู้ยืมเงินจากบุคคลเกินสิบคนและมีจำนวนเงินที่กู้มาได้ตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป อันมิใช่การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วย ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน และ

(2) ผู้ฉ้อโกง หมายถึง ผู้กู้ยืมเงิน หรือบุคคลใด

ก. จ่าย หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทน คือ ได้มีการจ่ายหรือรับว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทน ไม่ว่าจะในรูปแบบดอกเบี้ยเงินปันผล หรือลักษณะอื่นใด ในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ คือ จ่ายผลประโยชน์ตอบแทนสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินนั้นประกาศกำหนดการจ่ายหรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนอาจจะทำโดยการโฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว ไม่ว่าจะด้วยวิธีใด

ข. ความผิดฐานไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 (1) (2) หรือ (3) หรือกิจการของผู้ฉ้อโกงตามที่ผู้ฉ้อโกงได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 ไม่ปรากฏหลักฐานพอที่จะเชื่อได้ว่าเป็นกิจการที่ทำให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินทั้งหลาย

ผู้ฉ้อโกงต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามมาตรา 4

โดยมีข้อยกเว้นว่า ถ้าผู้ถูกล่ามหรือถูกสงสัยว่ากู้ยืมเงินโดยให้ค่าตอบแทน สูงสามารถพิสูจน์ได้ว่า กิจการของตนหรือบุคคลที่อ้างถึงนั้น เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายตามที่ตนได้กล่าวอ้างหรือหากกิจการดังกล่าวไม่อาจให้ผลตอบแทนดังกล่าว ก็จะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าเนื่องจากสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจที่ผิดปกติโดยไม่อาจคาดหมายได้ หรือมีเหตุอันสมควรอย่างอื่น หากพิสูจน์ได้ก็ย่อมไม่มีความผิดทั้งมาตรา 4 และมาตรา 5

นอกจากมาตรา 5 บัญญัติให้การกระทำเป็นความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน โดยเป็นบทสันนิษฐานความผิดแล้ว ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้การกระทำตาม มาตรา 4 วรรคสอง เป็นความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วยนั้น เนื่องจากปัจจุบันได้มีการหลอกลวงประชาชนให้นำเงินเข้ามาร่วมลงทุนในธุรกิจซื้อขายเงินตราต่างประเทศ หรือเก็งกำไร แต่บทบัญญัติของพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ไม่อาจใช้บังคับครอบคลุมถึงการกระทำดังกล่าว จึงได้แก้ไขเพิ่มเติมองค์ประกอบความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนไว้ในมาตรา 4 วรรคสอง

มาตรา 4 วรรคสอง บัญญัติว่า ผู้ใดไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ดำเนินการหรือให้พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลใดดำเนินการโฆษณาประกาศหรือชักชวนประชาชนให้ลงทุน โดย

- 1) ซื้อหรือขายเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งหรือหลายสกุล หรือ
- 2) เก็งกำไรหรืออาจจะได้รับผลประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนของอัตรา

แลกเปลี่ยนเงินให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

ทั้งนี้ ผู้กระทำความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยัง ฝ่าฝืนอยู่ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 12 แห่งพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกง ประชาชน พ.ศ. 2527

1.1.5 อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ในมาตรา 7 และมาตรา 8

“พนักงานเจ้าหน้าที่” ต้องเป็นผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งให้ปฏิบัติตามพระราชกำหนดนี้ และในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งพนักงานตามพระราชกำหนดนี้ประกอบด้วยหลายหน่วยงาน เช่น กระทรวงมหาดไทย

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมบังคับคดี กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นต้น ปรากฏตามประกาศกระทรวงการคลังและกระทรวงมหาดไทย เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชกำหนด พ.ศ. 2527 (ฉบับที่ 36) (ฉบับที่ 37) (ฉบับที่ 38) พ.ศ. 2543 โดยกลุ่มงานป้องปรามการเงินนอกระบบสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง กระทรวงการคลัง เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบตามพระราชกำหนดนี้ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบาย มาตรการ ตรวจสอบ ติดตามการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับธุรกิจการเงินนอกระบบ และดำเนินการ เกี่ยวกับการป้องปรามการเงินนอกระบบ รวมทั้งเป็นศูนย์ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อ ป้องปรามการกระทำ ความผิดอันเป็นอาชญากรรมทางการเงิน

เมื่อมีการกระทำความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนเกิดขึ้น ไม่ว่าจะโดยการร้องเรียน รายงานจากประชาชนหรือผู้เสียหายจากการกระทำความผิดพระราช กำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 หรือกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่มีเหตุอัน ควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ตาม มาตรา 7 และมาตรา 8 แห่งพระราชกำหนดนี้ ดังนี้

1) อำนาจในการเสาะหาพยานหลักฐาน

พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ใดได้กระทำ ความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 (1) หรือ (2) (ก) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตามมาตรา 7(1)-(4) ได้แก่ มีหนังสือเรียกมาให้ถ้อยคำ สั่งให้รายงานสภาพกิจการ สั่งให้นำบัญชี เอกสารหรือหลักฐานอื่น อันเกี่ยวกับการกู้ยืมมาตรวจสอบ และเข้าไปใน สถานที่ใดๆ เพื่อทำการตรวจสอบหรือตรวจค้น บัญชีหรือหลักฐานอื่น และยังมีอำนาจ ยึดบัญชี เอกสารหรือหลักฐานเหล่านั้นมาตรวจสอบได้

2) อำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหา

มาตรา 8 ได้บัญญัติให้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหลักการ พิจารณา ดังนี้

(1) พนักงานเจ้าหน้าที่มีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้กู้ยืมเงินที่เป็นผู้ต้องหา ว่ากระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 โดยอาจพิจารณาจากรายงานสภาพกิจการตลอดจน ทรัพย์สินและหนี้สินของผู้กู้ยืมเงิน ซึ่งสืบเนื่องมาจากการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ ได้มีการเรียกผู้ต้อง สงสัยว่ากระทำความผิดมาให้ปากคำ หรืออาจเป็นข้อมูลหรือหลักฐานอื่นใดที่แสดงให้เห็นได้ว่ามี บุคคลใดที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5

“ผู้ต้องหา” หมายถึง ผู้กู้ยืมเงินหรือบุคคลใดได้ถูกกล่าวหาว่ากระทำ ผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล ซึ่งอาจถูกผู้เสียหาย หรือบุคคลอื่นใดกล่าวหาต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

หรือพนักงานเจ้าหน้าที่กล่าวหาเองและข้อกล่าวหาต้องเป็นข้อกล่าวหาว่ากระทำผิดกู้ยืมเงินที่เป็น การฉ้อโกงประชาชน

(2) ผู้กู้ยืมเงินที่ เป็นผู้ต้องหาว่ากระทำผิด เป็นบุคคลมีหนี้สินล้นพ้นตัว ตามกฎหมายว่าด้วยการล้มละลาย หรือมีทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้สิน กล่าวคือ เป็นสถานะที่ลูกหนี้ มีหนี้สินเป็นจำนวนมากจนเกินกว่าปริมาณทรัพย์สินที่ตนมีอยู่ทั้งหมด อันทำให้ไม่สามารถจะชำระ หนี้ให้กับเจ้าหนี้ของตนได้ นอกจากนี้ยังมีข้อสันนิษฐานตามกฎหมายด้วยว่าลูกหนี้ อาจถือได้ว่าเป็น ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ซึ่งได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย เช่น การ โอนหรือ ส่งมอบทรัพย์สิน โดยการแสดงเจตนาลวงหรือฉ้อฉล เป็นต้น

(3) เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ต้องหา มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมาย ว่าด้วยการล้มละลายหรือมีทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่จะยึดหรืออายัด ทรัพย์สิน ของผู้ต้องหาหรือไม่ก็ได้เป็นดุลยพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะพิจารณา แต่พนักงานเจ้าหน้าที่จะ ทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาได้ ต้องได้รับความเห็นชอบและได้รับอนุมัติจาก รัฐมนตรีกระทรวงการคลังหรือรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการคลังแต่งตั้ง จึงจะมีอำนาจดำเนินการ เช่นนั้นได้

(4) พนักงานเจ้าหน้าที่จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาไว้เกินกว่า เก้าสิบวัน ไม่ได้ เว้นแต่มีการฟ้องคดีต่อศาลตามมาตรา 9 หรือมาตรา 10 ให้คำสั่งยึดหรือ อายัด ดังกล่าวยังคงมีผลต่อไปจนกว่าศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น การฟ้องคดี ตามมาตรา 9 หมายถึง การที่ พนักงานอัยการ ได้ฟ้องคดีอาญาแก่ผู้ต้องหาความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อ โกงประชาชนต่อศาลแล้ว ส่วนการฟ้องคดีตามมาตรา 10 หมายถึง การที่พนักงานอัยการ ได้มีการฟ้องผู้ต้องหาเป็นคดีล้มละลาย ซึ่งเมื่อฟ้องคดีดังกล่าวแล้ว คำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของพนักงานเจ้าหน้าที่ยังมีผลใช้บังคับ ต่อไปจนกว่าศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

(5) ไม่ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะ ได้ทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหา หรือไม่ก็ตาม ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าผู้ต้องหา มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายว่าด้วยการล้มละลาย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการฟ้องผู้ต้องหาเป็นคดีล้มละลายต่อไป

(6) การยึดหรืออายัดทรัพย์สินให้นำบทบัญญัติตามประมวลรัษฎากร ที่เกี่ยวกับการยึดหรืออายัดทรัพย์สินมาใช้บังคับ โดยอนุโลม ซึ่งบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการยึดหรือ อายัดทรัพย์สินตามประมวลรัษฎากรได้บัญญัติไว้ในมาตรา 12 วรรคสี่ ว่า “วิธีการยึดหรือขาย ทอดตลาดทรัพย์สินให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ส่วนวิธีการ อายัดให้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยอนุวัติรัฐมนตรี” ซึ่งอธิบดีกรมสรรพากร โดยอนุวัติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการอายัดทรัพย์สินของผู้ต้องรับผิด

เสียดำเนินการหรือนำส่งภาษี อากรตามข้อ 2 บัญญัติว่า “วิธีการอาัยคทรัพย์สินของผู้ต้องรับผิดชอบเสียภาษีอากร หรือนำส่งภาษีอากรตามความในมาตรา 12 แห่งประมวลรัษฎากรให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม”

ดังนั้น การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตาม มาตรา 4 หรือมาตรา 5 ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ซึ่งบัญญัติไว้ในภาค 4 ว่าด้วยวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

เมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา 8 โดยกระทรวงการคลัง และพนักงานเจ้าหน้าที่จะได้รับมอบหมายจากกระทรวงการคลังให้เป็นผู้ไปแจ้งความกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนในความผิดกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตาม มาตรา 4 และมาตรา 5 แห่งพระราชกำหนดนี้ หรือผู้เสียหายแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนในความผิดดังกล่าว และพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม มาตรา 18 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะทำการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 120 และมาตรา 121 และทำความเข้าใจเห็นว่าควรตั้งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาส่งไปยังพนักงานอัยการตามมาตรา 140, 141, 142 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อพนักงานอัยการได้รับเรื่องจากพนักงานสอบสวน ให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชกำหนดการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ดังนี้

1.1.6 อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ

เนื่องจากความผิดกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามพระราชกำหนดฉบับนี้ เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน พระราชกำหนดนี้จึงได้ให้อำนาจพนักงานอัยการในการดำเนินคดีอาญาและคดีแพ่ง ซึ่งได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 9 และมาตรา 10

1) อำนาจพนักงานอัยการในการฟ้องคดีอาญาตามมาตรา 9 “เมื่อพนักงานอัยการได้ฟ้องคดีอาญาแก่ผู้ใดในความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 ถ้าผู้ให้กู้ยืมเงินร้องขอให้พนักงานอัยการมีอำนาจเรียกคืนเงินคืนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินได้ และจะเรียกผลประโยชน์ตอบแทนที่เป็นสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินด้วยก็ได้ ในการนี้ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเนื่องกับคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม”

จากบทบัญญัติดังกล่าวสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(1) พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อผู้กระทำความผิดกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5

(2) ผู้ให้กู้ยืมเงินต้องร้องขอให้คืนเงินคืนให้แก่ผู้ให้กู้ยืม พนักงานอัยการ จึงจะมีอำนาจเรียกคืนเงินคืนให้แก่ผู้เสียหายได้ และสามารถที่จะเรียกผลประโยชน์ตอบแทนอันชอบด้วย

กฎหมายให้แก่ผู้เสียหายด้วยก็ได้ตามมาตรา 9 หากผู้เสียหายไม่ร้องขอให้คืนเงิน แม้พนักงานอัยการจะขอให้จำเลยคืนเงินที่กู้ยืมแก่ผู้เสียหาย ก็ไม่อาจคืนเงินให้แก่ผู้เสียหายได้

(3) การเรียกคืนเงินคืนให้แก่ผู้เสียหายตลอดจนผลประโยชน์ตอบแทนที่เป็นสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาบังคับใช้โดยอนุโลม กล่าวคือ เมื่อ พนักงานอัยการฟ้องคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 แห่ง พระราชกำหนดนี้ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องทรัพย์สิน หรือราคาที่สูงสูญเสียไปในการกระทำความผิดและได้ร้องขอให้พนักงานอัยการปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยจะขอรวมกับคดีอาญา หรือโดยยื่นคำร้องในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ในระหว่างคดีอาญากำลังพิจารณาอยู่ในศาลชั้นต้น และในกรณีเช่นนี้คำพิพากษาในส่วนของคำขอนี้เป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาในคดีอาญาตามมาตรา 44 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และผู้เสียหายก็จะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่สามารถร้องขอให้มีการบังคับคดีได้

2) อำนาจของพนักงานอัยการในการฟ้องคดีแพ่งตามมาตรา 10 “เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนผู้ให้กู้ยืมเงิน ให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องผู้กู้ยืมเงินที่เป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 เป็นบุคคลล้มละลายได้ เมื่อ

- (1) เป็นผู้ที่มีหนี้สินพันตัว หรือมีสินทรัพย์ไม่พอชำระหนี้สินได้
- (2) เป็นหนี้ผู้ให้กู้ยืมเงินรายหนึ่งหรือหลายรายเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนบาท และ
- (3) หนี้้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ไม่ว่าหนี้้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม

การฟ้องคดีล้มละลายตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามกฎหมายว่าด้วยการล้มละลาย โดยให้ถือว่าพนักงานอัยการมีฐานะและสิทธิหน้าที่ เสมือนเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์และให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียม ค่าฤชาธรรมเนียม หรือการต้องวางเงินประกันต่างๆ ตามกฎหมายดังกล่าว

ในการพิจารณาคดีล้มละลาย ถ้าศาลพิจารณาได้ความจริงตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาด

ในการพิพากษาคดีล้มละลายตามมาตรา 11 ให้ศาลมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับส่วนแบ่งทรัพย์สินของเจ้าหนี้ในลำดับ (8) ของมาตรา 130 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย โดยให้คำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทนที่เจ้าหนี้ผู้ให้กู้ยืมเงินแต่ละรายได้รับมาแล้วก่อนมีการดำเนินคดีล้มละลายประกอบด้วย”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) เมื่อปรากฏว่าผู้ต้องหากระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามมาตรา 9 หรือต้องตามข้อสันนิษฐานว่าเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย

2) เป็นหนี้ผู้ให้กู้ยืมเงินรายหนึ่งหรือหลายรายเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนบาท ซึ่งมีข้อน่าสังเกตว่าตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายจำนวนหนี้ที่จะนำมาฟ้องคดีล้มละลายได้ต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท (ลูกหนี้เป็นบุคคลธรรมดา) หรือสองล้านบาท (ลูกหนี้เป็นนิติบุคคล) ข้อแตกต่างดังกล่าวมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ดังนี้

(1) ตามพระราชกำหนดนี้ ผู้ที่จะถูกฟ้องล้มละลาย กฎหมายใช้คำว่า “ผู้กู้ยืมเงิน” ซึ่งบัญญัติไว้ในบทนิยามตามมาตรา 3 ว่า “บุคคลผู้ทำการกู้ยืมเงิน และในกรณีผู้กู้ยืมเงินเป็นนิติบุคคล ให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งลงนามในสัญญาหรือตราสารการกู้ยืมเงินในฐานะผู้แทนของนิติบุคคลนั้นด้วย” จากบทนิยามดังกล่าว “ผู้กู้ยืมเงิน” ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ถ้าปรากฏว่าเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวย่อมสามารถที่จะถูกฟ้องเป็นคดีล้มละลายตามพระราชกำหนดนี้ได้

(2) จำนวนหนี้ที่จะนำมาฟ้องเป็นคดีล้มละลายตามกฎหมายทั้งสองแตกต่างกัน กล่าวคือ ตามกฎหมายล้มละลาย หนี้ที่จะนำมาฟ้องคดีล้มละลายได้ต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท (ลูกหนี้เป็นบุคคลธรรมดา) หรือสองล้านบาท (ลูกหนี้เป็นนิติบุคคล) ในขณะที่ตามพระราชกำหนดนี้ หนี้ที่จะนำมาฟ้องในคดีล้มละลายได้ต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนบาท จะถือว่ากฎหมายทั้งสองขัดกันหรือไม่ เห็นได้ว่ากฎหมายตามพระราชกำหนดนี้ มุ่งเน้นไปที่การปราบปรามผู้กระทำความผิดเป็นหลัก ในขณะที่เดียวกันก็ได้หาทางที่จะบรรเทาความเสียหายแก่ผู้ถูกหลอกลวง จึงได้บัญญัติให้รัฐมีอำนาจที่จะเก็บรวบรวมทรัพย์สินของผู้ต้องหา โดยได้นำวิธีการตามกฎหมายล้มละลายมาใช้ ซึ่งต่างจากวัตถุประสงค์หลักจากกฎหมายล้มละลายที่มุ่งเน้นที่จะคุ้มครองบรรดาเจ้าหนี้ที่เกิดจากการทำธุรกิจ โดยเฉพาะซึ่งเป็นเรื่องทางธุรกิจมากกว่า ดังนั้น ถ้าปรากฏว่าเกิดการกระทำความผิดตามพระราชกำหนดนี้ขึ้น ก็ควรที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้เป็นหลัก ดังนั้น ถ้าปรากฏว่าผู้ต้องหาตามพระราชกำหนดนี้ มีหนี้สินล้นพ้นตัวและเป็นหนี้ผู้ให้กู้ยืมเงินรายหนึ่งหรือหลายรายเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนบาทแล้ว ก็สามารถที่จะถูกฟ้องเป็นคดีล้มละลายตามพระราชกำหนดนี้ได้

(3) หนี้้นนี้อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ไม่ว่าหนี้้นนี้จะถึงกำหนดชำระ โดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม หนี้ที่อาจกำหนดจำนวนได้แน่นอน หมายความว่า เป็นหนี้ที่

แน่นอนชัดเจนสามารถคำนวณได้ไม่ว่าจะเป็นหนี้ที่ถึงกำหนดชำระแล้วหรือหนี้ที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระก็ตาม

(4) การฟ้องคดีล้มละลายให้พนักงานอัยการมีฐานะและสิทธิหน้าที่เสมือนเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์และให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียม ค่าฤชาธรรมเนียม หรือการต้องวางเงินประกันต่างๆ เช่น ค่าขึ้นศาล ค่ายื่นคำขอรับชำระหนี้ เป็นต้น

(5) กระบวนการพิจารณาให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการล้มละลาย เช่น การฟ้องการสืบพยานโจทก์ การสืบพยานจำเลย เมื่อศาลได้พิจารณาความจริงเป็นไปตามมาตรา 10 (1) (2) และ (3) ศาลก็จะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ส่วนหลักเกณฑ์ในการแบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ให้เจ้าหนี้ทุกคนอยู่ในลำดับที่ (8) ของมาตรา 130 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย ซึ่งหมายความว่า เมื่อหักค่าใช้จ่ายอื่นๆ ทั้งหมดเหลือเท่าใด จึงจะแบ่งส่วนให้เจ้าหนี้ทุกคนได้ส่วนแบ่งเฉลี่ยตามส่วน ส่วนผลประโยชน์ตอบแทนที่เจ้าหนี้ผู้ให้กู้ยืมแต่ละรายได้รับมาแล้วก่อนคดีล้มละลายให้นำมาประกอบการพิจารณาด้วย

ทั้งนี้ พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องผู้กู้ยืมเงินเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 เป็นบุคคลล้มละลายตามมาตรา 10 โดยไม่ต้องรอให้ฟ้องคดีอาญาเป็นจำเลยต่อศาลก่อน และไม่ต้องรอให้ศาลพิพากษาถึงที่สุดก่อนว่าผู้กู้ยืมเงินกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาได้ เพราะความผิดตามกฎหมายดังกล่าวมีผลกระทบต่อระบบการเงินและเศรษฐกิจของประเทศ รัฐต้องการให้กฎหมายมีสภาพบังคับโดยเร็ว เพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนที่ร้ายแรงมากขึ้นจากความเนิ่นช้าในการบังคับใช้กฎหมาย รัฐจึงเลือกใช้ช่องทางให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามกฎหมายว่าด้วยการล้มละลาย ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 10 วรรคสอง เพราะกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายนั้นจะต้องดำเนินการเป็นการด่วนตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 13 และในมาตรา 10 วรรคสอง บัญญัติว่าในการพิจารณาคดีล้มละลายถ้าศาลพิจารณาได้ความจริงตามวรรคหนึ่งให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด มิใช่ต้องได้ความจริงว่าลูกหนี้กระทำความผิดตามคำพิพากษาถึงที่สุด และเมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยเด็ดขาดเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ใช้อำนาจเข้าจัดกิจการและทรัพย์สินของจำเลยต่อมาตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 จนศาลพิพากษาให้จำเลยล้มละลาย และเข้าสู่ขั้นตอนการจำหน่ายทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 123 ซึ่งเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียวที่จัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ จำเลยจึงไม่อาจขอลูกเลิกการบังคับคดีอย่างคดีแพ่งธรรมดาและไม่อาจขอให้งดหรือระงับการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ยึดและอายัดไว้ได้

จึงเห็นได้ว่าความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 เป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาดังจะเห็นได้จากการบทบัญญัติมาตรา 7 และ มาตรา 8 ของพระราชกำหนดนี้ได้บัญญัติถึงวิธีการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พร้อมทั้งได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้นมีอำนาจใช้มาตรการดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินคดีเสร็จเด็ดขาดไปในคราวเดียว และพระราชกำหนดนี้ยังมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนผู้ถูกหลอกลวง จึงได้นำมาตรการฟ้องคดีล้มละลายมาใช้ เพื่อให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายที่มีสภาพบังคับที่รวดเร็วและเสียหายน้อยที่สุด

1.1.7 คดีตัวอย่าง

ในประเทศไทยมีคดีเกี่ยวกับความผิดแชร์ลูกโซ่ ซึ่งถือเป็นการกระทำความผิดกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชนหลายคดี โดยมีคดีที่น่าสนใจ ดังนี้³⁸

1) คดีแชร์แม่หม้อย คดีนี้เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2525 ถึง พ.ศ. 2528 โดยนางหม้อย ทิพย์โส อ้างว่าได้กระทำการซื้อขายน้ำมันทั้งในประเทศและต่างประเทศหากสนใจเข้าร่วมการลงทุนจะให้ผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยร้อยละ 6.5 ต่อเดือน ซึ่งเป็นการเสนอให้ผลประโยชน์ตอบแทนที่สูงมาก สามารถหลอกลวงผู้เสียหายได้มากถึง 15,473 ราย รวมมูลค่าความเสียหายประมาณ 4,822 ล้านบาท ต่อมาศาลอาญาใช้เวลาในการสืบพยานนานถึง 4 ปี จนเมื่อวันที่ 27 ก.ค.2532 ศาลอาญามีคำพิพากษาถึงที่สุดให้นางหม้อย มีความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 ให้จำคุกเป็นเวลา 117,595 ปี ฐานฉ้อโกงประชาชนตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527 อีก 36,410 ปี รวมจำคุก 154,005 ปี แต่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 (2) บัญญัติให้ลงโทษรวมกันทุกกระทงแล้วไม่เกิน 20 ปี ศาลจึงพิพากษาให้จำคุกนางหม้อยเป็นเวลา 20 ปี และให้คืนเงินที่ฉ้อโกงประชาชนไปรวม 510,584,645 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 15 ต่อปี³⁹ แต่ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกจริงเพียง 7 ปีเศษเท่านั้น

2) คดีแชร์ชาร์ตเตอร์ โดยในปี 2526 เป็นช่วงที่อัตราดอกเบี้ยเงินฝากในประเทศสูงถึงร้อยละ 12 นายเอกยุทธ อัญชันบุตร ได้คิดหากำไรจากส่วนต่างดอกเบี้ย โดยกู้เงินจากต่างประเทศด้วยอัตราดอกเบี้ยต่ำ ประมาณร้อยละ 3 มาฝากในสถาบันการเงินในประเทศเพื่อทำกำไร และนำกำไรที่ได้ไปลงทุนอสังหาริมทรัพย์เพิ่มเติมโดยแชร์ชาร์ตเตอร์สัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนร้อยละ 9 ต่อเดือน ต่อมาประมาณเดือนพฤศจิกายน 2527 รัฐบาลประกาศลดค่าเงินบาทและออกพระราชบัญญัติการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 นายเอกยุทธ

³⁸<https://www.longtunman.com/19218>

³⁹สำนักข่าวไทยรัฐออนไลน์. 29 ตุลาคม 2562 จาก<https://www.thairath.co.th>

จึงหลบหนีเดินทางออกนอกประเทศ ขณะที่ยังมีผู้เข้าร้องเรียนกับกองบังคับการปราบปราม (บก.ป.) หลายพันคน รวมมูลค่าความเสียหายกว่า 5,500 ล้านบาท⁴⁰ จนคดีขาดอายุความแล้วจึงได้เดินทางกลับมายังประเทศไทย

3) แชร้แม่เม่น คดีนี้เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2562 เป็นคดีของนางวันทนีย์ ทิพย์ประเวช เป็นแม่ข่ายที่ได้ชักชวนประชาชนให้มาลงทุน โดยอ้างว่าจะได้รับผลตอบแทนกว่าร้อยละ 93 ต่อเดือนจากเงินลงทุน โดยมักลงรูปในสื่อสังคมออนไลน์ส่วนตัวด้วยการใช้ชีวิตหรูหราแบบคนดัง มีรถหรูหลายคัน สร้างความน่าเชื่อถือทำให้มีผู้เสียหายหลงเชื่อเป็นจำนวนมาก และมีการชักชวนให้มีการลงทุนในลักษณะเป็นเครือข่าย ได้ค่านายหน้าจากการชักชวนประชาชน เมื่อรวมมูลค่าความเสียหายแล้วมีมากกว่า 800 ล้านบาท⁴¹

จากคดีตัวอย่างข้างต้น ทำให้ทราบปัญหาการดำเนินกระบวนการทางอาญาต่อผู้กระทำความผิดที่มักพบเจอคือต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณาคดีที่ยาวนาน ทำให้ผู้เสียหายอาจได้รับการชดเชยเยียวยาที่ล่าช้า การหลบหนีของผู้กระทำความผิดที่หากไม่สามารถติดตามจับกุมมาดำเนินคดีได้ก็จะทำให้คดีขาดอายุความ ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับไป

1.2 กฎหมายสารบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติบทลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น เพราะมีวัตถุประสงค์ประการหนึ่งคือเพื่อป้องกันความเสียหายต่อสังคมโดยรวม ทั้งอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย ชื่อเสียง เสรีภาพ อนามัย ทรัพย์สิน อีกทั้งยังเป็นหลักประกันความมั่นคงภายในและภายนอกประเทศ โดยการขู่ว่าจะลงโทษผู้ที่ก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงไว้ในมาตรา 341 ถึงมาตรา 346 ซึ่งมีลักษณะโดยทั่วไปของความผิด คือ เป็นการหลอกเพื่อให้ผู้ถูกหลอกหลงส่งมอบกรรมสิทธิ์หรือในลักษณะโอนกรรมสิทธิ์หรือในลักษณะโอนความเป็นเจ้าของในทรัพย์สินดังกล่าวให้ผู้หลอกหลง เมื่อได้ส่งมอบทรัพย์สินให้ผู้หลอกหลงแล้ว จึงเป็นกรณีที่การหลอกหลงดังกล่าวนั้นผู้หลอกหลงได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกหลงหรือบุคคลที่สามอันเป็นความผิด คือ⁴²

⁴⁰ สำนักข่าว โพสต์ทูเดย์. 11 มิถุนายน 2556 จาก <https://www.posttoday.com>

⁴¹ สำนักข่าว โพสต์ทูเดย์. 3 พฤศจิกายน 2562 จาก <https://www.posttoday.com>

⁴² จูติมา แซ่เตีย. อัยการ. *ลักทรัพย์โดยใช้อุบาย VS ฉ้อโกง*. 16 ธันวาคม 2560. จาก

ความผิดฐานฉ้อโกงในประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ความผิดฐานฉ้อโกง
ฉ้อโกงโดยแสดงเป็นผู้อื่นหรืออาศัยความเบาปัญญา ฉ้อโกงประชาชน ฉ้อโกงแรงงาน ฉ้อโกงบริการ
ฉ้อโกงประกันวินาศภัย ฉ้อโกงเจ้าหน้าที่จ่านา และฉ้อโกงเจ้าหน้าที่ทั่วไป

ความผิดฐานฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 เป็นองค์ประกอบ
ความผิดของความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน โดยมาตรา 341 เป็นหลักเกี่ยวกับการฉ้อโกงโดยทั่วไป

1) ความผิดฐานฉ้อโกง

มาตรา 341 “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ
หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้น ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้
ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลาย
เอกสารสิทธิผู้ันั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหก
พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดฐานฉ้อโกงเป็นความผิดอันยอมความได้⁴³ ซึ่งในกรณีความผิด
อันยอมความได้ หรือความผิดต่อส่วนตัว ห้ามพนักงานสอบสวนทำการสอบสวน เว้นแต่จะมีการ
ร้องทุกข์ตามระเบียบ⁴⁴ กฎหมายให้สิทธิเด็ดขาดแก่ผู้เสียหายที่จะหยิบยกเลิกคดีขึ้นว่ากล่าวเอาโทษ
ผู้ต้องหาหากผู้เสียหายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาแล้ว รัฐจะดำเนินการต่อไปไม่ได้

หากผู้เสียหายมีความประสงค์จะกล่าวโทษผู้ต้องหาในความผิดฐานฉ้อโกง
จะต้องร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนภายใน 3 เดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความ
ผิด มิฉะนั้นจะขาดอายุความ⁴⁵

2) ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน

ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ไม่อาจยอม
ความกันได้ตามความในมาตรา 348 แม้ไม่มีการร้องทุกข์ของผู้เสียหาย พนักงานสอบสวนก็ดำเนินคดี
ต่อไปได้ และถือว่าเป็นการหลอกลวงผู้เสียหายแต่ละคนเป็นการกระทำต่อบุคคลเหล่านั้นต่างวาระกัน

ในส่วนของความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้น
เป็นพระราชกำหนดที่มีโทษทางอาญา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายอาญา เช่น กำหนดอายุ
ความในการฟ้องคดี เนื่องจากตามพระราชกำหนดนี้ได้ระวางโทษแก่ผู้กระทำความผิดไว้คือจำคุก
ตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่น

⁴³ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 348

⁴⁴ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 121

⁴⁵ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96

บาทตลอดเวลาที่ยังฝืนอยู่⁴⁶ ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (2) ได้กำหนดอายุความในการฟ้องคดีตามความผิดนี้ไว้สิบห้าปี

ดังนั้น หากมีการกระทำความผิดกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พนักงานอัยการจะต้องนำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องคดีต่อศาลภายในกำหนดสิบห้าปีนับจากวันที่กระทำความผิด มิฉะนั้นคดีจะขาดอายุความ เป็นเหตุให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมเป็นอันระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (6)

1.2.2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการทำละเมิดซึ่งปรากฏอยู่ในบรรพ 2 ลักษณะ 5 ละเมิด ในมาตรา 420 บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” ซึ่งมาตรา 420 เป็นหลักทั่วไป ในการวินิจฉัยว่าการกระทำของบุคคลนั้นเป็นการทำละเมิดหรือไม่

ผู้เสียหายในความผิดกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามมาตรา 420 มีสิทธิที่จะได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลที่ทำให้เสียหายแก่สิทธิของตนโดยผู้เสียหายสามารถเรียกร้องให้ชดใช้เยียวยาความเสียหายได้ด้วยตนเอง แต่ต้องเป็นความเสียหายอันเป็นผลมาจากการกระทำล่วงละเมิดหรือ โดยผิดกฎหมายเกิดขึ้น จึงจะมีการเรียกให้ผู้ก่อความเสียหายรับผิดชอบชดใช้ได้

ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนนั้น ศาลจะเป็นผู้พิจารณาว่าจะให้ผู้กระทำละเมิดชดใช้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ ศาลจะวินิจฉัยตามสมควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงของการละเมิด⁴⁷

ซึ่งการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในทางละเมิดไม่ใช่โทษ แต่เป็นการเยียวยาให้ผู้เสียหายกลับสู่สภาพเดิมได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้⁴⁸ หากผู้กระทำความผิดไม่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ผู้เสียหายก็มีสิทธิฟ้องบังคับให้ชดใช้ค่าเสียหายได้

ในความผิดกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 และ มาตรา 1337 ได้บัญญัติถึงสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินเอาไว้ว่า การเอาทรัพย์สินของเขาไปโดยไม่มีอำนาจเป็นการ

⁴⁶พระราชกำหนดการกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 12

⁴⁷ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438

⁴⁸สุขุมสุนันต์.ลักษณะละเมิด. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.2537.หน้า 3

ทำให้เสียหายเป็นการทำละเมิดตามมาตรา 420 และการกระทำความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เป็นการกระทำเข้าลักษณะที่เป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา คือ เป็นทั้งความผิดอาญาและความผิดทางแพ่งแต่ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีแพ่งได้เท่านั้น เพราะคดีอาญากู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนรัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย

1.2.3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

1) ความหมายหรือนิยามของคำว่า “การฟอกเงิน”

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส ได้ให้ความหมายของการฟอกเงินไว้ คือ การเปลี่ยนแปลงเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวโดยทั่วไป คือ กระบวนการที่ทำให้เงินสกปรกกลายเป็นเงินสะอาด หรือกลายเป็นเงินที่สามารถอ้างได้ว่าได้มาอย่างไร สาเหตุที่ต้องมีการฟอกเงินนั้นเนื่องจากเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไม่สามารถอ้างอิงแหล่งที่มาหรือไม่ได้รับการยอมรับของคนในสังคม⁴⁹

ศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ได้ให้ความหมายของการฟอกเงินไว้ว่า เป็นการเปลี่ยนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดกฎหมายโดยตรง แล้วต่อมาก็นำสิ่งนั้นไปเปลี่ยนต่อโดยทำให้ถูกกฎหมาย เช่น นำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดไปซื้อหุ้น ซื้อบ้าน ซื้อรถ ซื้อทองคำ แล้วก็ขายสิ่งเหล่านี้ ทำให้ได้เงินใหม่ที่ไม่ใช่เงินก้อนเดียวกันกับเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด⁵⁰

2) สาระสำคัญของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีเหตุผลในการประกาศใช้ คือ มีผู้ประกอบการบางประเภทได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดมากระทำการในรูปแบบต่างๆ อันเป็นการฟอกเงิน เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปอีก ทำให้ยากต่อการปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายนั้น⁵¹ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

⁴⁹วีระพงษ์ บุญโญภาส. กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2547. หน้า 34

⁵⁰ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน. เรื่อง ข้อที่ควรคำนึงเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการ. 2540. หน้า 46-47

⁵¹หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(1) กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา⁵²

ในต่างประเทศได้บัญญัติความผิดฐานฟอกเงินไว้ในประมวลกฎหมายอาญา แต่ประเทศไทยได้บัญญัติความผิดฐานนี้ไว้ในกฎหมายอีกฉบับโดยเฉพาะ โดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติความผิดมูลฐานไว้จำนวน 21 มูลฐาน โดยบัญญัติความผิดเกี่ยวกับข้อ โกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ไว้ใน (3)

(2) กำหนดให้ใช้มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง⁵³

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้นำมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งมาใช้ในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน ซึ่งเป็นการดำเนินคดีกับทรัพย์สิน โดยเฉพาะ เมื่อมีการกระทำความผิดมูลฐานและศาลเชื่อว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน โดยศาลอาจจะไม่พิจารณาว่าผู้กระทำความผิดต้องคำพิพากษาหรือถูกลงโทษในความผิดอาญาหรือไม่

โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เป็นความผิดมูลฐานในมาตรา 3 (3)

1.2.4 มาตรการตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

การที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษจะมีอำนาจในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้นั้น คดีนั้นจะต้องเป็นคดีพิเศษก่อน ซึ่งช่องทางในการรับเป็นคดีพิเศษมีอยู่สองช่องทาง ดังนี้

1) คดีความผิดอาญาตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) เป็นคดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยการเสนอแนะของ กกพ. (คณะกรรมการคดีพิเศษ) โดยคดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายดังกล่าวจะต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) คดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ

⁵² อธิราช อสัมภินวัฒน์. ปัญหากฎหมายและการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ศึกษากรณี : การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐานข้อ โกงประชาชน. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร. 2553. หน้า 103

⁵³ อธิราช อสัมภินวัฒน์. “เรื่องเดียวกัน” หน้า 107

(2) คดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

(3) คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญหรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม

(4) คดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวละคร ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน

(5) คดีความผิดทางอาญาที่มีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งมีใช้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ต้องสงสัยเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะได้กระทำความผิดอาญาหรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา

ทั้งนี้ ตามรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่ กคพ. กำหนด บัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547

คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนที่จะเป็นคดีพิเศษได้นอกจากจะต้องมีลักษณะตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แล้ว จะต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ได้กำหนดไว้ใน (ก) (ข) (ค) (ง) (จ) ด้วย และจะต้องพิจารณาจากประกาศคณะกรรมการคดีพิเศษ⁵⁴ ซึ่งได้กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) ไว้ โดยบัญชีท้ายประกาศดังกล่าวได้กำหนดให้คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนอยู่ในลำดับที่ 1 โดยต้องมีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่สามร้อยคนขึ้นไป หรือมีจำนวนเงินที่กู้ยืมรวมกันตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไปจึงจะเป็นคดีพิเศษที่จะต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนตาม พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547

2) คดีความผิดทางอาญาอื่นนอกจาก (1) ตามที่ กคพ. มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ดังนั้น การที่กรมสอบสวนคดีพิเศษจะมีอำนาจทำการสอบสวนได้นั้น ต้องเป็นความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนที่ต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น ที่มีความซับซ้อน กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนอย่างรุนแรง มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ มีผู้ทรงอิทธิพลมาเกี่ยวข้อง หรือความผิดทางอาญาที่มีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งมีใช้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ต้องสงสัยเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะได้กระทำความผิดอาญาหรือเป็น

⁵⁴ประกาศ กคพ. (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา นอกจากนี้ต้องน่าเชื่อว่ามีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป หรือมีจำนวนเงินที่กู้ยืมรวมกันตั้งแต่ยี่สิบล้านบาทขึ้นไปอีกด้วย

1.2.5 พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย ในคดีอาญา พ.ศ. 2544

หลักการและเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่า
ทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พ.ศ. 2540 มาตรา 245 และมาตรา 246 ได้บัญญัติรับรองสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ
ของบุคคล ซึ่งได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วน
เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น
รวมทั้งการรับรองสิทธิในการได้รับค่าทดแทนในกรณีของบุคคลซึ่งตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและ
ถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี หากปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟัง
เป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด โดยในมาตรา 3
ได้บัญญัติคานียามคำว่า “ค่าตอบแทน” หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ผู้เสียหาย
มีสิทธิได้รับ เพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของ
ผู้อื่น” และมาตรา 5 ได้บัญญัติว่า “การเรียกร้องหรือการได้มาซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้
ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้เสียหายหรือจำเลยพึงได้ตามกฎหมายอื่น” ดังนั้น จากมาตรา
3 และมาตรา 5 ดังกล่าว ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอาญาในความผิดที่กำหนดไว้ท้าย
พระราชบัญญัตินี้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทน นอกจากนี้แม้จะได้รับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้
แล้วยังมีสิทธิที่จะได้รับสิทธิหรือประโยชน์ตามกฎหมายอื่นอีกด้วย

ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอาญาที่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตาม
พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544
ต้องเป็นผู้เสียหายตามมาตรา 17 คือ ต้องเป็นผู้เสียหายเฉพาะในความผิดตามประมวลกฎหมาย
อาญาภาค 2 ดังนี้

ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน มาตรา 224
และมาตรา 238

ลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ มาตรา 276 ถึงมาตรา 287

ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

หมวด 1 ความผิดต่อชีวิต มาตรา 288 ถึงมาตรา 294

หมวด 2 ความผิดต่อร่างกาย มาตรา 296 ถึงมาตรา 300

หมวด 3 ความผิดฐานทำให้แท้งลูก มาตรา 301 ถึงมาตรา 305

หมวด 4 ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชรา มาตรา 306 ถึง
มาตรา 308

ลักษณะ 11 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง

หมวด 1 ความผิดต่อเสรีภาพ มาตรา 309 ถึงมาตรา 313

ลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

หมวด 1 ความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์ มาตรา 336

หมวด 2 ความผิดฐานกรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์
มาตรา 337 มาตรา 339 ถึงมาตรา 340 ทวิ

ลักษณะ 8 ความผิดฐานบุกรุก มาตรา 365

การจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายเป็นไปตามมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติ
ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ประกอบ
กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย ฯลฯ พ.ศ. 2546
ข้อ 3 ดังนี้

1) ค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญากรณีได้รับบาดเจ็บ

(1) ค่ารักษาที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน
30,000 บาท และให้รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าห้องและค่าอาหารในอัตราไม่เกินวันละ 600 บาท

(2) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน
20,000 บาท และให้รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าห้องและค่าอาหารในอัตราไม่เกินวันละ 600 บาท

(3) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบกิจการงาน
ได้ตามปกติ จ่ายในอัตราไม่เกินวันละ 200 บาท เป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ไม่สามารถ
ประกอบกิจการงานปกติได้

(4) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่น จ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่คณะกรรมการฯ
เห็นสมควร แต่ไม่เกิน 30,000 บาท

2) ค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญากรณีถึงแก่ความตาย

จ่ายเป็นจำนวนตั้งแต่ 30,000 บาท แต่ไม่เกิน 100,000 บาท ค่าจัดการศพ
จ่ายเป็นเงินจำนวน 20,000 บาท ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู จ่ายเป็นเงินจำนวนไม่เกิน 30,000 บาท
และค่าตอบแทนความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกิน 30,000 บาท

ทั้งนี้ผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทนเพียงใดหรือไม่ก็ได้ โดยคำนึงถึงพฤติกรรมการร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย⁵⁵

ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ไม่ได้กำหนดให้ผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกง หรือความผิดกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนได้รับค่าตอบแทนแต่อย่างใด แต่เห็นว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวควรที่จะกำหนดให้ผู้เสียหายในความผิดฐานกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนด้วย

1.3 กฎหมายวิธีสบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

1.3.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นแล้ว โดยปกติพนักงานอัยการมีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล⁵⁶ แต่กฎหมายก็ยังให้สิทธิแก่ผู้เสียหายให้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลได้ด้วย⁵⁷

หลักในการพิจารณาว่าจะเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงหรือไม่นั้น ให้พิจารณาดังนี้

- 1) มีการกระทำความผิดอาญาหรือไม่ หรือการกระทำนั้นเป็นความผิดอาญาหรือไม่ โดยต้องพิจารณาจากกฎหมายสารบัญญัติในแต่ละกรณี
- 2) บุคคลนั้นได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดนั้น
- 3) บุคคลจะเป็นผู้เสียหายต้องได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้น คือมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ซึ่งความเสียหายจะเกิดจากการกระทำนั้น หรือไม่ มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้
- 4) บุคคลนั้นเป็นบุคคลประเภทที่กฎหมายนั้นประสงค์จะคุ้มครองหรือไม่ ถ้าบทบัญญัติของกฎหมายบทใดมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความคุ้มครองบุคคลประเภทใดแล้วการฝ่าฝืนบทบัญญัตินั้นเป็นการกระทำความผิดต่อบุคคลนั้นจึงจะเป็นผู้เสียหายซึ่งต้องแยกพิจารณาการเป็นผู้เสียหายตามความผิดแต่ละฐาน เช่น

ในความผิดตามพระราชกำหนดการกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ได้บัญญัติให้เฉพาะพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้นที่มีอำนาจใช้มาตรการตามพระราชกำหนดดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากการถูกหลอกลวง

⁵⁵กฎหมายอาญาและอาญาวิทยาชั้นสูง หน่วยที่ 13 เขื่ออาชญากรรม. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชานิติศาสตร์ หน้า 13-1 – 13-33

⁵⁶ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 (5)

⁵⁷ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 (4)

และรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ และเพื่อให้การดำเนินคดีเสร็จเด็ดขาดไปทันที จึงกำหนดให้รัฐเท่านั้นที่มีอำนาจฟ้องคดีความผิดฐานฉ้อโกงกฎหมายมีเจตนาที่จะคุ้มครองบุคคล ผู้ถูกหลอกลวงและเจ้าของทรัพย์สินที่ต้องสูญเสียทรัพย์สินไปเนื่องจากการถูกหลอกลวง เมื่อผู้กระทำความผิดได้ทรัพย์สินไปโดยวิธีการหลอกลวง แม้ผู้อื่นจะเป็นคนส่งทรัพย์สินให้ก็ไม่ทำให้ผู้ถูกหลอกลวงพ้นจากการเป็นผู้เสียหายได้

5) การฝ่าฝืนบทบัญญัตินั้นความเสียหายได้เกิดต่อผู้เสียหายหรือไม่ คือ ความเสียหายนั้นต้องเป็นผลโดยตรงอันเกิดจากการกระทำความผิด

6) ผู้เสียหายโดยนิตินัย บุคคลนั้นจะต้องไม่เป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้นด้วย หรือเป็นผู้ยินยอมให้มีการกระทำผิดต่อตนหรือการกระทำความผิดนั้นมีเหตุมาจากการที่ตนได้ฝ่าฝืนกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือกรณีอื่นๆ ที่ทุจริต เพราะการเป็นผู้เสียหายต้องเป็นไปโดยสุจริต จึงจะถือว่าเป็นผู้เสียหายโดยชอบด้วยกฎหมายตามหลักกฎหมายที่ว่า “ผู้ที่มาพึ่งบารมีแห่งความยุติธรรมต้องมาด้วยมืออันบริสุทธิ์” คือ ศาลจะไม่ยอมให้ผู้ใดมาศาลเพื่อช่วยให้ตนได้รับประโยชน์จากการที่ตนได้กระทำความผิด ดังนั้น กรณีที่ผู้จะมาขอความยุติธรรมต่อศาลได้ หากฝ่าฝืนต่อหลักการดังกล่าวจะไม่สามารถได้รับความคุ้มครอง⁵⁸

กรณีที่ผู้ฟ้องต้องมาศาลโดยสุจริต คือ ความผิดนั้นมิได้มีมูลมาจากตนหรือตนฝ่าฝืนกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ถือกันว่าผู้ที่มาขอความยุติธรรมนั้นตนต้องมีใช่เป็นผู้กระทำผิดด้วยจึงจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

นอกจากนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้มีบทบัญญัติในเรื่องการขอให้คืนทรัพย์สินหรือให้ชดเชยราคาแก่ผู้เสียหาย โดยกำหนดให้พนักงานอัยการสามารถเรียกร้องแทนผู้เสียหายในคดีอาญาบางประเภทได้ โดยการเรียกให้ดังกล่าวเป็นการเรียกร้องส่วนแบ่ง ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 43⁵⁹ โดยทั่วไปมักเรียกคดีประเภทนี้ว่าคดีแบ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญานั้นเอง

⁵⁸ อรรถพล ใหญ่สว่าง, *ผู้เสียหายในคดีอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2524. หน้า 91-92

⁵⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 คดีลักทรัพย์ ว่างราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรร โขก ฉ้อโกง ยักยอกหรือรับของโจร ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องทรัพย์สินหรือราคาที่เขาสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำผิดนั้น เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ก็ให้เรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายด้วย

คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา หมายความว่า คดีแพ่งที่มีมูลอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญา⁶⁰ เช่น การฟ้องเรียกให้จำเลยคืนหรือใช้ราคามาจากการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ นื้อ โกง

บุคคลที่มีอำนาจฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญานั้น เหมือนกันผู้ที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 โดยการฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญานั้น โจทก์สามารถฟ้องคดีโดยทำการฟ้องคดีแพ่งรวมไปกับคดีอาญา หรือแยกฟ้องคดีอาญาและคดีแพ่งต่างหากจากกันและฟ้องต่อศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญาก็ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 40

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 และมาตรา 44/2 ยังให้สิทธิแก่ผู้เสียหายมากขึ้น โดยในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียง หรือได้รับความเสียหายในทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลยผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องเข้าไปในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ได้ ทำให้ผู้เสียหายไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลอีกด้วย

ข้อแตกต่างระหว่างการใช้มาตรา 43 และมาตรา 44/1 คือ มาตรา 43 ต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยแต่ตามมาตรา 44/1 ไม่ต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย โดยศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 5400/2560 (ประชุมใหญ่) วางหลักว่า “ผู้เสียหายในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย”

ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนมีสิทธิขอให้พนักงานอัยการเรียกคืนเงินคืนให้แก่ตนได้ โดยการใช้บทบัญญัติว่าด้วยการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาบังคับใช้โดยอนุโลมได้⁶¹

1.3.2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

การฟ้องคดีแพ่งมีจุดประสงค์หลักก็เพื่อให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมหรืออย่างน้อยก็ให้ใกล้เคียงที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ โดยการเสนอคดีแพ่งต่อศาลได้นั้นต้องเป็นกรณีที่มีการโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลในทางแพ่ง ไม่ว่าจะเป็นการละเมิด ผิดสัญญา หรือการกระทำอื่นใดอันกระทบต่อสิทธิตามกฎหมาย โดยบุคคลสามารถเสนอคดีมีข้อพิพาทโดยทำเป็นคำฟ้องยื่นต่อศาลแพ่งได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 ประกอบ

⁶⁰ อยุทธัย งดงาม และฤทธิชัย งดงาม. *เปรียบเทียบกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน. 2546. หน้า 51

⁶¹ พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 9

มาตรา 172 หรือกรณีบุคคลจะใช้สิทธิทางศาลบุคคลนั้นก็สามารเสนอกคดีไม่มีข้อพิพาทโดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตามมาตรา 55 ประกอบมาตรา 188 (1) ได้

เมื่อพนักงานอัยการได้ฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาลแล้ว หากศาลได้มีคำพิพากษาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ขั้นตอนต่อไปก็คือการบังคับคดีเอาทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมาชดใช้คืนให้แก่ผู้เสียหาย ซึ่งขั้นตอนนี้จะต้องกระทำโดยผู้เสียหายเอง เช่น การสืบทรัพย์ การนำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปทำการยึด आयทรัพย์ของผู้ต้องหา โดยให้เจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งถือว่าเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ศาลเป็นผู้ดำเนินการให้

การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งให้คืนหรือชดใช้ราคาทรัพย์สินค่าสินไหมทดแทน รวมทั้งค่าธรรมเนียม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 249 ให้บังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 274 ได้กำหนดว่า“ถ้าคู่ความฝ่ายที่แพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล คู่ความฝ่ายที่ชนะคดี (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ชอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ภายใน 10 ปี นับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง”

การบังคับคดีกรณีหนี้เงิน ในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานบังคับคดีจะไม่เป็นผู้ดำเนินการเอง แต่เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะเป็นผู้ต้องนำเจ้าพนักงานบังคับคดีออกไปทำการยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด และเจ้าพนักงานบังคับคดีจะยึดให้เฉพาะทรัพย์สินที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอ้างหรือยืนยันว่าเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเท่านั้นตามมาตรา 298 วรรคหนึ่ง โดยจะยึดให้เพียงเท่าที่จะพอแก่การชำระหนี้ตามคำพิพากษาพร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมที่จะต้องใช้แทนเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและค่าธรรมเนียม ในการบังคับคดีตามมาตรา 300 วรรคหนึ่ง โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้แล้วนำออกมาขายทอดตลาดเพื่อเอาเงินมาชำระหนี้

ในกรณีที่มิใช่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหลายคนร้องขอให้บังคับคดี เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้จัดการจำหน่ายทรัพย์สินเสร็จ และได้หักค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีไว้แล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องทำบัญชีส่วนเฉลี่ยแสดงจำนวนเงินที่จ่ายให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจากเงินรายได้จำนวนสุทธิที่พอแก่การที่จะจ่ายให้ตามสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้เหล่านั้น และเจ้าพนักงานบังคับคดีต้องส่งคำบอกกล่าวไปยังเจ้าหนี้เหล่านั้นขอให้ตรวจสอบบัญชีเช่นนั้น และแถลงคัดค้านภายในกำหนดเวลา หากไม่มีการยื่นคัดค้านภายในเวลา เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องจ่ายเงินให้เจ้าหนี้เหล่านั้น ตามบัญชีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 340

ดังนั้น เมื่อพนักงานอัยการได้ฟ้องผู้กระทำความผิดกั้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน โดยเรียกให้ผู้กระทำความผิดคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินที่ผู้เสียหายได้สูญเสียไป หรือผู้เสียหาย

ร้องขอให้ได้รับค่าชดเชยแล้ว หากศาลตัดสินว่าผู้กระทำความผิดมีความผิดจริง พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายจะต้องใช้วิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในการติดตามบังคับคดีเอาทรัพย์สินจากผู้กระทำความผิดต่อไป ในความผิดกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้นจะมีผู้เสียหายจำนวนมาก เจ้าพนักงานบังคับคดีก็จะนำเงินที่ได้จากการจำหน่ายทรัพย์สิน ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไปแบ่งเฉลี่ยจ่ายให้กับผู้เสียหายทุกตามสัดส่วนของความเสียหายที่ได้รับ

2. กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

ในส่วนนี้จะทำการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฉ้อโกง และมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในต่างประเทศ โดยจะทำการศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ และประเทศเยอรมนี ซึ่งใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ ทั้งนี้เพื่อทำการเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยในการนำไปสู่การแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนต่อไป

2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

2.1.1 มาตรการในการลงโทษผู้กระทำความผิด

ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ ใช้รูปแบบการพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุน และมีการพิจารณาความผิดฐานฉ้อโกงโดยการหลอกลวง (Cheating by False Pretenses) ซึ่งในแต่ละมลรัฐที่ใช้กฎหมายคอมมอนลอว์ จะมีหลักเกณฑ์ที่นำมาใช้เพื่อกำหนดความผิดฐานฉ้อโกง คือ โดยการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ บุคคลผู้แถลงความเท็จนั้นรู้อยู่แล้วว่าข้อความนั้นเป็นเท็จ โดยมีเจตนาที่จะฉ้อโกงผู้ที่เป็นเจ้าของเงิน สินค้า หรือสิ่งของนั้น⁶²

ในสหรัฐอเมริกาเมื่อ ปี ค.ศ.1962 ได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาแบบอย่าง (Model Penal Code) เพื่อเป็นแบบอย่างในการแก้ไขกฎหมายอาญาของมลรัฐต่างๆ⁶³

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์โดยหลอกลวงไว้ในมาตรา 223.3 ว่าบุคคลผู้มีความผิดฐานลักทรัพย์ ถ้าผู้นั้นได้รับทรัพย์สินของบุคคลอื่น โดยการหลอกลวง ถ้าการกระทำนั้นมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

⁶²Justin Miler. (1934). Handbook of Criminal Law. (St.Paul, minn : West Publishing). P. 386.
อ้างใน เกริกชัย ฉันทจิตต์.อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : ศึกษากรณีการฉ้อโกงประกันภัยรถยนต์.(วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.2552. หน้า 67

⁶³ศิวันชัย ใจหาญ.คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา 334 ถึง มาตรา 336. กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน. หน้า 304.อ้างใน เกริกชัย ฉันทจิตต์. “เรื่องเดียวกัน”.หน้า 67

1) ก่อให้เกิดหรือส่งเสริมให้เข้าใจผิด รวมทั้งเข้าใจผิดในข้อกฎหมาย มูลค่า เจตนา หรือ สภาพแห่งจิตใจอย่างอื่น แต่การหลอกลวงว่า บุคคลจะมีเจตนาจะทำตามคำมั่นจะ อนุমানเอาแต่เพียงจากการที่ผู้นั้นไม่ทำตามคำมั่นในเวลาต่อมาเท่านั้นมิได้ หรือ

2) ป้องกันมิให้คนอื่น ได้รับข้อมูลที่เขาค้องการซึ่งจะทำให้มีผลต่อการ ตัดสินใจกระทำการใดต่อไป หรือ

3) ทำให้ไม่อาจแก้ไขความเข้าใจผิด ที่ผู้หลอกลวงได้ก่อให้เกิดขึ้น หรือส่งเสริม ให้เข้าใจผิดมาก่อน หรือผู้หลอกลวงรู้ว่าเป็นการ โน้มน้าวบุคคลอื่นผู้ซึ่งอยู่ในฐานะเป็นผู้แทน หรือมี ความสัมพันธ์เป็นที่ได้รับความเชื่อถือ หรือ

4) ทำให้ล้มเหลวซึ่งการเปิดเผยถึงความเป็นหนี้ การเรียกร้องต่อคู่สัญญา หรือการขัดขวางทางกฎหมายอื่นใดในการใช้ทรัพย์สินซึ่งเขายกย้าย หรือถือขบวนการพิจารณา สำหรับทรัพย์สินที่ได้รับมาซึ่งการขัดขวางนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือเป็นหรือไม่เป็น สาระในรายงานของเจ้าพนักงาน

คำว่า “หลอกลวง” ไม่รวมความเท็จในสิ่งที่ไม่เป็นสิ่งสำคัญทางการเงินหรือ เป็นการใช้ข้อความที่ไม่น่าจะหลอกลวงบุคคลธรรมดาในประเภทเดียวกันได้⁶⁴

จากบทบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์โดยหลอกลวงดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าเป็น ความผิดฐานฉ้อโกง และในประมวลกฎหมายอาญาแบบอย่าง (Model Penal Code) ยังได้บัญญัติถึง คำนิยามของคำว่าทรัพย์สิน (Property) ไว้ในมาตรา 233.3 (6) ด้วย ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ทรัพย์สิน”

⁶⁴Section 223.3 Theft by Deception.

A person is guilty of theft if he purposely obtains property of another by deception. A person deceives of his purposely:

Cerates or reinforces a false impression, including false impression as to law, value, intention or other state of mind, but deception as to a person's intention to perform a promise shall not be inferred from the fact alone that he did not subsequently perform the promise; or

Prevents another from acquiring information which would affect his judgment of a transaction; or Fails to correct a false impression which the deceiver previously created or reinforced, or which the deceiver knows to be influencing another to whom he stands in a fiduciary or confidential relationship; or

Fails to disclose a known lien, adverse claim or other legal impediment to the enjoyment of property which he transfers or encumbers in consideration for the property obtained, whether such impediment is or is not valid, or is not a matter of official record.

The term "deceive" does not, however, include falsity as to matters having on pecuniary significance, or puffing by statements unlikely to deceive ordinary persons in the group addressed

หมายถึง สิ่งที่มีมูลค่าเช่น อสังหาริมทรัพย์ทรัพย์สินส่วนบุคคลที่สัมผัสได้และสัมผัสไม่ได้สิทธิตาม สัญญาสิทธิเรียกร้องต่อบุคคลอื่น และประโยชน์อื่นใดในการเรียกร้องเพื่อความมั่งคั่งการรับหรือ การขนส่งการยึดหรือใช้สัตว์อาหารและเครื่องคัมไฟฟ้าหรือพลังงานอื่นใด

กรณีนี้จึงแตกต่างไปจากประมวลกฎหมายอาญาของไทยเราที่มีได้บัญญัติคำนิยาม ของคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงไม่มีปัญหาว่าสิ่งใดคือทรัพย์สินตามความหมาย ในทางอาญา

นอกจากความผิดฐานลักทรัพย์โดยการหลอกลวง (Theft by Deception) ดังกล่าว แล้วในประมวลกฎหมายอาญาแบบอย่าง (Model Penal Code) ยังได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับการ ปลอมและการปฏิบัติการณ์โกงใน Article 244 อีก โดยแยกบัญญัติเป็นความผิดเกี่ยวกับการ น้อโกงโดยเฉพาะไว้หลายฐานความผิด เช่น ความผิดฐานหลอกลวงทางธุรกิจ ตามมาตรา 224.7 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการแถลงข้อความอันเป็นเท็จเพื่อลวงขายสินค้า การใช้เครื่องชั่งตวงวัดที่ไม่ได้ มาตรฐานและอื่นๆ ความผิดฐานน้อโกงเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 224.10 ความผิดฐานน้อโกงในการล้มละลาย ตามมาตรา 224.11 เป็นต้น

ประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่เป็นอาชญากรรม ทางเศรษฐกิจ คือ White-Collar Crime Penalty Enhancement Act of 2002 หรือพระราชบัญญัติ การเพิ่มบทลงโทษอาชญากรรมคอปกขาว ค.ศ. 2002 โดยเป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อแก้ไขประมวล กฎหมายอาญาของรัฐบาลกลาง โดยมีสาระสำคัญ คือ การเพิ่มบทลงโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับ การสมรู้ร่วมคิดการน้อโกง และการเพิ่มบทลงโทษสำหรับผู้ที่มีส่วนร่วมที่จะกระทำความผิดต่อ สหรัฐอเมริกาหรือการน้อโกง บทลงโทษที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้จะเห็นถึงลักษณะที่ ร้ายแรงของความผิดปฏิบัติการที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อยับยั้งป้องกันและลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าว และเพื่อพิจารณาว่าควรเพิ่มลักษณะความผิดเฉพาะเพื่อให้มีบทลงโทษที่รุนแรงขึ้นสำหรับการ น้อโกงที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่องค์กรหรือหัวหน้าองค์กร โดยกำหนดบทลงโทษปรับสูงถึง 500,000 ดอลลาร์สหรัฐ และโทษจำคุกห้าปีสำหรับการกระทำโดยประมาท และหากมีการละเมิดพระราชบัญญัตินี้โดยเจตนา จะต้องถูกปรับมากถึง 1,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ และถูกจำคุกสิบปี⁶⁵

นอกจากนี้มีการบัญญัติกฎหมายเรื่องการน้อโกงไว้ใน United States Code ที่ใช้บังคับ เรื่องการน้อโกงประชาชนของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเป็นกฎหมายกลางของสหรัฐ ชื่อว่า Federal Law ที่กำหนดว่าการน้อโกงเป็นการหลอกลวงโดยเจตนาหรือการบิดเบือนความจริงที่ใช้ เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น โดยบทบัญญัติใน U.S. Code Title 18 Part 1 Chapter 47 นี้ได้

⁶⁵ ฉันทน์ ทัศน อิศรางกูร ณ อยุธยา รองศาสตราจารย์ปิยะนุช โปตะวณิ. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการลงโทษทางอาญาที่เหมาะสม : ศึกษากรณีการน้อโกงประชาชน. หน้า 656

กำหนดว่าหากมีการฉ้อโกงซึ่งเป็นการหลอกลวงไม่ว่าจะกระทำโดยเจตนาหรือการบิดเบือนความจริงที่ใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น รัฐบาลกลางจะดำเนินการผ่านอัยการเพื่อลงโทษการฉ้อโกงตามประเภทต่างๆ ที่ระบุไว้ โดยเฉพาะภายใต้กฎหมายของรัฐบาลกลาง ซึ่งกฎหมายเหล่านี้ได้ระบุถึงประเภทของอาชญากรรมการฉ้อโกงไว้ ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงโดยวิธีการทางจดหมาย (Mail Fraud) การฉ้อโกงเงินโดยวิธีใช้สาย (Wire Wire Fraud) การฉ้อโกงธนาคาร (Bank Fraud) การฉ้อโกงอันเป็นการแจ้งเอาประกันสุขภาพอันเป็นเท็จ (Health Care Fraud) การแจ้งล้มละลายอันเป็นการฉ้อโกง (Bankruptcy Fraud) และการฉ้อโกงหลักทรัพย์ (Securities Fraud) และการแจ้งความอันเป็นเท็จเพื่อขอรับสิทธิประโยชน์ใดๆ จากรัฐ (False Government Claims)⁶⁶ นอกจากนี้ยังมีกฎหมายระดับมลรัฐดังนี้

1) มลรัฐแคลิฟอร์เนียมีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายมลรัฐแคลิฟอร์เนีย มาตรา 327 ว่าห้ามไม่ให้มีโครงการในลักษณะที่เป็นลูกโซ่ที่ไม่มีที่สิ้นสุด การวางแผน ตระเตรียม ก่อตั้ง เสนอ หรือการดำเนินการใดๆ ในลักษณะที่เป็นลูกโซ่นั้นเป็นความผิด บุคคลที่วางแผน จัดเตรียม เสนอ หรือดำเนินการใดๆ ในลักษณะที่เป็นลูกโซ่นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกเป็นเวลา 16 เดือน หรือ 2-3 ปี หรือจำคุกในเขตคุมประพฤติไม่เกิน 1 ปี พร้อมโทษปรับ และการบริการชุมชน

2) มลรัฐฟลอริดาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการค้าที่ไม่เป็นธรรมของมลรัฐฟลอริดา โดยบัญญัติการขายแบบลูกโซ่เพื่อให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าหรือบริการมากกว่า 100 ดอลลาร์สหรัฐ และได้รับเงินค่าคอมมิชชั่น เพื่อให้มีสมาชิกที่เพิ่มมากขึ้น โดยทั่วไปแล้วจะไม่พบในการขายผลิตภัณฑ์ที่ถูกกฎหมาย และมีการบัญญัติบทลงโทษไว้ในความผิดฐานฉ้อโกง ว่าบุคคลใดก็ตามที่มีส่วนร่วมในธุรกิจที่จะฉ้อโกงและได้รับทรัพย์สินมีความผิดในการฉ้อโกงต้องระวางโทษ โดยมีการแยกการลงโทษออกเป็นระดับตามมูลค่าของทรัพย์สินที่ทำการฉ้อโกง เช่น หากจำนวนของทรัพย์สินที่ได้รับมีมูลค่ารวม 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือมากกว่านั้น ผู้ฝ่าฝืนมีความผิดในความผิดทางอาญาในระดับแรก และหากจำนวนของทรัพย์สินที่ได้รับมีมูลค่ารวม 20,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือมากกว่านั้น แต่น้อยกว่า 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ ผู้กระทำความผิดในทางอาญา เป็นต้น โดยผู้กระทำความผิดมีโทษจำคุก โดยให้จำคุกในเรือนจำของมลรัฐ และโทษปรับ รวมถึงการยึดและอายัดทรัพย์สิน ทั้งนี้อาจมีการเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจด้วย

3) มลรัฐวอชิงตัน มีพระราชบัญญัติป้องกันการประกอบธุรกิจแบบพีระมิดโดยบัญญัติไว้ในมาตรา 19.275.030 โดยห้ามมิให้บุคคลใดสร้างส่งเสริมดำเนินการหรือมีส่วนร่วมในโครงการพีระมิดต่างๆ และห้ามมิให้มีข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนของบุคคลที่อาจเข้าร่วมหรือมีเงื่อนไขเพิ่มเติมที่มีผลต่อการมีสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนภายใต้โครงการนี้ โดยไม่ได้เปลี่ยน

⁶⁶ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ.กฎหมายว่าด้วยอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา. 27 สิงหาคม 2551

เอกลักษณ์ของธุรกิจเป็นธุรกิจแบบพีระมิด ซึ่งมีบทลงโทษผู้กระทำความผิดโดยโทษจำคุกในเรือนจำของมลรัฐ และจ่ายค่าชดเชยความเสียหายให้ผู้เสียหายตามคำสั่งศาล และอาจถูกเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจ

4) มลรัฐโอไฮโอ มีกฎหมายชื่อว่าพระราชบัญญัติต่อต้านการทำธุรกิจแบบพีระมิด โดยบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกง ไว้ในมาตรา 1333.91 แบ่งลักษณะการกระทำความผิดออกเป็น 2 กรณี คือ

กรณีที่หนึ่ง การประกอบธุรกิจแบบพีระมิด เป็นแผนการประกอบธุรกิจแบบพีระมิด โดยที่บุคคลจ่ายเงินหรือผลประโยชน์ทางการเงินอื่นๆ สำหรับโอกาสหรือโอกาสที่จะได้รับค่าตอบแทนไม่ว่าเขาจะได้รับสิทธิหรือทรัพย์สินอื่นหรือไม่

กรณีที่สอง การประกอบธุรกิจแบบลูกโซ่ เป็นการฉ้อโกงที่จะได้ผลตอบแทนที่รวดเร็วจากนักลงทุนใหม่ในการลงทุนครั้งแรกเพื่อล่อเหยื่อให้มาลงทุน โดยทั่วไปแล้วผู้กระทำจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายว่าด้วยอาชญากรรมของรัฐบาลกลาง แต่อาจถูกดำเนินคดีในรัฐภายใต้กฎหมายการฉ้อโกงและกฎเกณฑ์ของรัฐอื่นๆ บทบัญญัติเรื่องบทลงโทษของผู้กระทำความผิดในการประกอบธุรกิจแบบพีระมิด จะต้องระวางโทษจำคุกในเรือนจำของรัฐหรือเรือนจำของมลรัฐคุมประพฤติโทษปรับชดเชยความเสียหายให้กับผู้เสียหายการบริการชุมชนและการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจ รวมถึงการริบทรัพย์สินทางธุรกิจ

5) มลรัฐนิวยอร์ก มีบทบัญญัติไว้ในกฎหมายธุรกิจมลรัฐนิวยอร์ก มาตรา 359 fff บัญญัติว่า การประกอบธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายนั้นจะต้องไม่เป็นการประกอบธุรกิจที่มีลักษณะเป็นแบบพีระมิด โดยต้องเป็นการขายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่จริง และถ้าหากมีการประกอบธุรกิจในลักษณะที่เป็นแบบ พีระมิด หรือแบบลูกโซ่จะมีโทษทางอาญา คือ โทษจำคุกไม่เกินสี่ปีและอย่างน้อยระหว่างหนึ่งปีถึง 16 เดือน

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายที่บังคับให้มีการพิจารณาคดีให้มีความรวดเร็ว คือ พระราชบัญญัติ Speedy Trial Act 1974⁶⁷ ซึ่งถูกออกแบบมาเพื่อควบคุมเวลาในการเริ่มต้นการพิจารณาคดีเพื่อให้แน่ใจว่าการฟ้องร้องคดีอาญาจะไม่ล่าช้าเกินควร โดยทั่วไปแล้วพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้มีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้ต้องหาถูกจับกุมหรือมาพบ

⁶⁷The Act establishes time limits for completing the various stages of a federal criminal prosecution. The information or indictment must be filed within 30 days from the date of arrest or service of the summons. 18 U.S.C. § 3161(b). Trial must commence within 70 days from the date the information or indictment was filed, or from the date the defendant appears before an officer of the court in which the charge is pending, whichever is later. 18 U.S.C. § 3161(c)(1)

ตามหมายเรียก และการพิจารณาคดีต้องเริ่มต้นภายใน 70 วันนับจากวันที่ยื่นคำฟ้องของจำเลย พระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประโยชน์แก่จำเลย แต่ยังคงป้องกันความล่าช้าที่เพิ่มขึ้นจากการลดผลกระทบจากการลงโทษและเพื่อช่วยในการลดอาชญากรรมและอันตรายของการกระทำผิดซ้ำโดยต้องมีการลงโทษที่รวดเร็ว และยังเป็น การช่วยให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยเยียวยาอย่างรวดเร็วอีกด้วย อย่างไรก็ตามมีข้อยกเว้นในพระราชบัญญัตินี้ คือการอนุญาตให้มีการเลื่อนการพิจารณาคดีในช่วงระยะเวลา 70 วันภายใต้สถานการณ์บางอย่าง เช่น ความไม่พร้อมของจำเลยหรือการขาดคุณสมบัติทางจิตใจหรือร่างกายของจำเลยที่จะถูกดำเนินคดี⁶⁸

2.1.2 มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกง

เดิมกระบวนการยุติธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกาเชื่อว่าเป็นไปเพื่อรักษาผลประโยชน์ของสังคมมากกว่าเป็นเรื่องของผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคลหรือผู้เสียหาย จนกระทั่งในช่วงปี ค.ศ. 1970 มีการคำนึงถึงสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม และนำมาสู่การออกกฎหมายในการชดเชยความเสียหายสำหรับเหยื่ออาชญากรรมร้ายแรง และมีการก่อตั้งองค์กรต่างๆ เข้ามาดูแลผู้เสียหายปัจจุบันมีถึง 50 มลรัฐ ที่มีกฎบัตรว่าด้วยสิทธิของเหยื่อ (Victims Bill of Right) และมีจำนวน 29 มลรัฐที่มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีบทบัญญัติคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมไว้ในรัฐธรรมนูญ ส่วนในระดับสหรัฐนั้น มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองและสิทธิของเหยื่อ (Victims Rights and Protection Act 1990)⁶⁹

กฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมฉบับแรกในระดับสหรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองเหยื่อและพยาน ค.ศ. 1982 (Victim and Witness Protection Act 1982-VWPA) ต่อมารัฐสภาได้แก้ไขและขยายบทบัญญัติของกฎหมายนี้ออกไปอีกในอันดับแรกคือ พระราชบัญญัติว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม ค.ศ. 1984 (Victims of Crime Act 1984) พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิของเหยื่อและการชดเชย ค.ศ. 1990 (Victims Rights and Restitution Act 1990) พระราชบัญญัติต่อต้านลัทธิการก่อการร้ายและการใช้โทษประหารชีวิต ค.ศ. 1996 (Antiterrorism and Effective Death Penalty Act 1996) และพระราชบัญญัติว่าด้วยความเข้าใจสิทธิของเหยื่อ ค.ศ. 1997 (Victim Rights Clarification Act 1997) เป็นต้น⁷⁰

⁶⁸<http://jaapl.org/content/35/3/393#:~:text=The%20Speedy%20Trial%20Act%20of,initial%20appearance%20of%20the%20defendant.>

⁶⁹วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. ผู้เสียหายในคดีอาญา : การศึกษาสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร. 2543. หน้า 107

⁷⁰วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 116-117

พระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองเหยื่อและพยาน ค.ศ. 1982 (VWPA) บัญญัติขึ้นเพื่อเป็นการให้การคุ้มครองผู้เสียหายและพยานในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับความสะดวกในการติดต่อกับระบบงานยุติธรรมและทำให้รัฐบาลสามารถกระทำการบริการเหยื่อและพยานในคดีอาญาโดยที่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิของจำเลยตามรัฐธรรมนูญ อีกทั้งเป็นการกำหนดรูปแบบการบัญญัติกฎหมายสำหรับประเทศและรัฐบาลระดับท้องถิ่น⁷¹ เริ่มจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองเหยื่อและพยาน ค.ศ. 1982 (VWPA) และพระราชบัญญัติควบคุมอาชญากรรมร้ายแรงและการบังคับใช้กฎหมาย ค.ศ. 1994 ได้กำหนดคำสั่งในการชดเชยความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม 4 ประเภท คือ⁷²

- 1) ความรุนแรงในครอบครัว
- 2) การทำร้ายร่างกายเกี่ยวกับเพศ
- 3) การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กและทารุณเด็ก และ
- 4) เหยื่อการฉ้อโกง

เมื่อพระราชบัญญัติต่อต้านลัทธิก่อการร้ายและการใช้โทษประหารชีวิต ค.ศ. 1996 ได้บังคับใช้ โดยในหัวเรื่องที่ 2 เกี่ยวกับ “คำสั่งชดเชยความเสียหายให้แก่เหยื่อ” (Mandatory Victims Restitution Act-MVRA) ได้บัญญัติกระบวนการในการออกคำสั่งชดเชยค่าประกันความเสียหายและกำหนดบทบังคับให้คำสั่งชดเชยความเสียหาย โดยผู้กระทำผิดภายหลังมีการตัดสินลงโทษผู้กระทำผิดมีผลใช้บังคับได้ และศาลสามารถสั่งให้ผู้กระทำผิดชดเชยค่าเสียหายตามความเป็นจริงเต็มจำนวนโดยไม่ต้องคำนึงถึงสถานะในทางเศรษฐกิจของจำเลยแต่อย่างใด โดยเฉพาะในคดีต่อไปนี้⁷³

- 1) อาชญากรรมร้ายแรงที่ได้ให้คำนิยามตาม 18 U.S.C. § 16
- 2) การกระทำผิดต่อทรัพย์สินภายใต้หัวเรื่องที่ 18 อันรวมถึงการกระทำผิดใดๆ โดยการฉ้อโกงหรือการหลอกลวง (Fraud)
- 3) การกระทำผิดที่ได้กำหนดในข้อบทที่ 1365 ซึ่งเกี่ยวข้องกับทำให้สินบนเกี่ยวกับผลผลิตของผู้บริโภค และ

⁷¹ วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. “เรื่องเดียวกัน” หน้า 117

⁷² วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. “เรื่องเดียวกัน” หน้า 118

⁷³ สุทธิพล ทวีชัยการ และอารยะ ชีระภัทรานันท์. *การคุ้มครองพยานและการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย*. (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2544. หน้า 127-128

4) ในกรณีนั้นได้มีผู้ได้รับความเสียหายหรือเชื้อซึ่งต้องทุกข์ทรมานทางร่างกายหรือการสูญเสียเงินหรือทรัพย์สิน โดยกฎหมายกำหนดให้ศาลจะออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่บุคคลอื่นนอกจากผู้เสียหายได้ ถ้าหากเป็นกระบวนการในการต่อรอง

ข้อยกเว้นสำหรับการออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ในกรณีของการกระทำผิดต่อทรัพย์สินมี 2 กรณี ถ้าหากว่าศาลค้นพบข้อเท็จจริงว่าเข้าข้อยกเว้นกรณีหนึ่งกรณีใด ดังนี้

1) จำนวนของผู้เสียหายมีจำนวนมากจนการชดใช้ค่าเสียหายไม่สามารถปฏิบัติได้

2) การวินิจฉัยข้อเท็จจริงในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุหรือจำนวนความสูญเสียของผู้เสียหายจะทำให้เกิดความยุ่งยาก หรือทำให้การพิพากษาคดีล่าช้าออกไป เพราะเหตุแห่งการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายคนหนึ่งคนใดนั้น เป็นการสร้างภาระที่หนักเกินไปแก่กระบวนการพิพากษาคดี

รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายหลายฉบับในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมเพื่อไม่ให้องค์กรอาชญากรรมหรืออาชญากรได้รับหรือนำผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำผิดกฎหมายไปใช้ประโยชน์หรือนำไปขยายองค์กรต่อไปอีก ได้แก่

1) กฎหมายอาชญากรรมและวิธีพิจารณาความ (Federal Crimes and Criminal Procedure) เป็นหลักกฎหมายเบื้องต้นในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา ได้แก่ การกระทำหรือพยายามกระทำการสนับสนุนหรือช่วยเหลือในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเงิน ปกปิดหรือซ่อนเร้นในการกระทำความผิด หรือหลีกเลี่ยงไม่รายงานการโอนเงิน การกระทำหรือพยายามนำเข้าหรือนำออกไปซึ่งตราสารหรือเอกสารทางการเงิน (Monetary Instrument) โดยมีการกำหนดโทษทางอาญาทั้งจำคุกและปรับ และยังคงรับผิดทางแพ่งด้วย⁷⁴

2) กฎหมายเกี่ยวกับความลับในกิจการของธนาคาร (Bank Secrecy Act 1970) เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการรายงานในเรื่องการหมุนเวียนของเงินตราและการโอนเงินตราต่างประเทศ โดยกำหนดให้สถาบันการเงินภายในประเทศรายงานการโอนเงิน การจ่ายเงิน และการรับเงินที่ผ่านทางสถาบันการเงิน ตั้งแต่ 10,000 เหรียญขึ้นไป และให้บุคคลผู้ใดหรือผู้ได้รับมอบหมายให้นำเข้าหรือนำออกซึ่งเงินกว่า 5,000 เหรียญ ต้องรายงานต่อทางการ โดยหากมีการฝ่าฝืนจะต้องรับโทษทางอาญาทั้งจำคุกและปรับ⁷⁵

⁷⁴ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ. *ถาม-ตอบ เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2542. หน้า 239

⁷⁵ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ. "เรื่องเดียวกัน". หน้าเดียวกัน.

3) กฎหมายต่อต้านการก่อการร้าย (USA Patriot Act 2001 หรือ Anti-Terrorist Financial Act H.R. 2975) บังคับเมื่อเดือนตุลาคม 2544 หลังจากเหตุการณ์ก่อการร้ายในประเทศสหรัฐ เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 กฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายปราบปรามแหล่งเงินทุนขององค์กรก่อการร้ายข้ามชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กระทำความผิดได้ทั้งในประเทศและนอกประเทศ และได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการคลัง (Department of Treasury) ในการตรวจสอบธุรกรรมทางการเงินในสถาบันการเงินทุกแห่งว่ามีความเกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายข้ามชาติหรือไม่ โดยในส่วนของมาตรการบังคับเอาทรัพย์สินจากการกระทำความผิดได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการบังคับเอาทรัพย์สินที่ได้ใช้ หรือได้จากการก่อการร้ายข้ามชาติ และได้กำหนดบทลงโทษใหม่ๆ และเพิ่มโทษอย่างไม่จำกัด (Alternative Maximum Penalty) สำหรับการก่อการร้ายข้ามชาติ ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนของการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy) การลักลอบขนเงินที่ผิดกฎหมายอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการฉ้อโกงประชาชนในรูปแบบของการตั้งองค์กรการกุศล⁷⁶

4) กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (Money Laundering Control Act 1986) (MLCA) เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2529 ประธานาธิบดีเรแกน ได้ลงนามเพื่อประกาศใช้กฎหมาย Anti-Drug Act of 1986 ซึ่ง Subtitle H ของ Title I ของกฎหมายนี้ คือ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (Money Laundering Control Act 1986 (ML CA) และกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดตามกฎหมาย ซึ่งบัญญัติไว้ในบรรพ 18 ของกฎหมายสหรัฐอเมริกา มาตรา 1986 (18 U.S.C. Section 1956) ซึ่งการมีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกรรมการเงินอันเป็นทรัพย์สินที่ได้รับจากการประกอบอาชญากรรมตามที่กฎหมายกำหนดไว้จะต้องรับผิดทางแพ่ง (Civil Penalties) โดยถูกริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) และรับโทษทางอาญา⁷⁷

นอกจากความผิดฐานฟอกเงินซึ่งเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (White Collar Crime) ประเภทหนึ่งแล้ว สหรัฐอเมริกายังมีคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจอีกหลายประเภท และความผิดฐานฉ้อโกงก็เป็นคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ สหรัฐอเมริกามีทั้งหมดถึง 50 มลรัฐ โดยแต่ละมลรัฐมีอำนาจในการออกกฎหมายอาญาและควบคุมการกระทำทางอาญาภายในเป็นของ

⁷⁶ วัระพงษ์ บุญโยภาส, สุพัตรา แผนวิจิต และจิรวุฒิ ลิปิพันธ์. กำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน. (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนการวิจัย. 2545. หน้า 29-33

⁷⁷ สุรพล ไตยเวทย์. คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน. 2543. หน้า 35-36

ตนเอง แต่หากมีความผิดที่กระทำข้ามเขตมลรัฐแล้วก็มีกฎหมาย Federal Criminal Code ที่ควบคุมและลงโทษผู้กระทำความผิด เช่น การป้องกันการฉ้อโกงที่กระทำในลักษณะข้ามมลรัฐ ซึ่งผู้กระทำอาจจะใช้วิธีการส่งจดหมาย หรือการหลอกลวงให้โอนเงินเข้าบัญชีผ่านระบบ Wire เป็นต้น โดยความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงบัญญัติไว้ในบรรพ 63 ของกฎหมายสหรัฐอเมริกา

การพิจารณาการเป็นผู้เสียหาย กฎหมายว่าด้วยการริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Asset Forfeiture Reform Act of 2000 (CF.R.) ได้นำพื้นฐานข้อเท็จจริงและทฤษฎีทางกฎหมาย ซึ่งอยู่เบื้องหลังการริบทรัพย์สินมาใช้ในการพิจารณาการเป็นผู้เสียหาย ในกฎหมายดังกล่าวได้มีบทบัญญัติที่เป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับผู้เสียหาย ดังนี้

1) “ผู้เสียหาย” หมายถึง บุคคลที่มีความสูญเสียที่เกี่ยวข้องกับตัวเงิน ซึ่งเป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำที่ผิดกฎหมายที่ก่อให้เกิดการยึดทรัพย์ดังกล่าว⁷⁸ ซึ่ง “บุคคล” หมายรวมถึง “บุคคลธรรมดา หุ่นส่วน บริษัท กิจการร่วมค้า กองมรดกหรือ บุคคลทางกฎหมายอื่นๆ ซึ่งสามารถถือครองเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้”⁷⁹

2) ผู้เสียหายที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายนั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้อง

ก. ความผิดมูลฐานใดๆ ที่บัญญัติไว้ใน Federal Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act (RICO) ซึ่งใช้เป็นหลักสำคัญในการพิจารณาว่า ทรัพย์สินเช่นว่านั้นถูกริบได้⁸⁰ หรือ

ข. การกระทำความผิดใดที่ผู้กระทำความผิดมีส่วนเกี่ยวข้องแม้เพียงบางส่วนในการกระทำความผิดนั้นหรือก่อให้เกิดผลนั้นขึ้นจะต้องรับผิดชอบในความผิดเดียวกันกับที่มีการสมคบกันกระทำความผิดนั้นและเป็นเหตุให้ทรัพย์สินเช่นว่านั้นถูกริบได้⁸¹

รัฐจะทำการริบทรัพย์สินของผู้กระทำผิด เพื่อนำมาจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในส่วนที่ผู้เสียหายต้องสูญเสียไป อย่างไรก็ตาม ก็มีกรณีการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่กำหนดไว้ โดยกระบวนการนำทรัพย์สินที่ริบได้กลับคืนไปให้ผู้เสียหายนั้น ต้องดำเนินการ

⁷⁸Civil Asset Forfeiture Reform Act of 2000, Sec. 9.2 (v)

⁷⁹Ibid., Sec. 9.2 (m)

⁸⁰Ibid., Sec. 9.8 (a) (1)

⁸¹Civil Asset Forfeiture Reform Act of 2000, Sec. 9.2 (s)

โดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่าการบรรเทาความเสียหาย (Remission) และการทำให้กลับคืนสู่สถานะเดิม (Restoration)⁸²

2.1.3 กระบวนการบรรเทาความเสียหาย (Remission)

กระบวนการนี้ศาลจะต้องมีคำพิพากษาให้ริบทรัพย์สินและอัยการสูงสุดมีอำนาจในการแบ่งทรัพย์สินให้กับผู้เสียหายทั้งหมด โดยเงื่อนไขที่กำหนดเกี่ยวกับเรื่องการบรรเทาความเสียหายจากการริบทรัพย์สินจะอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Asset Forfeiture Reform Act of 2000 (CF.R.))28 Part 9

1) เหตุที่ใช้ในการยื่นคำร้องขอบรรเทาความเสียหาย

ผู้เสียหายที่จะยื่นคำร้องขอบรรเทาความเสียหายจากทรัพย์สินที่ริบได้ ก็ต่อเมื่อผู้เสียหายแสดงให้เห็นเป็นที่พอใจว่า

- ความเสียหายที่เป็นตัวเงินนั้นสามารถกำหนดได้เป็นจำนวนเงินที่แน่นอนได้และความเสียหายดังกล่าวเป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำความผิดอาญาหรือความผิดที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ จำนวนเงินที่เสียหายนั้นจะต้องมีพยานเอกสารมาแสดง โดยพยานเอกสารดังกล่าวจะประกอบด้วยใบกำกับภาษี และใบเสร็จต่างๆ

- จำนวนเงินที่เสียหายนั้นต้องเป็นผลโดยตรงที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย และการกระทำความผิดนั้นต้องไม่ใช่เป็นผลมาจากการกระทำอื่นๆ ที่มีสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายอันทำให้เกิดการกระทำความผิดอาญานั้นขึ้น

- ผู้เสียหายมิได้รู้ถึงการกระทำอันเป็นองค์ประกอบของความผิดหรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดหรือได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิดหรือโดยเจตนาเพื่อมุ่งหวังให้เกิดการกระทำความผิดหรือความผิดที่เกี่ยวข้อง

- ข้อเท็จจริงต้องไม่ปรากฏว่าผู้เสียหายได้รับการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยผิดกฎหมายนั้นจากทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดหรือโดยบุคคลอื่นแล้ว

- ผู้เสียหายจะต้องไม่มีสิทธิไต่เบี่ยงโดยชอบเอาจากทรัพย์สินอื่นๆ นอกเหนือจากสิทธิที่จะได้รับเพื่อชดเชยความเสียหายซึ่งเป็นความสูญเสียที่เกิดขึ้นในทรัพย์สินนั้น

- จำนวนความเสียหายที่เป็นเงินซึ่งสูญเสียไปนั้น ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาในขอบเขตที่จำกัด คือ ราคาทรัพย์สินจะคิดคำนวณตามมูลค่าตลาดที่เหมาะสมที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายนั้นนับแต่วันที่ปรากฏความเสียหายนั้นเกิดขึ้น

⁸² อรรธีรา อัมภินวัฒน์. ปัญหากฎหมายและการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ศึกษากรณี : การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐานข้อ โกงประชาชน. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยรามคำแหง หน้า 164

การคำนวณความเสียหายของผู้เสียหาย ประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ คือ ประการที่ 1 ทรัพย์สินที่ผู้เสียหายสูญเสียไปนั้นมีทรัพย์สินอะไรบ้างที่เป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำที่ผิดกฎหมายนั้น

ประการที่ 2 วันที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายนั้นเกิดขึ้นเมื่อใด และ

ประการที่ 3 มูลค่าของทรัพย์สินตามราคาตลาด ณ วันที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายนั้นมีจำนวนเท่าใด

คำว่า “มูลค่าตามราคาตลาด” มิได้มีการจำกัดค่านิยามไว้ใน 28 CF.R. Part 9 ดังนั้น เมื่อปรากฏว่ามีความเสียหายในทรัพย์สินเกิดขึ้นนอกเหนือจากตัวเงิน ในวันที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายนั้นและมูลค่าตามราคาตลาดของทรัพย์สินดังกล่าวในวันที่เสียหายนั้นมีจำนวนเท่าใดจะต้องมีการกำหนดไว้เป็นคำสั่ง เพื่อให้สิทธิผู้เสียหายทราบว่าผู้เสียหายจะได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนเท่าใด แต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นอาจไม่มีพยานเอกสารมาแสดงก็ได้ตาม 28 CF.R. มาตรา 9.8 (a) (1) และ (2) ซึ่งเป็นข้อยกเว้น เนื่องจากมูลค่าความเสียหายบางประเภทมิได้เกิดขึ้นจากผลโดยตรงจากการทำความผิด เช่น ดอกเบี้ยที่เสียไปหรือค่าใช้จ่ายใดๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ร่วมกัน เพื่อเยียวยามูลค่าทรัพย์สินที่หายไป เพื่อเยียวยาความเสียหายแก่ทรัพย์สินหรือเพื่อการค้นหาวิธีการเยียวยาความเสียหายในรูปแบบอื่นๆ⁸³

2) หลักพื้นฐานที่ใช้ในการพิจารณาปฏิเสธความเป็นผู้เสียหาย

การบรรเทาความเสียหายแก่ผู้เสียหายจะไม่สามารถกระทำได้ เช่น การพิจารณาความเสียหายที่เป็นจำนวนเงินที่จะต้องชำระให้ผู้เสียหายแต่ละรายทำได้ยากลำบากมาก จำนวนเงินที่ต้องชำระให้แก่ผู้เสียหายมีจำนวนเล็กน้อยเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายของรัฐที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการตามสิทธิของผู้เสียหายนั้น หรือ จำนวนผู้เสียหายทั้งหมดที่มีอยู่มีจำนวนมากเมื่อเทียบกับจำนวนเงินที่มีอยู่เพื่อชำระให้กับผู้เสียหายซึ่งมีจำนวนน้อยกว่า ซึ่งไม่สามารถที่จะชำระหนี้ให้แก่ผู้เสียหายที่มีอยู่ทั้งหมดได้

3) ขั้นตอนของกระบวนการบรรเทาความเสียหาย มีดังนี้

(1) สำนักงานอัยการสหรัฐ (U.S. Attorney's Office) หรือที่เรียกโดยย่อว่า USAO จะทำหน้าที่แจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงกระบวนการยึดทรัพย์สินในชั้นศาล โดยแจ้งให้ผู้เสียหายทราบว่าสามารถยื่นคำร้องเพื่อบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งการแจ้งมี 2 กรณี คือ 1.กรณีที่รู้ตัวผู้เสียหาย USAO แจ้งเป็นจดหมายให้ผู้เสียหายทราบว่าสามารถยื่นคำร้องเพื่อบรรเทาความเสียหาย 2.กรณีที่ไม่รู้ตัวผู้เสียหาย USAO แจ้งโดยการประกาศโฆษณา ทั้งนี้ USAO จะต้องใช้ระบบการแจ้งโดยใช้วิธี Victim Notification System (VNS)

⁸³ Civil Asset Forfeiture Reform Act of 2000, Sec. 9.8 (b)

(2) หน่วยงานด้านการยึดทรัพย์สินและการฟอกเงิน (The Asset Forfeiture and Money Laundering Section) หรือ AFMLS มีหน้าที่แจ้งให้มีการยึดทรัพย์สินและกำหนดรูปแบบของคำร้องในการขอบรรเทาความเสียหาย

(3) The Chief of the AFMLS, Criminal Division มีอำนาจในการตัดสินใจว่าจะยื่นคำร้องเพื่อขอบรรเทาความเสียหายหรือไม่⁸⁴ ทั้งนี้ ผู้ยื่นคำร้องดังกล่าวไม่มีสิทธิรับฟังการพิจารณาคดี แต่ผู้ยื่นคำร้องอาจยื่นคำร้องขอให้มีการพิจารณาใหม่อีกครั้งในกรณีที่มีการปฏิเสธคำร้องดังกล่าว⁸⁵ ซึ่งการพิจารณาคำร้องขอใหม่นั้นจะต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาโดยศาลเท่านั้น⁸⁶

(4) อัยการสูงสุด (Assistant U.S. Attorney S-AUSAs) จะมีอำนาจยื่นคำร้องขอเพื่อบรรเทาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายซึ่งถูกละเมิดต่อกฎหมายเท่านั้นหากเป็นการริบทรัพย์ทางอาญาอัยการสูงสุดยังมีสิทธิที่จะกระทำการใดๆ ก็ได้ เพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลภายนอก (Innocent Persons) ซึ่งมีส่วนได้เสียในคดี

หลักเกณฑ์ที่ใช้บังคับกับคำร้องขอบรรเทาความเสียหายจะถูกนำไปใช้ในการพิจารณาว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหาย และใช้เป็นหลักสำคัญในการพิจารณาต่อไปว่าทรัพย์สินใดจะต้องถูกยึดและจัดสรรแบ่งทรัพย์สินที่ยึดมาได้นั้นให้กับผู้เสียหายได้หรือไม่ ความกว้างของทางเลือกต่างๆ ถูกจัดให้มีขึ้นเพื่อการโอนทรัพย์สินที่รับนั้นให้แก่ผู้เสียหายโดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับกับตัวทรัพย์สินดังกล่าวที่ถูกริบมานั้นว่าเป็นทรัพย์สินประเภทใด

(5) เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ริบทรัพย์สิน และอนุญาตตามคำร้องขอเพื่อบรรเทาความเสียหาย อัยการสูงสุดก็จะมีอำนาจในการแบ่งทรัพย์สินให้กับผู้เสียหายทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม การอนุญาตตามคำร้องขอเพื่อบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยการจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้เป็นจำนวนเงิน เพื่อบรรเทาความเสียหายเนื่องมาจากการกระทำผิดฐานฉ้อโกงซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้เกิดการริบทรัพย์สินเท่านั้น ซึ่งผู้เสียหายจะได้รับค่าสินไหมทดแทนโดยไม่ต้องรอให้คดีอาญาเสร็จสิ้นลง

4) กระบวนการทำให้กลับคืนสู่สถานะเดิม (Restoration)

(1) กระบวนการทำให้กลับคืนสู่สถานะเดิมจะนำไปใช้ในกรณีต่อไปนี้
ใช้ได้ทั้งในกรณีการทำให้กลับคืนสู่สถานะเดิมโดยการไต่ค่าเสียหายให้กับผู้เสียหายและ โดยการไต่ทรัพย์สินที่ยึดได้ (รวมตลอดถึงในคดีแพ่ง คดีอาญาหรือ คดีปกครอง

⁸⁴Civil Asset Forfeiture Reform Act of 2000, Sec. 9.1 (b) (2)

⁸⁵Ibid., Sec. 9.4 (g)

⁸⁶Ibid., Sec. 9.4 (k) (3)

ซึ่งสามารถมีคำสั่งดังกล่าวได้) ซึ่งจำนวนผู้เสียหายและจำนวนเงินที่จะได้รับต้องมีการบันทึกไว้ในคำสั่งคืนทรัพย์สินและต้องสอดคล้องกับจำนวนผู้เสียหายและจำนวนเงินซึ่งเข้าสู่กระบวนการยึดทรัพย์สิน เพื่อนำมาชำระค่าเสียหายนั้น อีกทั้งทรัพย์สินอื่นๆ ของผู้กระทำความผิดต้องมีไม่เพียงพอที่จะดำเนินการตามคำสั่งให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สถานะเดิมได้

(2) ขั้นตอนของกระบวนการทำให้กลับคืนสู่สถานะเดิม

เนื่องจากกระบวนการทำให้กลับคืนสู่สถานะเดิมอาจใช้เวลานานกว่าศาลจะมีคำสั่งให้คืนทรัพย์สินแก่ผู้เสียหาย ทำให้อาจเกิดการชักช้า ถ่ายเท ซ่อนเร้นจนไม่เหลือทรัพย์สินที่เพียงพอจึงมีกำหนดว่าในระหว่างที่มีการเริ่มยื่นคำร้องขอให้คืนทรัพย์สิน The USAO มีอำนาจยึดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวเป็นระยะเวลา 12 เดือน จนกว่าจะมีการริบทรัพย์สินสำเร็จ ในขณะเดียวกันก็ดำเนินคดีอาญาควบคู่กันไปด้วยเข้าสู่ระบบที่เรียกว่า Consolidated Asset Tracking System (CAIS) ระบบดังกล่าวจะห้ามมิให้มีการยื่นคำร้องใดๆ ของผู้เสียหาย ซึ่งมีเจ้าของ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการแบ่งทรัพย์สินดังกล่าว

(3) อัยการสูงสุด (AUSAs) สามารถยื่นคำร้องต่อศาลในการจัดสรรแบ่งทรัพย์สินดังกล่าวนี้และมีอำนาจเพิ่มชื่อผู้เสียหายและจำนวนความเสียหายได้ ทั้งนี้ ทรัพย์สินที่ริบมาได้จะต้องให้ศาลพิจารณาเสียก่อนว่ากระบวนการทำให้กลับคืนสู่สถานะเดิมนั้นเป็นไปด้วยความระมัดระวัง ถูกต้องและยุติธรรม ส่วนสำนักงานอัยการสหรัฐ (USAO) จะต้องส่งสำเนาคำพิพากษาและคำสั่งที่ประกอบด้วยคำสั่งให้ริบทรัพย์สินและคืนทรัพย์สิน รวมตลอดถึงคำร้องขอที่เป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งลงนามโดยอัยการสูงสุดของสหรัฐอเมริกาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเอกสารทั้งหมดจะถูกจัดส่งเป็นชุดไปที่ผู้อำนวยการหน่วยงานด้านการยึดทรัพย์สินและการฟอกเงิน (Chief of AFMLS) โดยส่วนหนึ่งส่วนใดของคำร้องขอ นั้นต้องประกอบด้วย

ก. จำนวนผู้เสียหายเท่าที่ทราบและทั้งหมดนั้นต้องได้รับการแจ้งถึงกระบวนการคืนทรัพย์สิน และคำร้องดังกล่าวต้องให้แน่ว่าไม่มีผู้เสียหายตกหล่น อีกทั้งผู้เสียหายทั้งหมดจะต้องได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในคำสั่งดังกล่าว

ข. จำนวนความเสียหายที่เกิดขึ้น ต้องมีการบรรยายในคำสั่งให้คืนทรัพย์สินซึ่งความเสียหายนั้นต้องมีความถูกต้อง ค่าสินไหมทดแทนที่ผู้เสียหายแต่ละรายจะได้รับ รวมถึงผลตอบแทนจากการลงทุนที่ผู้กระทำความผิดได้รับ ทั้งนี้จะต้องหลีกเลี่ยงการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นทับซ้อนกับความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับการชดใช้ส่วนหนึ่งส่วนใดของความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว

ค. ความพยายามที่มีเหตุอันควรเพื่อที่จะระบุหาแหล่งที่ตั้งของทรัพย์สินอื่นๆ เพิ่มเติม ซึ่งเกิดขึ้นโดยผู้เสียหายคนใดที่ไม่มีสิทธิไต่เบี่ยโดยชอบ ผู้เสียหายดังกล่าว

จะไม่มีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายใดๆ ที่เกิดขึ้น จากทรัพย์สินอื่นๆ รวมตลอดถึงทรัพย์สินอื่นๆ ที่จำเลยเป็นเจ้าของหรืออยู่ภายใต้การควบคุมของจำเลย

ง. ต้องไม่ปรากฏพยานหลักฐานใดๆ ว่าผู้เสียหายมีส่วนรู้เห็นหรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดหรือได้รับประโยชน์หรือกระทำการโดยเจตนาที่มุ่งหวังจะให้การกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นอันเป็นผลให้เกิดการริบทรัพย์ หรือความผิดอื่นใดที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันมิให้มีการคืนทรัพย์สินที่รับได้ ให้แก่บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายที่มีส่วนร่วมในพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดที่มาของการริบทรัพย์สินนั้น

(4) หากผู้อำนวยการหน่วยงานด้านการยึดทรัพย์สินและการฟอกเงิน (Chief of AFMLs) เห็นชอบกับคำร้องขอให้กลับคืนสู่สถานะเดิมจากทรัพย์สินที่ริบมาได้ AFMLs จะมีหนังสือแจ้งไปทั้ง USAO และ U.S. Marshals Service (USMS)

(5) ต้องมีของศาลเท่านั้นที่จึงจะสามารถจ่ายเงินคืนให้แก่ผู้เสียหายได้ หากทรัพย์สินที่ยึดมีไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ ศาลจะสั่งให้คืนตามสัดส่วนที่ผู้เสียหายได้รับ

(6) หน่วยงาน The USMS จะต้องโอนทรัพย์สินสุทธิที่ริบมาได้คืนให้แก่จำศาล เพื่อให้จำศาลดำเนินการจัดสรรทรัพย์สินตามคำสั่งคืนทรัพย์สินนั้นต่อไป

ในขั้นตอนการบังคับคดีนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานฟ้องร้องทางการเงินที่ชื่อว่า Financial Litigation Unit หรือ FLU ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับให้เป็นไปตามคำสั่งชดใช้ตามคำพิพากษา โดยหน่วยงานฟ้องร้องทางการเงินนี้จะติดตามบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษา โดยหน่วยงาน FLU จะคอยติดตามบังคับคดีใช้ตามคำสั่งเป็นเวลา 20 ปี นับจากวันที่ศาลพิพากษา โดยหน่วยงานนี้จะเป็นผู้กำหนดขั้นตอนในการรวบรวมหนี้ทางการเงินเพื่อเป็นประกันว่าผู้เสียหายหรือเหยื่อจะได้รับการชดใช้เต็มตามความเสียหาย⁸⁷

2.2 ประเทศเยอรมนี

2.2.1 มาตรการในการลงโทษผู้กระทำความผิด

ความผิดฐานฉ้อโกงในประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมัน ได้บัญญัติไว้ใน The German Penal Code of 1998 (Straigesetzbuch, StGB) โดยได้บัญญัติไว้ในบทที่ 2 ในเรื่องความผิดฐานฉ้อโกงและฉ้อฉล สรุปได้ดังนี้⁸⁸

ความผิดฐานฉ้อโกง จะมีการบัญญัติไว้ในมาตรา 263 (1) โดยบัญญัติว่า

⁸⁷ นิธิพัฒน์ เรื่องวิวัฒนาการ. การยื่นคำร้องขอบังคับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. 2552. หน้า 57

⁸⁸ See Alexis A. Aronowitz. World Facebook of Criminal Justice Systems Germany. AT <http://www.ojp.usdoj.gov/bjs/pub/ascii/wfbcjger.txt>. >pp.8-12 อ้างใน วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 123

“ผู้ใดโดยเจตนาพิเศษ เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ในทางทรัพย์สินอันมิชอบ ด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือบุคคลที่สาม ทำให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นเสียหาย โดยการหลอกลวงผู้อื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือปกปิด ข้อความจริงที่ควรบอก ให้แจ้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่น้อยกว่าห้าปีหรือปรับ...”⁸⁹

ความผิดฐานฉ้อโกงของประเทศเยอรมันตามมาตรา 263 (1) นี้เป็นความผิด ที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานฉ้อโกงนี้ คือ ทรัพย์สิน องค์กรประกอบ ภายนอกของความผิดฐานฉ้อโกงนี้คือ การหลอกลวง (Taeuschung) การหลงเชื่อ (Irium) การโอน ทรัพย์สิน (Vermoegensvertinegung) ความเสียหายในทางทรัพย์สิน (Vermoegensschaden) ซึ่งจะต้องมี ความสัมพันธ์ทางการกระทำ และผลระหว่างองค์กรประกอบทั้งสี่ประการ กล่าวคือ โดยการหลอกลวง นั้นต้องเป็นเหตุให้เกิดการหลงเชื่อ และโดยการหลงเชื่อดังกล่าวทำให้มีการโอนซึ่งทรัพย์สินจากผู้ ถูกหลอกลวง และก่อให้เกิดความเสียหายในทางทรัพย์สินแก่ผู้ถูกหลอกลวงขึ้น องค์กรประกอบ ภายในของความผิดฐานดังกล่าว ประกอบไปด้วยเจตนาธรรมและเจตนาพิเศษที่จะได้ทรัพย์สิน เพิ่มขึ้น การได้ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมานั้นต้องเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ดังนั้น องค์กรประกอบภายนอก ของความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมาย เยอรมัน จึงแบ่งออกเป็น 4 ประการ คือ⁹⁰

ประการแรกการหลอกลวง (Taeuschung)

ความผิดฐานฉ้อ โกง หมายถึง การทำให้เข้าใจผิดจากข้อเท็จจริง เนื้อหาของ การหลอกลวงมิได้เฉพาะแต่ข้อเท็จจริงเท่านั้น ซึ่งหมายถึงเหตุการณ์หรือ สภาวะการณ์ในปัจจุบัน หรืออดีตที่พิสูจน์ได้ ข้อความเท็จดังกล่าวนอกจากจะเป็นข้อเท็จจริงภายนอก เช่น แผลงที่มีของ ทรัพย์สิน ความสามารถในการชำระหนี้ของ ลูกหนี้ เป็นต้น ยังรวมถึงข้อเท็จจริงภายในด้วย เช่น ความเชื่อ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในกรณีดังต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงตามในของมาตรา 263 เช่น การวินิจฉัยในเชิง คุณค่า การแสดงความคิดเห็น ข้อเท็จจริงในอนาคต

ประการที่สองทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อ (Irrtum)

การหลงเชื่อต้องเป็นผลมาจากการหลอกลวง ซึ่งการหลงเชื่อนั้น จะต้องเป็น การขัดแย้งกันระหว่างสิ่งที่ผู้ถูกหลอกลวงคิดและความเป็นจริง ทั้งนี้โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าถ้าได้มีการ

⁸⁹ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. *ความผิดฐานฉ้อ โกงตามมาตรา 263 วรรคแรกของประมวลกฎหมาย เยอรมัน*. ดุลพาห. กันยายน-ธันวาคม 2548. หน้า 192. อ้างใน ชยธร วิชาโครต. *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐาน ฉ้อ โกง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2552. หน้า 65

⁹⁰ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. “เรื่องเดียวกัน” หน้า 193. อ้างใน ชยธร วิชาโครต. “เรื่องเดียวกัน” หน้า 66

ตรวจสอบอย่างเพียงพอแล้วจะได้รู้ถึงความไม่ถูกต้องหรือไม่ การมีส่วนผิดของผู้ถูกลอกนั้นมีผล แต่เพียงทำให้ความน่าเชื่อถือของการกระทำลดลง แต่ประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่จะต้องนำมาพิจารณาในส่วนที่ใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ การหลงเชื่อเช่นนั้นไม่เพียงแต่เกิดจากการที่ผู้กระทำผิดได้ทำให้ผู้ถูกลอกเข้าใจผิดแต่รวมถึงการที่ผู้กระทำผิดได้ต่อย้ำความเข้าใจผิดของผู้ถูกลอก ที่มีอยู่แต่เดิมแล้วให้มีความหนักแน่นมากยิ่งขึ้น หรือชัดเจน หรือทำให้ยุ่งยากยิ่งขึ้นซึ่งการที่จะแก้ความเข้าใจผิด

ประการที่สามทำให้มีการโอนทรัพย์สินของผู้ถูกลอกหลวง

ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 263 ใช้คำว่า “หลอกหลวงให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น” ในขณะที่ผู้ถูกลอกหลวง และผู้ทำการ โอนทรัพย์สินต้องเป็นบุคคลคนเดียวกัน แต่ผู้ที่ทำการ โอนทรัพย์สินและผู้ที่ได้รับ ความเสียหายจึงไม่จำเป็นต้องเป็นคนเดียวกัน เพราะการ โอนทรัพย์สินของผู้ถูกลอกหลวงนั้นอาจจะทำให้ทรัพย์สินของตนหรือบุคคลอื่นลดลงก็ได้ หมายความว่า ผู้ถูกลอกหลวงนั้นต้องอยู่ในฐานะที่จะจำหน่ายทรัพย์สินของผู้เสียหายไป

ประการที่สี่ทำให้เกิดความเสียหายในทางทรัพย์สิน ซึ่งมีสาระสำคัญคือการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง อาจเกิดขึ้นในระหว่างการพิจารณาคดีก็ได้ ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งเคยเสนอพยานหลักฐานอันเป็นการหลอกหลวงผู้พิพากษาและทำให้ผู้พิพากษามีคำพิพากษาออกมามีผิดๆ เป็นที่เสียประโยชน์ต่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ศาลเยอรมันเคยลงเลที่จะถือว่าเป็นความผิดฐานฉ้อโกง แต่ในที่สุดก็ไม่ตัดสินว่าเป็นความผิดฐานฉ้อโกง ความผิดฐานฉ้อโกงสำเร็จก็ต่อเมื่อเกิดความเสียหายในทาง ทรัพย์สินที่เป็นของผู้อื่น

ส่วนองค์ประกอบภายในของความผิดฐานฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายเยอรมัน มาตรา 263 แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

ประการแรกเจตนาธรรมดา คือ ผู้กระทำผิดต้องมีเจตนาที่จะโกง และเจตนา ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด และความเสียหายต่อทรัพย์สิน

ประการที่สองเจตนาพิเศษ คือ นอกจากเจตนาของผู้ถูกลอกหลวงดังกล่าวมาแล้ว สาระสำคัญทางด้านจิตใจที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง และมีส่วนก่อให้เกิดความผิดฐานนี้ ก็คือ สาเหตุหรือมูลเหตุจงใจ หรือเรียกว่าเจตนาพิเศษนั่นเอง ซึ่งหมายความว่า “เพื่อแสวงหากำไรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น เพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นในทางทรัพย์สิน”

ส่วนในเรื่องเหตุจรรยาในความผิดฐานฉ้อโกง จะมีการบัญญัติไว้ในมาตรา 263 (3) ที่มีบทลงโทษหนักขึ้นกว่าการฉ้อโกงตามปกติ โดยต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 10 ปี ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- หากกระทำการเป็นอาชัพหรือเป็นสมาชิกของกลุ่มมิจฉาชีพร่วมกันปลอมแปลงเอกสารหรือฉ้อโกง อันเป็นการกระทำอย่างต่อเนื่อง ตามมาตรา 263(3)1

- หากการกระทำเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทรัพย์สินเป็นจำนวนมากหรือกระทำการฉ้อโกงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของคนจำนวนมาก ตามมาตรา 263(3)2

- หากการกระทำเป็นเหตุให้เสียหายแก่บุคคลอื่นที่มีความจำเป็นในทางการเงินตามมาตรา 263(3)3

- หากการกระทำเป็นเจ้าพนักงานใช้อำนาจฉ้อฉลหรือทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ตามมาตรา 263(3)94 และ

- หากการกระทำแก่งให้เกิดการเอาเปรียบ หลังจากได้ทำให้เกิดการวางเพลิงจนทำให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งของมีค่าทั้งหมดหรือบางส่วน โดยการวางเพลิงนั้นเป็นเหตุให้เรืออัปปางลงตามมาตรา 263(3)5

จากบทบัญญัติมาตรา 263(3) จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันบัญญัติครอบคลุมในทุกข้อเท็จจริงของความผิดปัจจุบัน ไม่ว่าจะกระทำการเป็นอาชัพหรือเป็นสมาชิกของกลุ่มมิจฉาชีพ หรือกระทำความผิดเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทรัพย์สินเป็นจำนวนมากหรือทรัพย์สินของคนจำนวนมาก

นอกจากนี้ ความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันยังบัญญัติในรูปแบบอื่น ตามมาตรา 263 ถึง มาตรา 266b ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

1) ความผิดฐานหลอกลวงคอมพิวเตอร์ มาตรา 263a บัญญัติว่า “ผู้ใดโดยทุจริตเพื่อให้ตนเอง หรือผู้อื่นได้ประโยชน์ในทางทรัพย์สิน โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเพื่อให้ทรัพย์สินของผู้อื่นได้รับความเสียหาย กระทำด้วยประการใดๆ โดยไม่มีอำนาจให้ระบบคอมพิวเตอร์ประมวลผลตามความประสงค์ของตน ด้วยการใช้โปรแกรมที่มีการจัดการไม่ถูกต้อง ใช้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนใช้ข้อมูลโดยไม่มีอำนาจ หรือโดยประการอื่นใด โดยไม่ได้รับอนุญาตต้องระวางโทษไม่เกิน 5 ปี หรือ มีโทษปรับ”

2) ความผิดฐานฉ้อโกงด้านสงเคราะห์ทางการเงินมาตรา 264(1) บัญญัติว่า “ผู้ใด

(1) ทำให้รายงานการเงินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ทางการเงินเกิดความผิดพลาดหรือไม่สมบูรณ์ เป็นเหตุให้ตนเองหรือบุคคลอื่นได้รับประโยชน์ ทำให้ผู้ที่มีอำนาจอนุมัติให้สงเคราะห์ทางการเงิน แก่หน่วยงานหรือ บุคคล (ผู้ให้การสงเคราะห์ทางการเงิน) ที่แทรกแซงกระบวนการสงเคราะห์ทางการเงิน

(2) ใช้วัตถุประสงค์และผลประโยชน์จากเงินสด โดยการใช้เงินนั้นถูกจำกัด โดยบทบัญญัติทางกฎหมาย หรือ โดยผู้ให้การสงเคราะห์ทางการเงินในแง่ที่ว่า การสนับสนุนนั้น เป็นอุปสรรคต่อข้อจำกัดการใช้

(3) ทำให้ผู้สงเคราะห์ทางการเงินไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการ สงเคราะห์ทางการเงินให้รู้ในทางตรงข้ามว่าเป็นเงินบริจาคอย่างถูกต้องตามกฎหมายตามบทบัญญัติ

(4) ใช้ใบรับรองสิทธิของการรับสงเคราะห์ทางการเงิน หรือข้อเท็จจริง ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้รับการสงเคราะห์ด้วยเหตุผลที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนในกระบวนการ สงเคราะห์

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือมีโทษปรับ”

3) ความผิดฐานฉ้อโกงเงินทุน ตามมาตรา 264a1) บัญญัติว่า “ผู้ใด

(1) ขยายหลักทรัพย์ สิทธิการเข้าเป็นสมาชิกหรือหุ้นส่วน ที่ตั้งใจให้สิทธิ เข้ามีส่วนร่วมในผลประโยชน์ของบริษัท

(2) เสนอให้เพิ่มเงินทุนด้วยหุ้นทำรายงานให้เป็นประโยชน์อย่างไม่ ถูกต้อง หรือเก็บข้อเท็จจริงที่ไม่เป็นประโยชน์ไว้เป็นความลับ เพื่อแสดงความก้าวหน้า หรือการ เป็นตัวแทน หรือการพิจารณาเปลี่ยนแปลงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินสุทธิในเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง กับการตัดสินใจให้ได้มาหรือเพิ่มทุน

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือมีโทษปรับ”

4) ความผิดฐานทุจริตต่อการประกัน ตามมาตรา 2654) บัญญัติว่า “บุคคลใดก็ ตามที่ทำให้เกิดความเสียหาย ทำลายทำให้ใช้ประโยชน์ได้ลดลง กำจัด หรือเอาสิ่งของให้ผู้อื่น ซึ่งสิ่งของนั้นได้ประกันการถูกทำลาย ความเสียหาย การใช้ประโยชน์จากการประกันนั้น”

5) ความผิดฐานได้ผลประโยชน์ด้วยวิธีการหลอกลวง ตามมาตรา 265a(1) บัญญัติว่า “บุคคลใดก็ตามที่กระทำโดยเจตนาฉ้อฉลใช้บริการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการขนส่งสาธารณะ ผู้บริการ หรือระบบสื่อสารคมนาคมสาธารณะโดยไม่จ่ายค่าบริการ มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือต้องมี โทษปรับ”

6) ความผิดเกี่ยวกับการใช้เช็คและบัตรเครดิต มาตรา 266b41) บัญญัติว่า “ผู้ใดใช้สิทธิและหน้าที่ของผู้ออกเช็คในการออกเช็คหรือเครดิตการ์ดให้ผู้อื่น เพื่อทำการชำระหนี้ และการนั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่น ผู้นั้นต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปีหรือถูกปรับ”

กล่าวโดยสรุป คือ ลักษณะเหตุการณ์ในความผิดฐานฉ้อโกง ตามประมวล กฎหมายอาญาของเยอรมัน จะมีทั้งส่วนที่ระบุเป็นมาตราเฉพาะว่าเป็นเรื่องเหตุการณ์อันต้องรับโทษ หนักขึ้น และไม่ได้รับระบุเป็นเหตุการณ์ แต่หากกระทำ ผู้กระทำอาจจะต้องรับโทษหนักขึ้น

นอกจากนี้ยังได้บัญญัติความผิดรูปแบบอื่นเกี่ยวกับการขโมยหรือการหลอกลวงไว้ในหมวดเดียวกัน ซึ่งค่อนข้างที่จะครอบคลุมในทุกข้อเท็จจริงของความผิดปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงการคุ้มครองในทุกรูปแบบของความผิด โดยเอาบทลงโทษมาเป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการป้องกันหรือการควบคุมอาชญากรรมของเหล่าผู้กระทำความผิด

2.2.2 มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

ประเทศเยอรมนีเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบประมวลกฎหมายซึ่งประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายนั้นมักมีการดำเนินคดีที่ผูกขาดโดยรัฐ หรือ โดยองค์กรที่ทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลและรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมโดยรวม การดำเนินการทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปโดยรัฐทั้งหมด ดังนั้นในคดีอาญาที่เอกชนเป็นผู้เสียหายจึงไม่ได้มีบทบาทสำคัญมากนัก อย่างไรก็ตามประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายก็ไม่ละเลยการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา การเคลื่อนไหวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นกล่าวได้ว่าได้เริ่มต้นเมื่อปี ค.ศ. 1980 โดยมีการถกเถียงเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายได้เริ่มต้นจากงานเขียนของ Jung (Jung, ZSTW, 1981) ในการประชุมของอาจารย์ผู้สอนกฎหมายใน ค.ศ. 1981 (Criminal Law Teacher Convention) และใน ค.ศ. 1983 ได้มีการเสนอ “กฎหมายเพื่อการคุ้มครองที่ดีกว่าสำหรับผู้เสียหายในคดีข่มขืน” (Bill for better Protection of Sexual Assault Victims) โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคสังคมนิยมเสรีประชาธิปไตย ต่อมาในการประชุมผู้พิพากษา ครั้งที่ 55 ค.ศ. 1984 ณ เมือง Humburg มีการถกเถียงเกี่ยวกับสถานภาพของเหยื่อในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและใน ค.ศ. 1985 อัยการสูงสุดของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้เสนอ “เค้าโครงกฎหมายฉบับแรกเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญา” ใน ค.ศ. 1986 นายกรัฐมนตรีแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้ยื่นร่างกฎหมายเกี่ยวกับ “การปรับปรุงฐานะของผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญา” ต่อประธานาธิบดีซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้รับการรับรองโดยกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคสังคมนิยมเสรีประชาธิปไตยจนในที่สุดกฎหมายที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา” (Victims of Crime Protection Act) ก็ได้ถูกประกาศใช้และมีผลบังคับนับแต่วันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 1987

ปัญหาในการที่ผู้เสียหายในคดีอาญาที่จะได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำความผิดในเยอรมนีเป็นปัญหาในลักษณะเดียวกันกับที่ได้เกิดขึ้นในประเทศอื่นๆ กล่าวคือกระบวนการที่ผู้เสียหายจะได้มาซึ่งค่าชดเชยความเสียหายนั้นผู้เสียหายอาจจะต้องฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายเป็นคดีแพ่งต่างหาก หรือในบางกรณีผู้กระทำความผิดก็ไม่สามารถชดเชยค่าเสียหายได้เนื่องจากยากจนหรือผู้เสียหายไม่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ดังนั้น “พระราชบัญญัติชดเชยความเสียหายแก่เหยื่อ” (Victim Compensation Act) โดยรัฐจึงได้ถูกบัญญัติขึ้นในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีใน

ค.ศ. 1976 เพื่อเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาโดยการชดเชยความเสียหายจากการที่ต้องตกเป็นผู้เสียหาย และเป็นการช่วยเหลือเพื่อให้ผู้เสียหายหลีกเลี่ยงความเสี่ยงในการเรียกร้องค่าเสียหาย

Kuhne เห็นว่าสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาภายใต้บริบทของกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตกซึ่งรวมถึงสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีด้วยนั้นมีความเป็นไปได้เมื่อพิจารณาจากฐานะของผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญา สิทธิสองประการนั้น ได้แก่

1) สิทธิของผู้เสียหาย

(1) สิทธิในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ก. ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินคดีอาญาในขั้นตอนต่างๆ

ข. สิทธิในการตรวจดูสำนวน

ค. สิทธิในการอยู่ร่วมและมีส่วนร่วมในการดำเนินคดี

ง. สิทธิในการซักถามปัญหา

(2) สิทธิในการริเริ่ม

ก. สิทธิในการร้องเรียน หรือบอกกล่าว

ข. สิทธิในการเรียกร้อง

ค. สิทธิในการดำเนินคดี

ก) โดยลักษณะ

ข) เป็นการเฉพาะตัว

ง. สิทธิในการที่จะไม่ดำเนินคดีต่อไปหรือสิทธิในทางปฏิเสธการดำเนินคดีอย่างในประเทศสเปน เป็นต้น

จ. สิทธิในการอุทธรณ์

เมื่อผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิดังที่ได้กล่าวมานั้นก็ย่อมต้องมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการ เช่น

2) หน้าที่ของผู้เสียหาย

(1) หน้าที่ที่จะต้องมาปรากฏตัวในศาลนอกเหนือจากเป็นพยาน

(2) หน้าที่ที่จะต้องอดทนต่อการพิจารณาคดีในศาล

(3) หน้าที่ให้การเป็นพยาน

และเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองสิทธิดังกล่าวและสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายจึงเป็นสิ่งจำเป็น

3) การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย

- (1) สิทธิในการมีผู้ให้คำแนะนำ
- (2) สิทธิที่จะปลอดจากค่าใช้จ่าย
- (3) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครอง
- (4) จำกัดขอบเขตของการรายงานของสื่อมวลชนต่อการดำเนินคดี
- (5) เอกสิทธิในการซักถาม
- (6) การคุ้มครองจากเนื้อหาและกริยาท่าทางในการตั้งคำถาม
- (7) สิทธิในการดำเนินการต่อไปเพื่อให้ได้ค่าชดเชยความเสียหายในการดำเนินคดีอาญา
- (8) สิทธิและการคุ้มครองกันความปลอดภัยจากการดำเนินการเรียกร้องค่าความเสียหายในคดีอาญา
- (9) การได้รับการชดเชย

Kuhne กล่าวอีกว่า สิทธิของผู้เสียหายที่มีอยู่ในรายการดังกล่าวนี้เป็นเพียงโครงร่างหยาบๆ ดังนั้น ในแต่ละประเทศอาจมีความแตกต่างกันออกไปและการที่ผู้เสียหายมีสิทธิในการเริ่มต้นนั้นก็เป็นการให้หลักประกันถึงการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นของกระบวนการดำเนินคดีอาญาหรือการสอบสวนซึ่งหลักการนี้เห็นได้ชัดในประเทศสเปนมากกว่าในประเทศเยอรมนีเป็นการประสานกับสิทธิของผู้เสียหายที่เป็นสิทธิเฉพาะตัวเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้เสียหายไม่ใช่เพื่อการลดปริมาณคดีที่ล้นศาลและเป็นการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของผู้เสียหายจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของการดำเนินคดีของรัฐ⁹¹

กล่าวได้ว่าผู้เสียหายในคดีอาญาในประเทศเยอรมนีจึงมีสิทธิจำกัดในการดำเนินกระบวนการทางอาญาแม้ว่าจะได้มีการเสนอให้มีการขยายสิทธิของผู้เสียหาย เช่น ใน ค.ศ. 1987 ได้มีการแก้ไขกฎหมายอาญาซึ่งมีผลให้ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินคดีและสามารถเข้าถึงสำนวนคดีได้ แต่อย่างไรก็ตามสิทธิประการนี้ของผู้เสียหายต้องเป็นการดำเนินการโดยนักกฎหมาย

ในกรณีของความผิดอาญาร้ายแรงผู้เสียหายในคดีอาญาอาจจะเริ่มกระบวนการดำเนินคดีโดยการฟ้องคดีเอง โดยปราศจากการได้รับการช่วยเหลือจากสำนักงานอัยการ การดำเนินการฟ้องร้องคดีโดยเอกชนเป็นผู้เสียหายนี้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในคดีที่อัยการไม่ดำเนินการฟ้องร้องคดีนั้น เนื่องจากว่าไม่ก่อประโยชน์ให้แก่สาธารณะ อีกทั้งการกระทำความผิด

⁹¹Worner F. Ebkc and Matthew W. Finkin. Introduction to German Law. (Netherland : Kluwer Law Internationnal.(1996).pp.425–426. อ้างใน วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. “เรื่องเดียวกัน” หน้า 127

เช่น บุกรุก หมิ่นประมาท เป็นต้น ผู้กระทำผิดอาจจะถูกดำเนินคดีโดยการฟ้องร้องของเอกชนหากว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยระหว่างคู่กรณีไม่ประสบความสำเร็จ กระบวนการดำเนินคดีโดยการที่เอกชนฟ้องร้องคดีเองนี้ผู้เสียหายดำเนินคดีในบทบาทอย่างเดียวกับอัยการ แต่ไม่สามารถที่จะเรียกร้องการช่วยเหลือจากพนักงานตำรวจได้ อีกทั้งพนักงานอัยการยังสามารถเข้าดำเนินคดีดังกล่าวเมื่อใดก็ได้

ภายใต้ข้อกำหนดของ 395 stop บุคคลผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอาญาร้ายแรง สามารถเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดได้ กรณีนี้ผู้เสียหายสามารถเข้าถึงสำนวนของพนักงานอัยการได้เช่นเดียวกับสิทธิในการได้ใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานที่มีการรับรองแล้วและสิทธิในการอุทธรณ์

4) การเยียวยาผู้เสียหาย⁹²

ประเทศเยอรมนีได้กำหนดหลักเกณฑ์การเรียกร้องค่าเสียหายในคดีแพ่ง โดยเปลี่ยนแปลงอายุความฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในคดีบางประเภทจาก 3 ปี เป็น 30 ปี และมีการเพิ่มค่าเสียหายโดยเฉพาะคดีข่มขืนซึ่งมีความร้ายแรงเหยื่อสามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายได้มากถึง 100,000 ยูโร

ส่วนในคดีอาญาจะมีความเกี่ยวเนื่องกับกฎหมายแพ่ง โดยให้โอกาสผู้เสียหายฟ้องเรียกค่าเสียหายและพัฒนาการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในกฎหมายอาญาจากเพิ่มเหยื่อซึ่งเป็นพยานในคดีเป็นเพียงส่วนประกอบหนึ่งซึ่งไม่มีบทบาทในกระบวนการพิจารณา แต่ตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ผู้เสียหายมีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในกระบวนการพิจารณามากขึ้น ทั้งนี้ได้แบ่งการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายไว้ดังนี้ คือ

(1) สิทธิในการบังคับให้มีการฟ้องร้องโดยรัฐ

ในกรณีที่รัฐไม่ดำเนินการฟ้องร้องเนื่องจากเป็นคดีเล็กน้อยซึ่งไม่มีผลประโยชน์สาธารณะเข้ามาเกี่ยวข้อง ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องให้รัฐดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดความผิดได้ถ้ารัฐไม่ดำเนินคดีให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องให้ศาลสั่งได้ อย่างไรก็ตาม กระบวนการนี้ไม่ค่อยประสบความสำเร็จเนื่องจากเป็นคดีที่ไม่ร้ายแรงและค่าใช้จ่ายสูง

⁹²Henning Glaser การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 1 – 4/2558 เรื่อง ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2558 ณ จังหวัดสงขลา จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดขอนแก่น และกรุงเทพมหานคร หน้า 4.อ้างใน อนุวุฒิ พ่วงทอง.สิทธิของผู้เสียหายกับการเยียวยาผู้เสียหายในคดีอาญาโดยรัฐ (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2558.หน้า 91

(2) สิทธิในการดำเนินคดีโดยผู้เสียหาย

ถ้าพนักงานอัยการไม่ดำเนินการให้ ผู้เสียหายสามารถจ้างทนายฟ้องเอง ได้ส่วนใหญ่เป็นคดีไม่ร้ายแรง เช่น การบุกรุก ข้อเสียของกระบวนการนี้คือ โจทก์ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมศาลไปก่อนและจะได้คืนเมื่อชนะคดี และผู้เสียหายไม่สามารถเป็นพยานในคดีได้

(3) สิทธิในการเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ

ผู้เสียหายมีสิทธิเหมือนพนักงานอัยการเช่น สิทธิในการสืบพยาน สิทธิในการคัดค้านผู้พิพากษาหรือพยานผู้เชี่ยวชาญได้ สิทธิในการอุทธรณ์ เป็นต้น ในบางกรณี ผู้เสียหายสามารถถามคำถามผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เพราะมีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับคดี ซึ่งคำถามเหล่านั้นสามารถนำไปสู่การค้นหาความจริงที่ดีกว่า สิทธิใหม่ซึ่งเน้นให้ผู้เสียหายในฐานะพยานมีบทบาทในกระบวนการพิจารณามากขึ้น

(4) สิทธิในการรับทราบข้อมูลในกระบวนการพิจารณาทุกขั้นตอน เช่น การสั่งคดีของพนักงานอัยการ การปล่อยตัวผู้ต้องสงสัย เป็นต้น

(5) สิทธิในการตรวจสำนวนคดี ผู้เสียหายมีสิทธิตรวจสอบสำนวนของ เจ้าพนักงานตำรวจได้ เว้นแต่การขอตรวจสำนวนนั้นจะส่งผลเสียต่อความสำเร็จในการสืบสวน

(6) สิทธิในการมีทนายเพื่อได้รับคำปรึกษาตั้งแต่ต้น โดยรัฐรับผิดชอบ ค่าทนายให้ในกรณีที่ผู้เสียหายเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ

5) หลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือ

ผู้มีสิทธิยื่นคำขออนอกจากคนเยอรมันแล้ว คนต่างชาติอาจได้รับสิทธิในกรณีที่เป็นพลเมืองของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป (European Union: EU) หรือประเทศอื่นๆ ซึ่งมีการปฏิบัติต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังได้แก่ชาวต่างประเทศที่มีถิ่นที่อยู่ถาวร หากอาศัยอยู่ในประเทศเยอรมนีเป็นระยะติดต่อกัน 3 ปี อาจได้รับสิทธิในบางกรณี ทั้งนี้ ผู้มีสิทธิได้รับค่าชดเชยแก่เหยื่ออาชญากรรมต้องเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เป็นความผิดร้ายแรงหรือต่อส่วนตัว หรือผู้อยู่ในอุปการะของเหยื่อเสียชีวิต

การยื่นคำขอไม่มีกำหนดเวลาไว้ว่าจะต้องยื่นภายในเวลาเท่าใด แต่ทางปฏิบัติปกติให้ผู้มีสิทธิยื่นคำขอภายใน 1 ปี แต่หากยื่นคำขอภายในระยะเวลาเกิน 1 ปี จะได้รับค่าชดเชยนับแต่วันที่ยื่นคำขอมิใช่วันที่เกิดอาชญากรรมในการยื่นคำขอกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมต้องแจ้งความเกี่ยวกับการกระทำความผิด วันที่ สถานที่เกิดเหตุ และการบาดเจ็บหรือความเสียหายที่ได้รับต่อเจ้าพนักงานตำรวจผู้มีสิทธิยื่นคำขอสามารถขอแบบฟอร์มการขอรับค่าชดเชยแก่เหยื่ออาชญากรรมได้จากสำนักงานบำนาญสงคราม (Versorgungsamt (War Pension Office)) ซึ่งมีอยู่แทบทุกเมืองใหญ่ๆ นอกจากนี้ยังมีองค์กรสาธารณประโยชน์คือ The Wiser Ring ให้ความ

ช่วยเหลือแนะนำในการยื่นคำขอแก่เหยื่ออาชญากรรมและให้เงินช่วยเหลือบางกรณีด้วยการพิจารณาคำขอและแจ้งผลให้ทราบปกติจะใช้เวลาประมาณ 6 เดือน

6) การจ่ายค่าชดเชยและการให้ความช่วยเหลือทางอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงิน

การจ่ายค่าชดเชยในลักษณะของตัวเงิน ไม่มีการจำกัดวงเงินขั้นสูงของค่าตอบแทน และค่าชดเชยแก่เหยื่ออาชญากรรมจะครอบคลุมถึงค่ารักษาพยาบาล ค่าทดแทนการสูญเสียภาพ ค่าทดแทนผู้อยู่ในอุปการะของเหยื่ออาชญากรรมที่เสียชีวิต ค่ากายภาพบำบัด ค่าปลงศพ ค่าขาดไร้ผู้อุปการะเลี้ยงดู และบริการการทำงานบ้านซึ่งเหยื่ออาชญากรรมเคยเป็นผู้ทำ

ในเยอรมนีไม่มีการจ่ายเงินฉุกเฉินให้แก่เหยื่ออาชญากรรมหรือเงินช่วยเหลือในการจ่ายค่าทดแทนมาจากงบประมาณของแต่ละรัฐของเยอรมนี

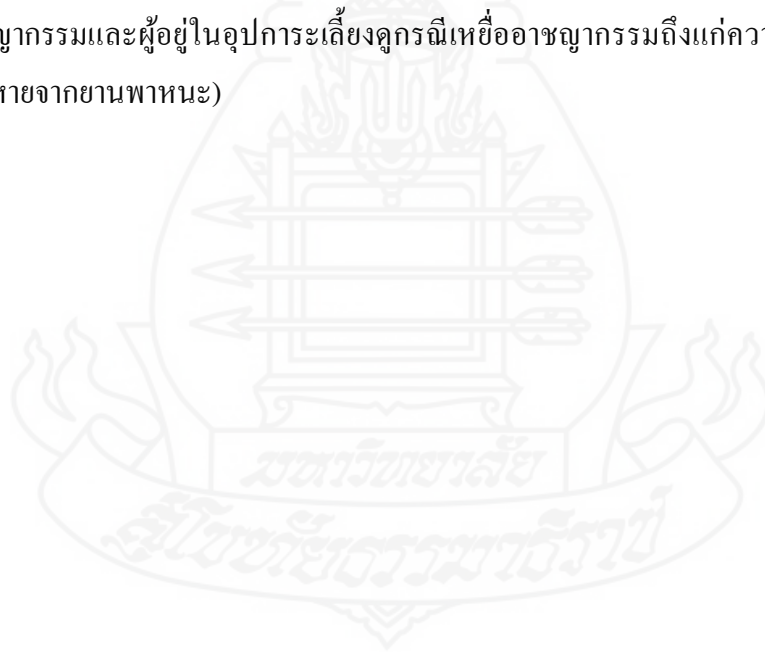
ส่วนการเยียวยาความเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงิน ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือดูแลทางจิตใจ การฟื้นฟูด้านวิชาชีพ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือในการดำเนินคดี เช่น ในกรณีการสืบพยานในศาลของประเทศเยอรมนีผู้พิพากษาสามารถจำกัดสิทธิพนักงานอัยการในการตั้งคำถามพยาน หากคำถามนั้นเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนตัวของพยานหรือผู้เสียหายซึ่งไม่จำเป็นต้องกระบวนการค้นหาความจริง นอกจากนี้พยานที่เป็นผู้เสียหายมีสิทธิให้การลับหลังจำเลยได้ เช่น กรณีที่พยานเป็น โรคความผิดปกติที่เกิดหลังความเครียดที่สะเทือนใจ (Post-traumatic Stress Disorder: PTSD) อันเป็นผลมาจากการกระทำความผิดของจำเลย การพิจารณาคดีโดยไม่เปิดเผยหรือโดยลับโดยเฉพาะคดีข่มขืนที่อาจส่งผลร้ายต่อสุขภาพของเหยื่อ ปัญหาอีกประการหนึ่งในคดีข่มขืนคือ ถ้าจำเลยรับสารภาพสามารถยกเป็นเหตุบรรเทาโทษได้มากกว่าคดีปกติเพราะพยานไม่ต้องพูดถึงข้อเท็จจริงและไม่ต้องสืบพยานมาก รายละเอียดเกี่ยวกับการถูกข่มขืนที่ไม่ควรเปิดเผยจะได้ลดน้อยลง แต่ในความเห็นของ Mr. Glaser การให้สิทธินี้แก่ผู้กระทำความผิดอาจขัดแย้งกับหลักการลงโทษที่เหมาะสมในประเทศเยอรมนีกรณีพยานเป็นเด็กซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะจะต้องใช้วิธีเบิกความผ่านวิดีโอหรือซักถามพยานที่เป็นเด็กนอกศาล โดยถ่ายทอดภาพและเสียงมายังห้องพิจารณาคดี

นอกจากนี้ยังมีการเยียวยาทางด้านจิตวิทยาและสังคม โดยเจ้าพนักงานตำรวจจะได้รับการฝึกอบรมเป็นพิเศษเพื่อดูแลเหยื่อในคดีบางประเภท เช่น คดีข่มขืน คดีความรุนแรงต่อเด็ก เป็นต้น อีกทั้งมีข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อที่จะแจ้งสิทธิและโอกาสในการได้รับการดูแลและความช่วยเหลือจากองค์กรพัฒนาเอกชน (Non-government Organizations: NGO) ให้แก่ผู้เสียหายหรือพยานได้รับทราบ ในขณะที่บางศาลจะมีที่ปรึกษาเฉพาะกิจระหว่างการพิจารณาคดีให้ เช่น จัดหาที่ปรึกษาที่เป็นนักจิตวิทยาให้กรณีที่การเบิกความของพยานจะเป็นการลำบากและอาจเป็นอันตรายต่อตัวพยานเอง หลังเสร็จสิ้นกระบวนการพิจารณาก็จะมีกฎหมายสังคมเข้ามาดูแล

โดยรัฐมีหน้าที่รับผิดชอบค่าเสียหายซึ่งผู้เสียหายควรได้รับ เช่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดูแลทางด้านจิตใจ เป็นต้นองค์กรพัฒนาเอกชนก็จะมีบทบาทหน้าที่ในการเข้าไปดูแลผู้เสียหายหรือเหยื่อเช่นกัน โดยเฉพาะคดีความรุนแรงและคดีทางเพศ ทั้งนี้ ตำรวจ รัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนจะทำงานร่วมกันในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายตั้งแต่ต้นจนจบ

สหภาพแรงงานตำรวจเป็นสมาคมหนึ่งที่กล่าวถึงความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายอย่างมาก จึงถือเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในประเทศเยอรมนีหรือยุโรป ด้วยเหตุนี้ ตำรวจจึงอ้างเรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายเพื่อเพิ่มขอบข่ายอำนาจ ซึ่งบางครั้งอาจละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลได้ เช่น การแกะรอยการกระทำผิด 2 คดีซึ่งมีลักษณะคล้ายกันเกิดขึ้นในบริเวณที่ใกล้เคียงกัน โดยการวิเคราะห์และเก็บข้อมูลการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ หากพบว่ามีการใช้หมายเลขโทรศัพท์เครื่องเดียวกัน โดยบุคคลหนึ่งในบริเวณจุดเกิดเหตุที่ 1 และ 2 แสดงว่าเป็นบุคคลนั้นเป็นผู้ต้องสงสัย

ทั้งนี้ ประเทศเยอรมนีจะมีโครงการการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรม ทั้งกรณีอาชญากรรมร้ายแรงและความผิดต่อส่วนตัว โดยผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนได้แก่เหยื่ออาชญากรรมและผู้อยู่ในอุปการะเลี้ยงดูกรณีเหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตาย (ไม่รวมกรณีความเสียหายจากยานพาหนะ)

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกง ประชาชน

ในปัจจุบันการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ยังพบการกระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง จำนวนประชาชนที่ตกเป็นผู้เสียหายก็มีเป็นจำนวนมาก อีกทั้งจำนวนมูลค่าความเสียหายที่สูงตามไปด้วย จึงต้องมาพิจารณากฎหมายปัจจุบันว่ามีส่วนใดที่ยังไม่สามารถช่วยในการป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ได้บ้าง หรือเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วมีมาตรการในการลงโทษผู้กระทำความผิดเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร โดยเมื่อได้ทราบปัญหาแล้วผู้ศึกษาจะได้เสนอแนะมาตรการในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนต่อไป

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

จากการศึกษาการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนพบว่าในการบังคับใช้กฎหมายนั้นได้พบปัญหาทั้งจากกฎหมายเฉพาะซึ่งก็คือพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ที่ถือว่าเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับและมีบทลงโทษโดยตรงกับการกระทำความผิดดังกล่าว และยังพบปัญหาจากกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสารบัญญัติ ดังจะได้ทำการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับบทบัญญัติที่เป็นการกระทำความผิด

มาตรา 4 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปว่า ในการกู้ยืมเงินตนหรือบุคคลใดจะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินรายนั้นหรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใดๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะ

นำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ และในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไป ผู้ที่กระทำ ความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน”

เมื่อพิจารณามาตรา 4 ดังกล่าวแล้ว สามารถแยกองค์ประกอบความผิดได้ ดังนี้

(ก) ผู้ใด

(ข) โฆษณา หรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชน

(ค) หรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป

(ง) ว่าในการกู้ยืมเงินตนหรือบุคคลใดจะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทน ให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้

(จ) โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินราย นั้นหรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือ บุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใดๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทน พอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้

(ฉ) เป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไป

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบความผิดตามข้อ (ข) และ (ค) แล้ว เห็นว่า กรณีที่จะเป็น การกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดตามข้อ (ข) นั้น ผู้โฆษณาหรือประกาศต้องเผยแพร่ข้อความ นั้นออกไปสู่สาธารณชนหรือประชาชน หากผู้กระทำได้โฆษณาหรือประกาศข้อความไปยังกลุ่ม บุคคลใดโดยเฉพาะแม้มีจำนวนมากเท่าใดก็ตาม ก็ไม่ถือว่าเป็นการกระจายข่าวไปยังประชาชน ทั้งนี้โดยเทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5276/2562 ที่วินิจฉัยว่า

“ความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 ผู้กระทำได้ต้องเผยแพร่ข้อความอันเป็นการหมิ่นประมาทออกไปยังสาธารณชน หรือประชาชน ทั่วไป การที่จำเลยส่งข้อความลงในแอปพลิเคชันไลน์ กลุ่มโพสน์นิวออนไลน์ มีลักษณะเป็นเพียง เจตนาการแจ้งหรือไขข่าวไปยังเฉพาะกลุ่มบุคคลซึ่งอยู่ในกลุ่มไลน์เท่านั้น ยังไม่ถึงกับเป็นการ กระจายข่าว ไปสู่สาธารณชนหรือประชาชนทั่วไป คดีโจทก์ไม่มีมูลความผิดตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 328”

ส่วนองค์ประกอบความผิดตามข้อ (ค) นั้น ต้องเป็นการกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปจึงจะเป็นความผิด ซึ่งความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกง ประชาชนเป็นความผิดที่มีความคล้ายคลึงกับความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 343 ซึ่งศาลฎีกาได้วางหลักกฎหมายเกี่ยวกับการแสดงข้อความอันเป็นที่จต่อประชาชน ไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5292/2540 ว่า

“การแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชนในความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 ไม่ได้ถือเอาจำนวนผู้เสียหายที่ถูกหลอกลวงว่ามากหรือน้อยแต่ถือเอาเจตนาแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชนเป็นสำคัญและไม่จำเป็นที่จำเลยจะต้องกระทำการดังกล่าวด้วยตนเองมาตั้งแต่ต้นทุกครั้ง เพียงแต่จำเลยแสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่ผู้เสียหายบางคนแล้วมีการบอกต่อกันไปเป็นทอดๆ เมื่อผู้เสียหายคนหลังทราบข่าวและมาสอบถามจำเลยจำเลยได้ยืนยันแสดงข้อความอันเป็นเท็จนั้นและให้ผู้เสียหายไปติดต่อกับที่แพลตฟอร์มทุกครั้ง อันถือได้ว่าเป็นสำนักงานของจำเลยกับพวก แม้จะไม่ได้มีการประกาศรับสมัครงานปิดไว้ก็ตาม การกระทำของจำเลยก็เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 แล้ว...”

จะเห็นได้ว่า แม้จะได้มีการแสดงข้อความอันเป็นเท็จเพียงครั้งเดียว แต่ภายหลังเมื่อมีผู้มาสอบถามกับผู้แสดงข้อความอันเป็นเท็จ ผู้แสดงข้อความอันเป็นเท็จก็ได้ยืนยันข้อความอันเป็นเท็จให้แก่ผู้ที่มาสอบถามนั้นอีกก็ถือได้ว่าผู้แสดงข้อความเท็จนั้นมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 แล้วในทางปฏิบัติเมื่อมีการแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนมักถือปฏิบัติว่าจะต้องมีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่สิบคนขึ้นไป จึงจะรับแจ้งความข้อหาผู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ดังนั้น ข้อความตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน มาตรา 4 ที่กำหนดว่า “...หรือกระทำการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไป...” จึงอาจเกิดปัญหาว่ามีการคำนึงถึงจำนวนผู้เสียหายมากกว่าเจตนาที่จะป้องกันการกระทำความผิด

จากคำพิพากษาศาลฎีกาทั้งสองฉบับดังกล่าวอาจพบปัญหาในกรณีที่ผู้โฆษณาหรือผู้ประกาศข้อความขอระดมทุนลงในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ลงข้อความในแอปพลิเคชันไลน์ ซึ่งในแอปพลิเคชันดังกล่าวจะมีการตั้งกลุ่มการสนทนาขึ้น หรือที่เรียกว่า “ไลน์กลุ่ม” ซึ่งในกลุ่มไลน์ดังกล่าวจะมีจำนวนสมาชิกตั้งแต่สามคนขึ้นไป แต่หากไลน์กลุ่มมีจำนวนสมาชิกไม่ถึงสิบคนแล้วปรากฏว่ามีผู้โฆษณาหรือประกาศข้อความเกี่ยวกับการระดมทุนไปยังไลน์กลุ่มนั้นๆ จะเห็นได้ว่าการกระทำดังกล่าวจะไม่ครบองค์ประกอบความผิดตามข้อ (ข) เนื่องจากเทียบเคียงจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5276/2562 ที่วินิจฉัยว่า การลงข้อความลงในกลุ่มไลน์มีลักษณะเป็นเพียงเจตนาการแจ้งหรือไขข่าวไปยังเฉพาะกลุ่มบุคคลซึ่งอยู่ในกลุ่มไลน์เท่านั้น ยังไม่ถึงกับเป็นการกระจายข่าวไปสู่สาธารณชนหรือประชาชนทั่วไป จึงไม่เป็นการประกาศให้ปรากฏต่อประชาชน นอกจากนี้การกระทำดังกล่าวยังไม่ครบองค์ประกอบความผิดตามข้อ (ค) ด้วย เนื่องจากมิได้กระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปผู้โฆษณาหรือผู้ชักชวนอาจอาศัยช่องว่างของกฎหมายยกข้อต่อสู้ว่าตนเองไม่ได้กระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปแต่อย่างใดอีกทั้งการลงโฆษณาหรือประกาศการระดมทุนมักจะมีวัตถุประสงค์ให้มีการบอกต่อกันไปเป็นทอดๆ ดังนั้น อาจไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดผู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนได้

จึงควรแก้ไขข้อความในมาตรา 4 วรรคหนึ่งตอนต้น เป็น“ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลอื่นต่อไปเป็นทอดๆ ว่า...” ซึ่งหากมีการแก้ไขข้อความดังกล่าวจะทำให้บทบัญญัติของกฎหมายสามารถครอบคลุมการกระทำความผิดได้มากยิ่งขึ้นและเป็นการป้องกันมิให้มีช่องว่างทางกฎหมาย อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดของ Herbert L. Packer ที่เสนอหลักในการบัญญัติกฎหมายอาญา คือ หลักที่ว่า การกระทำนั้นเห็นได้ชัดในหมู่ชนส่วนมากกว่ากระทบกระเทือนต่อสังคม จึงต้องป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดอาศัยช่องว่างของกฎหมายดังกล่าวในการกระทำความผิด และยังเป็นการช่วยป้องกันผู้เสียหายและสังคมจากการกระทำความผิดดังกล่าวอีกด้วย

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับอัตราโทษ

พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ได้บัญญัติโทษจำคุกและปรับผู้กระทำความผิดไว้ 3 มาตรา ดังนี้

“มาตรา 12 ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

มาตรา 13 ผู้ใดชักชวน ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 7 (4) หรือมาตรา 8 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา 14 ผู้ใดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกหรือคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 (1) (2) หรือ (3) หรือ ไม่ยอมตอบคำถามเมื่อซักถาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน และปรับไม่เกินสามหมื่นบาท”

1.2.1 โทษจำคุก

ศาลฎีกาได้วางหลักไว้ว่า แม้จำเลยจะได้ทำการ โฆษณาหรือประกาศเชิญชวนให้ผู้อื่นมาให้จำเลยกู้ยืมเงินจะได้กระทำเพียงครั้งเดียวก็ตาม แต่มีผู้เสียหายหลงเชื่อตามประกาศโฆษณาของจำเลยมีจำนวนมาก ซึ่งความผิดต่อผู้เสียหายแต่ละรายเป็นการกระทำที่แยกออกจากกันได้ การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ศาลย่อมลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไปก็ตาม แต่ทั้งนี้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน มาตรา 4 มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีแต่ไม่เกินสิบปี ซึ่งศาลจะลงผู้กระทำความผิดทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป แต่เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้วโทษจำคุกทั้งสิ้นต้องไม่เกินยี่สิบปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 (2) ดังนั้น ศาลจึงลงโทษผู้กระทำความผิดได้สูงสุดไม่เกินยี่สิบปี แม้จะมีผู้เสียหายจำนวนมากก็ตาม เช่นคดีนางชม้อย ทิพย์โส กับพวกเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2532 ศาลอาญา

ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดตัดสินว่ามีความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 ให้จำคุกเป็นเวลา 117,595 ปี ฐานฉ้อโกงประชาชนตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงิน ที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.2527 อีก 36,410 ปี รวมจำคุก 154,005 ปี แต่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 (2) กำหนดให้ลงโทษรวมกันทุกกระทงแล้วไม่เกิน 20 ปี ศาลจึงพิพากษาให้จำคุกนางช้อยและพวกเป็นเวลา 20 ปี และให้คืนเงินที่ฉ้อโกงประชาชนไปรวม 510,584,645 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 15 ต่อปี เมื่อนางช้อย ทิพย์โส กับพวก อยู่ในเรือนจำก็มีความประพฤติดีจนมีการลดโทษ 2 ครั้ง และพ้นโทษเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2536 รวมแล้วจึงติดคุกจริงเพียงแค่ 7 ปี 11 เดือน 5 วัน เท่านั้น

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างโทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับกับจำนวนเงินหรือผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับไป จะเห็นได้ว่าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดได้รับถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับ อาจทำให้โทษจำคุกที่กฎหมายบัญญัติไว้ยังไม่สามารถข่มขู่ ยับยั้ง ให้ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว จึงควรมีการแก้ไขอัตราโทษสำหรับความผิดดังกล่าวให้สูงขึ้น คือ แก้ไขเพิ่มเติมโทษจำคุกและโทษปรับในพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน มาตรา 12 จากเดิมต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงสิบล้านบาท เป็นจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงสิบสี่ปี หรือปรับตั้งแต่เจ็ดแสนถึงสิบลี่สี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้สอดคล้องกับหนังสือของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล คำนวณที่สุดที่ นร. 0105.03/ว 5173 เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากแชร์ลูกโซ่ ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2560 ที่ได้เสนอหลักการในการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนว่า ควรปรับปรุงในประเด็นการปรับเพิ่มอัตราโทษให้สูงขึ้น โดยหลักการดังกล่าวได้มีการเสนอไว้ในร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะแชร์ลูกโซ่ พ.ศ. หมวดที่ 6 บทกำหนดโทษ มาตรา 35 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา 20 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงสิบสี่ปี หรือปรับตั้งแต่เจ็ดแสนถึงสิบลี่สี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” การตรากฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดในลักษณะแชร์ลูกโซ่นั้น ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างการรับฟังความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 77.⁹³

1.2.2 โทษปรับ

เมื่อเปรียบเทียบอัตราโทษปรับของพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 กับประมวลกฎหมายอาญาแล้วพบว่า พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ได้กำหนดอัตราโทษปรับสูงกว่าประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ

⁹³รัฐสภาไทยข้อมูล ณ วันที่ 20 ตุลาคม 2563 จาก <https://www.parliament.go.th>

ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดโทษปรับจำนวน 2,000 บาท ต่อโทษจำคุก 1 ปี จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2560 ได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2560 ออกใช้บังคับ มีการกำหนดอัตราโทษปรับใหม่เป็น โทษปรับจำนวน 20,000 บาท ต่อโทษจำคุก 1 ปี เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 ได้กำหนดโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท โดยเหตุผลในการแก้ไขคือ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ส่วนพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ซึ่งเป็นกฎหมายพิเศษ ได้กำหนดอัตราโทษปรับ 100,000 บาท ต่อโทษจำคุก 1 ปี เช่น พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน มาตรา 12 กำหนดโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาทโดยอัตราโทษตามพระราชกำหนดดังกล่าวยังไม่เคยมีการแก้ไขเลยซึ่งเห็นได้ว่าอัตราโทษตามพระราชกำหนดดังกล่าวยังไม่สามารถข่มขู่ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดให้เกิดความเกรงกลัวได้เท่าที่ควร เนื่องจากผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำความผิดนั้นสูงกว่าอัตราโทษปรับที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ ดังนั้น อัตราโทษปรับในปัจจุบันจึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับ ผู้เขียนเห็นว่าควรนำหลักการลงโทษปรับแบบปรับตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับมาใช้ลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ซึ่งประเทศไทยได้มีการนำหลักการลงโทษปรับแบบปรับตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับมาบัญญัติไว้ในกฎหมายบ้างแล้ว เช่น พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พุทธศักราช 2535 มาตรา 296/2 ที่บัญญัติว่า “กรณีความผิดตามมาตรา 296 หรือมาตรา 296/1 ในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดโทษปรับถ้าผู้กระทำความผิดได้รับหรือพึงได้รับผลประโยชน์จากการกระทำความผิดนั้น ให้ปรับเป็นเงินไม่เกินสองเท่าของผลประโยชน์ ทั้งนี้ ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่ต่ำกว่าค่าปรับขั้นต่ำที่บัญญัติไว้ในมาตรา 296 หรือมาตรา 296/1 แล้วแต่กรณี” ทั้งนี้การนำหลักการลงโทษปรับตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับมาใช้บังคับเพื่อให้การลงโทษปรับสอดคล้องกับผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับไป และให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว ไม่กล้าที่จะกระทำความผิด หรือไม่กระทำความผิดซ้ำอีก ตามวัตถุประสงค์ของทฤษฎีการลงโทษเพื่อการป้องปรามและข่มขู่ยับยั้ง

1.3 ปัญหาการใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีที่ยาวนาน

การที่จะดำเนินคดีอาญาได้นั้น ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้ครบถ้วน ปกติจะดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ 1. ชั้นพนักงานสอบสวน 2. ชั้นพนักงานอัยการ 3. ชั้นศาล ดังนี้

1.3.1 ในชั้นพนักงานสอบสวน โดยในความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้นพนักงานเจ้าหน้าที่จากกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เพราะความผิดนี้เป็นหนึ่งในความผิดที่อยู่ในบัญชีท้าย

พระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งปกติคืออาญาจะเริ่มจากการที่ผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน โดยกล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิด และพนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมรายชื่อผู้เสียหายว่ามีจำนวน ตั้งแต่สิบคนขึ้นไปหรือไม่โดยความผิดนี้พนักงานสอบสวนต้องรวบรวมผู้เสียหายและประเมินมูลค่าความเสียหายจำนวนมาก และทำสืบสวนและสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานควบคู่กันไปกับการรวบรวมผู้เสียหาย เมื่อพนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหาจะเป็นผู้กระทำความผิดจริงก็จะต้องขอศาลออกหมายจับ และตามจับกุมตัว ภายหลังจากจับกุมตัวได้แล้วหากสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จต้องขอฝากขังที่ศาลต่อไป

1.3.2 ในชั้นพนักงานอัยการ ความผิดตามพระราชกำหนดฉบับนี้บัญญัติให้เป็นความผิดต่อรัฐ พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีได้ ส่วนผู้เสียหายมีสิทธิร้องขอให้พนักงานอัยการเรียกต้นเงินคืนให้แก่ตนได้ พนักงานอัยการต้องพิจารณาสำนวนการสอบสวนที่ได้รับจากพนักงานสอบสวน หากเห็นว่า การสอบสวนยังไม่ครบถ้วนในประเด็นใดก็จะสั่งให้มีการสอบสวนเพิ่มเติมในประเด็นนั้นได้

1.3.3 ในชั้นศาล เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลแล้ว ในระหว่างการพิจารณาคดี คู่ความมีโอกาสขอให้ศาลเลื่อนคดีได้ ซึ่งหากต้องมีการสืบพยานกันหลายปากแล้ว อาจกระทบต่อกระบวนการพิจารณาคดีที่ต้องใช้เวลานานขึ้น ส่วนกรณีที่ยังเหลือพยานไประหว่างการพิจารณา ศาลต้องจำหน่ายคดีชั่วคราวจนกว่าจะตามจับกุมจำเลยได้ และไม่สามารถพิจารณาคดีลับหลังจำเลยได้ จึงทำให้ผู้เสียหายได้รับการคืนทรัพย์สินล่าช้าไปด้วย

การดำเนินคดีอาญาในความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มักจะใช้เวลาในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ยาวนาน และไม่ได้กำหนดระยะเวลาเร่งรัดในการดำเนินคดีไว้แต่อย่างใด ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการพิจารณาคดีอาญาที่รวดเร็วและเป็นธรรม พระราชกำหนดดังกล่าวเพียงกำหนดให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการดำเนินการตามอายุความตามประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น ต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีกฎหมายว่าด้วยการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ค.ศ. 1974 (Speedy Trial act. 1974)⁹⁴ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาความล่าช้าและเร่งรัดการดำเนินคดีให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการต้องนำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องคดีต่อศาลภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้ต้องหาถูกจับกุมหรือมามอบตัว และศาลต้องเริ่มพิจารณาคดีภายใน 70 วัน นับแต่วันที่พนักงานอัยการนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นฟ้องต่อศาล โดยกฎหมายดังกล่าวให้นำไปใช้กับทุกความผิด สำหรับประเทศไทยมีกฎหมายบางฉบับที่กำหนดระยะเวลาให้พนักงานสอบสวนและ

⁹⁴นางสาวอภิญญา นิชัยไทย, นิตกร สำนักกฎหมาย, หลักการพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็ว, บทความการปฏิรูปกฎหมาย : LAW REFORM , จุลนิต พ.ย. - ธ.ค. 56, หน้า 147 - 148

พนักงานอัยการต้องฟ้องคดีต่อศาลภายในกำหนดเวลานับแต่วันที่ผู้ต้องหาถูกจับหรือมามอบตัวต่อพนักงานสอบสวนตามหมายเรียก คือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว มาตรา 78 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา 69 วรรคหนึ่ง หรือกรณีเด็กหรือเยาวชนปรากฏตัวต่อพนักงานสอบสวนตามมาตรา 70 วรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวให้ทันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุมหรือปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน แล้วแต่กรณี” โดยกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดระยะเวลาให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการสอบสวนแล้วส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นเสนอไปยังพนักงานอัยการ และพนักงานอัยการต้องฟ้องคดีต่อศาลให้ทันภายในสามสิบวัน แต่หากฟ้องคดีต่อศาลไม่ทัน ต้องมีคำสั่งอนุญาตฟ้องจากอัยการสูงสุดตาม มาตรา 80

ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาค่าเช่าและเพื่อเร่งรัดการดำเนินคดี ตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนให้มีความรวดเร็ว จึงควรแก้ไขกฎหมายให้มีกำหนดระยะเวลาในการฟ้องคดีทำนองเดียวกับกฎหมายว่าด้วยการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ค.ศ. 1974 (Speedy Trial act. 1974) ของประเทศสหรัฐอเมริกา และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว

1.3.4 ปัญหาเกี่ยวกับอายุความ

ในปัจจุบันผู้กระทำความผิดกู้ยืมเงิน ที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้นมีรูปแบบและลักษณะการกระทำความผิดที่มีความซับซ้อน มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาเป็นส่วนหนึ่งของการโฆษณาหรือชักชวนผู้หลงเชื่อให้นำเงินหรือทรัพย์สินมาลงทุนกับตน ความผิดนี้มักจะมีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก และมูลค่าความเสียหายก็มีมากตามไปด้วย เมื่อผู้กระทำความผิดซึ่งนำหน้ากระหว่างผลประโยชน์ที่ได้รับเทียบกับอัตราโทษ ทำให้ผู้กระทำความผิดเลือกที่จะหลบหนีเพื่อให้ไม่ถูกจับกุมจนกว่าจะพ้นกำหนดอายุความฟ้องคดี ตัวอย่างคดีความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เช่น คดีแชร์ชาตเตอร์นายเอกยุทธ อัญชันบุตร ที่เป็นผู้กระทำความผิดได้ระดมทุนจากประชาชนโดยสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนร้อยละ 9 ต่อเดือนเมื่อได้รับเงินจากผู้เสียหายเป็นจำนวนมากแล้วก็ได้หลบหนีไปอยู่ต่างประเทศพร้อมกับเงินที่ได้จากผู้เสียหายจนคดีขาดอายุความ ซึ่งรวมมูลค่าความเสียหายเป็นจำนวนกว่า 5,500 ล้านบาท เมื่อคดีขาดอายุความแล้ว นายเอกยุทธ อัญชันบุตร ได้เดินทางกลับมาประเทศไทยโดยไม่เคยต้องรับโทษแต่อย่างใด ซึ่งตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้น ได้กำหนดโทษไว้ในมาตรา 12 คือ ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึง

สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดระยะเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (2) กำหนดให้มีความลึบห้าปี

ผู้เขียนเห็นว่า เนื่องจากคดีความผิดกึ่งยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนเป็นอาชญากรรมที่มีความร้ายแรงต่อประชาชน ความมั่นคงและเศรษฐกิจของประเทศ และมีแนวโน้มว่าจะมีการจัดการกับอาชญากรรมประเภทนี้ได้ยากมากขึ้นอีกทั้งผู้กระทำความผิดมักหลบหนีไปพร้อมกับเงินของผู้เสียหายจนคดีขาดอายุความ ทั้งนี้หากเทียบเคียงกับบทบัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับอายุความของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 7 ซึ่งบัญญัติว่า “ในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไประหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาของศาล มิให้นำนับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ และเมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในช่วงต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 98 มาใช้บังคับ” โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้ให้เหตุผลในการบัญญัติมาตรานี้ไว้ว่า “มิให้นำนับระยะเวลาที่หลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ โดยให้ครอบคลุมถึงการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ในทุกขั้นตอน ทั้งในกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริง กระบวนการฟ้องคดี และกระบวนการพิจารณาของศาล และกำหนดมิให้นำอายุความล่วงเลยการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 98 มาใช้บังคับกับคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้” ทั้งนี้ เนื่องจากคดีทุจริต เป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศที่มีแนวโน้มที่จะจัดการกับอาชญากรรมประเภทนี้ได้ยากขึ้น เนื่องจากผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มักจะนำเงินที่ได้จากการทุจริตถ่ายเทไปต่างประเทศและหลบหนีเพื่อมิให้ถูกจับกุมจนกว่าพ้นกำหนดอายุความฟ้องคดีหรืออายุความการลงโทษ ซึ่งเมื่อชั่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์ที่ได้รับจากการทุจริตกับโทษที่จะได้รับ ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่เกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับการกระทำความผิด จึงจำเป็นต้องแก้ไขเรื่องอายุความในคดีทุจริตกรณีผู้กระทำความผิดหลบหนีให้ครอบคลุมทุกขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการยับยั้งและป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดตกลงใจกระทำความผิดในคดีทุจริตด้วย⁹⁵ ทั้งนี้ในการแก้ไขอายุความตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้บัญญัติทำนองเดียวกับกฎหมายอาญาของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม มาตรา 23

⁹⁵ คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ก่อนรับหลักการ

โดยประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเวียดนาม มาตรา 23 บัญญัติว่า⁹⁶

“(1) ในการพิจารณาความรับผิดทางอาญา มีข้อจำกัด คือ เมื่อพ้นกำหนดเวลาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ ผู้กระทำผิดจักไม่อาจถูกพิจารณาความรับผิดทางอาญาได้

(2) ข้อจำกัด ในการพิจารณาความรับผิดทางอาญาดังกล่าวจะมีการกำหนดไว้ดังต่อไปนี้

- a) ห้าปีสำหรับอาชญากรรมที่ร้ายแรงน้อย
- b) สิบลปีสำหรับอาชญากรรมร้ายแรง
- c) สิบห้าปีสำหรับอาชญากรรมที่ร้ายแรงมาก
- d) ยี่สิบลปีสำหรับอาชญากรรมที่ร้ายแรงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

(3) ข้อจำกัด จะเริ่มจากวันที่มีการก่ออาชญากรรม หากภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ใน (2) ของมาตรานี้ผู้กระทำผิดได้กระทำความผิดอาญาใหม่ซึ่งประมวลกฎหมายนี้กำหนดโทษไว้สูงสุดเกินหนึ่งปีจะไม่นับเวลาที่ผ่านไปแล้ว แต่จะคำนวณใหม่นับจากวันที่มีการก่ออาชญากรรมใหม่ หากภายในระยะเวลาดังกล่าวข้างต้นผู้กระทำความผิดจิตใจหลบหนีและถูกติดตามโดยมีหมายจับมิให้นับระยะเวลาที่หลบหนีรวมเข้ามาด้วย และข้อจำกัดเรื่องเวลาจะถูกคำนวณอีกครั้งนับแต่เวลาที่บุคคลดังกล่าวมอบตัวหรือถูกจับกุม”

ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไขโดยบัญญัติไว้ในพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ว่า “ในการดำเนินคดีตามพระราชกำหนดนี้ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาของศาล มิให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ และเมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้

⁹⁶Article 23.- Statute of Imitation for penal liability examination

1. The statute of limitation for penal liability examination is the time limit prescribed by this Code upon the expiry of which the offender shall not be examined for penal liability.

2. The statute of limitation for penal liability examination is stipulated as follows: a) Five years for less serious crimes; b) Ten years for serious crimes; c) Fifteen years for very serious crimes; d) Twenty years for particularly serious crimes.

3. The statute of limitation shall begin from the date a crime is committed. If within the time limit prescribed in Clause 2 of this Article, the offender commits a new crime for which this Code stipulates a maximum penalty of over one year, the time already past must not be counted and the statute of limitation for the previous crime shall be re-calculated from the date the new crime is committed. If within the above-said time limit, the offender deliberately flees and is being hunted for by warrant, the time of fleeing away must not be counted and the statute of limitation shall be re-calculated from such time the person gives him/herself up or is arrested

ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 98 มาใช้บังคับ” ด้วยเหตุผลทำนองเดียวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ทั้งนี้จะสอดคล้องกับหนังสือของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล ค่วนที่สุดที่ นร. 0105.03/ว 5173 เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากแชร์ลูกโซ่ ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2560 ที่ได้กำหนดหลักการในการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นกรณีอื้อฉาวประชาชนว่าในกรณีที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีการถูกดำเนินคดีให้อายุความสะดุดหยุดลงโดยหลักการดังกล่าวได้มีการเสนอไว้ในร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะแชร์ลูกโซ่ พ.ศ. ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างการรับฟังความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 77⁹⁷

2. ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดีตามคำพิพากษา

ภายหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว แม้พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องขอตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 ให้จำเลยคืนทรัพย์สินหรือชดใช้ราคาแทนทรัพย์สินที่ผู้เสียหายสูญหายไปจากการกระทำความผิดของจำเลย หรือผู้เสียหายได้ยื่นคำร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 เรียกเอาค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำความผิดของจำเลยแล้ว หรือแม้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นกรณีอื้อฉาวประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 9 ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเรียกคืนเงินคืน และเรียกผลประโยชน์ตอบแทนที่เป็นสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายให้แก่ผู้เสียหายด้วย และหากต่อมาศาลได้มีคำสั่งให้จำเลยคืนหรือชดใช้ราคา หรือชดใช้ค่าสินไหมทดแทนคืนให้แก่ผู้เสียหายก็ตาม แต่พนักงานอัยการไม่มีอำนาจดำเนินการในการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาในส่วนแพ่ง ยังคงเป็นหน้าที่ของผู้เสียหายที่จะต้องเป็นผู้ดำเนินการในขั้นตอนการบังคับคดีตามคำพิพากษาและคำสั่งของศาลในส่วนการเรียกค่าสินไหมทดแทนด้วยตนเอง หากจำเลยมิได้ดำเนินการชำระค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายโดยสมัครใจ ผู้เสียหายมีหน้าที่ในการดำเนินคดีเพื่อบังคับคดีกับทรัพย์สินของจำเลยเพื่อนำมาชำระหนี้ตามคำพิพากษาเอง ด้วยเหตุนี้ ผู้เสียหายจึงพบปัญหาความยุ่งยากในการบังคับคดีตามคำพิพากษาที่ส่วนใหญ่จะต้องดำเนินการ โดยทนายความหรือมีที่ปรึกษาทางกฎหมายช่วย

⁹⁷รัฐสภาไทยมูล ณ วันที่ 20 ตุลาคม 2563 จาก <https://www.parliament.go.th>

ดำเนินการให้เช่นเดียวกับการบังคับคดีแพ่งปกติ ซึ่งการบังคับค่าสินไหมทดแทนในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนใช้หลักการเช่นเดียวกับการบังคับคดีในคดีแพ่งทั่วไป ซึ่งผู้เสียหายต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายหลายอย่าง เช่น ค่าจ้างทนายความ ค่าใช้จ่ายในการสืบทรัพย์และค่าใช้จ่ายในการติดต่อกับสำนักงานบังคับคดีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการยึดทรัพย์ เช่น ธนาคารหรือสำนักงานที่ดินเพื่อให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลยเป็นที่สังเกตว่าการที่ผู้เสียหายจะได้รับการชดเชยจากจำเลยมักจะเกิดขึ้นระหว่างขั้นตอนการไต่สวนก่อนการพิพากษาโดยศาลอาจนำเงื่อนไขการชำระค่าเสียหายมาประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษ แต่หากจำเลยมิได้ดำเนินการชดเชยค่าเสียหายอย่างใดแก่ผู้เสียหายเพื่อเป็นเหตุให้ได้รับการบรรเทาโทษ กรณีนี้ก็มักมีแนวโน้มว่าจำเลยในคดีดังกล่าวไม่มีทรัพย์สินที่จะสามารถถูกยึดมาขายทอดตลาดชำระหนี้ตามคำพิพากษาให้ผู้เสียหายได้

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศพบว่ามาตรการให้ความช่วยเหลือในชั้นการบังคับให้จำเลยชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายของประเทศสหรัฐอเมริกา ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองเหยื่อและพยาน ค.ศ. 1982 (VWPA) และพระราชบัญญัติควบคุมอาชญากรรมร้ายแรงและการบังคับใช้กฎหมาย ค.ศ. 1994 นั้นมีความน่าสนใจ กล่าวคือ ภายหลังจากที่มีการตัดสินว่าจำเลยได้เป็นผู้กระทำความผิดแล้ว ศาลสหรัฐอเมริกาจะสั่งให้เจ้าพนักงานคุมประพฤติทำการรวบรวมความเสียหายเพื่อรายงานต่อศาลก่อนการพิพากษา ซึ่งรายงานดังกล่าวจะมีการรวบรวมรายการความเสียหายต่างๆ ของผู้เสียหาย จำนวนเงินค่าเสียหายในกรณีที่มีการตกลงกัน รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจของจำเลยแต่ละคน และเพื่อให้คำแถลงสมบูรณ์ พนักงานคุมประพฤติจะสอบถามผู้เสียหายถึงผลกระทบและความเสียหายที่เหยื่อได้รับทั้งด้านร่างกาย ชีวิตความเป็นอยู่ จิตใจ การเงิน และสังคม จากนั้นศาลจะพิจารณามีคำสั่งให้จำเลยชดเชยความเสียหายโดยอาศัยพยานหลักฐานที่สมบูรณ์และถูกต้องในการเยียวยาความเสียหายทางการเงินที่ผู้เสียหายได้รับ อันเป็นหลักประกันว่าผู้เสียหายจะได้รับชดเชยสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงเท่านั้น ส่วนในชั้นของการบังคับคดี จะมีหน่วยงานฟ้องร้องทางการเงิน (Financial Litigation Unit) หรือ FLU ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับให้เป็นไปตามคำสั่งชดเชยตามคำพิพากษา โดย FLU จะติดตามบังคับให้ชดเชยตามคำสั่งเป็นเวลา 20 ปี นับจากวันที่ศาลพิพากษา โดยจะเป็นผู้กำหนดขั้นตอนในการรวบรวมหนี้ทางการเงินเพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เสียหายหรือเหยื่อจะได้รับการชดเชยเต็มตามความเสียหาย⁹⁸

ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือในการบังคับคดีให้แก่ผู้เสียหายในกรณีจำเลยไม่ชำระค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายตามคำพิพากษาของศาลในทำนองเดียวกับหน่วยงานฟ้องร้องทางการเงิน (Financial Litigation Unit) หรือ FLU ของประเทศ

⁹⁸ นิธิพัฒน์ เรื่องวิวัฒนาการ. อ่างแล้ว, เจริญรอดที่ 85

สหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ หน่วยงานดังกล่าวควรมีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีด้วยตนเอง ในฐานะเจ้าพนักงานบังคับคดีด้วย โดยมีหน้าที่ในการสืบหาทรัพย์สิน ยึดและอายัดทรัพย์สิน และหน้าที่อื่นๆ เสมือนเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อดำเนินการบังคับคดีให้แก่ผู้เสียหายตั้งแต่ต้นจนแล้วเสร็จไม่ใช่ดำเนินการแบบเจ้าพนักงานบังคับคดีแพ่งทั่วไปที่กฎหมาย ผลักภาระให้โจทก์หรือเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาต้องสืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้เอง ยืนยันเอง และมายื่นคำขอ คำร้องยึด หรืออายัดทรัพย์สิน และรอฟังคำสั่งแต่ละครั้ง จึงจะดำเนินการให้อย่างคดีแพ่งทั่วไป คดีใดที่ศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายแล้ว ศาลควร ออกหมายแต่งตั้งเจ้าพนักงานของหน่วยงานตามที่กล่าวข้างต้น เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อทำหน้าที่บังคับคดีให้แก่ผู้เสียหายจนเสร็จ และรายงานผลการดำเนินการให้ศาลทราบ

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยา

เมื่อผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญาแล้ว ผู้เสียหายควรได้รับการเยียวยาจากผู้กระทำความผิดและจำเลยเป็นลำดับแรกก่อน เนื่องจากผู้กระทำความผิดต้องเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบผลของการกระทำของตนเอง นอกจากนี้รัฐในฐานะที่เป็นผู้ดูแลความสงบเรียบร้อย ปกป้องคนในประเทศ ก็ควรต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อการที่มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นภายในรัฐของตนเองด้วย เพื่อเป็นการเยียวยาผู้เสียหายและลงโทษผู้กระทำความผิด แต่จากคดีที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วได้ความว่าเมื่อศาลพิจารณาแล้วมีคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามคำฟ้อง ศาลจะสั่งให้จำเลยคืนทรัพย์สินหรือใช้ราคา หรือให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย หากจำเลยไม่มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะชดใช้ให้แก่ผู้เสียหาย ผู้เสียหายก็ไม่สามารถได้รับการเยียวยาได้

ประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544ซึ่งออกโดยผลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 245 และมาตรา 246 ที่บัญญัติรองรับสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือของบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นและไม่มีโอกาสได้รับรองสิทธิในการได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น โดยมีสาระสำคัญ คือ

- 1) ต้องได้ความว่า ผู้เสียหายซึ่งได้รับความเสียหายถึงชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น
- 2) บุคคลนั้นมีได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าว
- 3) ผู้เสียหายที่จะขอรับค่าตอบแทนได้ต้องได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาภาค 2 ในความผิด

ก. ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน

ข. ลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ

ค. ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วย หรือคนชรา

ง. ลักษณะ 11 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง

จ. ลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ได้แก่ ลักทรัพย์ วิ่งราว กรร โขก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์และบุกรุก

ผู้เสียหายที่มีสิทธิได้ค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ไม่เสียสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนตามกฎหมายอื่นแต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ไม่ได้กำหนดให้ผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกงหรือกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนด้วยแต่อย่างใด แต่จากการศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการกฎหมายควบคุมอาชญากรรมร้ายแรงและการบังคับใช้กฎหมาย ค.ศ. 1994 ที่ได้กำหนดให้มีการชดใช้ความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม 4 ประเภท คือ 1. ความรุนแรงในครอบครัว 2. การทำร้ายร่างกายเกี่ยวกับเพศ 3. การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กและทารุณเด็ก และ 4. เหยื่อการฉ้อโกง

ผู้เขียนเห็นว่า รัฐมีหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์และช่วยเหลือประชาชน รัฐจึงควรให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้นแก่ผู้เสียหายซึ่งตกเป็นเหยื่อของความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วย โดยแก้ไขเพิ่มเติมให้ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดดังกล่าวมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหาย ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ด้วย ทั้งนี้ โดยอาจจัดตั้งเป็นกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายจากอาชญากรรม ซึ่งควรที่จะมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในบทต่างๆ ที่ผ่านมา ผู้วิจัยสามารถสรุปเนื้อหา รวมถึงปัญหาและอุปสรรคของมาตรการต่างๆ ที่นำมาใช้กับความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เพื่อที่จะได้ทำการเสนอแนะการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนี้

1. บทสรุป

การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ถือเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่มีองค์ประกอบความผิดที่ใกล้เคียงกับความผิดฐานฉ้อโกงในประมวลกฎหมายอาญา แต่ประเทศไทยได้บัญญัติความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนไว้เป็นกฎหมายเฉพาะ ไม่ได้รวมความผิดนี้ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งก็จะต้องมีกฎหมายอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องในการใช้ในการดำเนินคดีตั้งแต่ก่อนฟ้องคดีไปจนถึงขั้นตอนหลังจากมีคำพิพากษา จากการศึกษา ก็ได้พบว่ามีปัญหาในการดำเนินการตามความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องที่พอจะสรุปได้ ดังนี้

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527

1.1.1 ปัญหาเกี่ยวกับบทบัญญัติที่เป็นการกระทำความผิด

ตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 4 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า

“ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปว่า ในการกู้ยืมเงินตนหรือบุคคลใดจะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินรายนั้นหรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใดๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ และในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน”

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของความผิดแล้ว จะเห็นว่าผู้ที่มีความผิดตาม มาตราดังกล่าวจะต้องเป็นผู้ที่ผู้โฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำด้วยประการ ใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปเท่านั้นจึงจะมีความผิด ดังนั้น การที่มีผู้กระทำด้วย ประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลจำนวนไม่ถึงสิบคนขึ้นไปก็จะไม่มีความผิดแต่อย่างใด ที่กฎหมาย กำหนดจำนวนบุคคลไว้ที่สิบคนขึ้นไปอาจเป็นเพราะเพื่อความสะดวกแก่พนักงานสอบสวนในการ ที่จะพิจารณาว่าจะแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้กระทำว่าเป็นความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน หรือไม่เท่านั้น อีกทั้งอาจมีกรณีที่มีผู้กระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลไม่ถึงสิบคนขึ้นไป แต่ถ้าการกระทำนั้นมีวัตถุประสงค์ให้มีการบอกข้อความต่อไปเป็นทอดๆ ก็อาจไม่สามารถลงโทษ ผู้กระทำความผิดนี้ได้

เมื่อเป็นเช่นนี้อาจทำให้ผู้คิดกระทำความผิดอาศัยช่องว่างของกฎหมาย ดังกล่าว กระทำด้วยประการใดๆ ให้ผู้อื่นที่มีจำนวนไม่ถึงสิบคนขึ้นไปนำเงินมาให้ตนกู้ยืม และเสนอผลประโยชน์ตอบแทนให้มากกว่าที่สถาบันการเงินพึงจะจ่ายได้ โดยให้ผู้ให้กู้ยืมเงินไป บอกต่อกันเป็นทอดๆ เพื่อหลีกเลี่ยงความผิด

1.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับอัตราโทษ

พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ได้มีบัญญัติ ที่กำหนดโทษจำคุกและโทษปรับไว้จำนวน 3 มาตรา คือ มาตรา 12 มาตรา 13 และมาตรา 14 ซึ่งใน บทบัญญัติที่กำหนดโทษสำหรับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนโดยตรงคือมาตรา 12 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยัง ฝ่าฝืนอยู่” ซึ่งศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาว่าแม้จำเลยจะได้กระทำความผิดครั้งเดียว แต่มีผู้เสียหาย หลงเชื่อจำนวนมาก จึงเป็นความผิดต่อผู้เสียหายแต่ละรายที่แยกออกจากกันได้ การกระทำของ จำเลยจึงเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ศาลจะลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป แต่ด้วยข้อจำกัด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 (2) นั้น แม้ศาลจะมีคำพิพากษาให้ลงโทษทุกกรรมตาม จำนวนผู้เสียหายแต่ละคน แต่ก็ไม่สามารถลงโทษได้เกินยี่สิบปี เมื่อพิจารณาผลประโยชน์ที่จำเลย ได้รับไปจากผู้เสียหายแล้ว เห็นว่ายังไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด จึงควรที่จะมีการแก้ไข เพิ่มเติมโทษจำคุกให้สูงขึ้น ทั้งนี้ สอดคล้องกับหนังสือของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล ค่วนที่ สดที่ นร. 0105.03/ว 5173 เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้ได้รับ ผลกระทบจากแชร์ลูกโซ่ ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2560 ที่ได้เสนอหลักการในการแก้ไขกฎหมาย เกี่ยวกับการดำเนินคดีกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนว่าควรปรับปรุงในประเด็นการปรับเพิ่ม อัตราโทษให้สูงขึ้น โดยหลักการดังกล่าวได้มีการเสนอไว้ในร่างพระราชบัญญัติป้องกันและ

ปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะแชร์ลูกโซ่ พ.ศ. หมวดที่ ๖ บทกำหนดโทษ มาตรา 35 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา 20 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงสิบสี่ปี หรือปรับตั้งแต่เจ็ดแสนถึงสิบล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” การตรากฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดในลักษณะแชร์ลูกโซ่นั้น ขณะนี้อยู่ระหว่างขั้นตอนการเสนอร่างพระราชบัญญัติให้ประธานรัฐสภาวินิจฉัยหลักการ (ข้อมูล ณ วันที่ 8 กรกฎาคม 2563)

ส่วนโทษปรับนั้น แม้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 จะกำหนดโทษปรับในอัตราที่สูงกว่าประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดโทษปรับจำนวน 20,000 บาท ต่อโทษจำคุก 1 ปี ส่วนพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ได้กำหนดอัตราโทษปรับ 100,000 บาท ต่อโทษจำคุก 1 ปี และยังไม่เคยมีการแก้ไขเพิ่มเติมโทษจำคุกและโทษปรับให้สูงขึ้นเลยนับแต่วันที่ได้มีการประกาศใช้ แต่ก็เห็นได้ว่ายังไม่สามารถข่มขู่ ยับยั้ง มิให้มีผู้ที่คิดจะกระทำความผิดให้เกิดความเกรงกลัวได้เท่าที่ควร เนื่องจากผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำความผิดนั้นสูงกว่าอัตราโทษปรับที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ ผู้เขียนเห็นว่าควรนำหลักการลงโทษปรับแบบปรับตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับมาใช้กับผู้กระทำความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ซึ่งประเทศไทยได้มีการนำหลักการลงโทษปรับแบบปรับตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับมาบัญญัติไว้ในกฎหมายบ้างแล้วเช่น พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 มาตรา 296/2

1.1.3 ปัญหาการใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีที่ยาวนาน

การดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มักต้องใช้เวลาที่ยาวนาน ไม่สอดคล้องกับหลักการพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม โดยพระราชกำหนดดังกล่าวเพียงกำหนดให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการต้องดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมภายในอายุความตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีกฎหมายว่าด้วยการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ค.ศ. 1974 (Speedy Trial act. 1974) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาความล่าช้าและเร่งรัดการดำเนินคดีให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการต้องนำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องคดีต่อศาลภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้ต้องหาถูกจับกุมหรือมามอบตัว และศาลต้องเริ่มพิจารณาคดีภายใน 70 วัน นับแต่วันที่พนักงานอัยการนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นฟ้องต่อศาล โดยกฎหมายดังกล่าวให้นำไปใช้กับทุกความผิด ซึ่งประเทศไทยควรมีกฎหมายทำนองเดียวกับของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยปัจจุบันมีกฎหมายที่กำหนดระยะเวลาในการฟ้องคดีไว้แล้ว เช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว มาตรา 78 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา 69 วรรคหนึ่ง หรือกรณีเด็ก

หรือเยาวชนปรากฏตัวต่อพนักงานสอบสวนตามมาตรา 70 วรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวให้ทันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุมหรือปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวน แล้วแต่กรณี”

1.1.4 ปัญหาเกี่ยวกับอายุความ

ตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้น ได้กำหนดโทษไว้ในมาตรา 12 คือ ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดระยะเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (2) กำหนดให้มีอายุความสิบห้าปี ซึ่งความผิดดังกล่าวถือเป็นอาชญากรรมที่มีความร้ายแรงต่อประชาชน ความมั่นคงและเศรษฐกิจของประเทศ และมีแนวโน้มว่าจะมีการจัดการกับอาชญากรรมประเภทนี้ได้ยาก เนื่องจากผู้กระทำความผิดมักชักย้ายนำเงินที่ได้จากผู้เสียหายไปยังต่างประเทศและหลบหนีไปเพื่อมิให้ถูกจับกุมดำเนินคดีจนกว่าคดีจะขาดอายุความ ตัวอย่างเช่น คดีแซร์ชาร์ดเตอร์ นายเอกยุทธ อัญชันบุตร ที่เป็นผู้กระทำความผิดได้ระดมทุนจากประชาชนโดยสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนร้อยละ 9 ต่อเดือน เมื่อได้รับเงินจากผู้เสียหายเป็นจำนวนมากแล้วก็ได้หลบหนีไปอยู่ต่างประเทศพร้อมกับเงินที่ได้จากผู้เสียหายจนคดีขาดอายุความ ซึ่งรวมมูลค่าความเสียหายเป็นจำนวนกว่า 5,500 ล้านบาท เมื่อคดีขาดอายุความแล้ว นายเอกยุทธ อัญชันบุตร ได้เดินทางกลับมายังประเทศไทยโดยไม่เคยต้องรับโทษเลย ดังนั้น หากผู้กระทำความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนแล้ว หากผู้กระทำความผิดหลบหนีจากการจับกุมหรือหลบหนีระหว่างการพิจารณา อายุความในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดควรจะต้องสะดุดหยุดลงเพื่อที่จะสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้ไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานเท่าใดก็ตาม ซึ่งหากเทียบเคียงกับบทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 7 ที่บัญญัติว่า“ถ้าผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไประหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาของศาล มิให้นำระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ และเมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 98 มาใช้บังคับ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้อ้างอิงกฎหมายอาญาของประเทศเวียดนามในการนำมาบังคับใช้

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดีตามคำพิพากษา

ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด แม้วพนักงานอัยการจะได้อื่นคำร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 โดยให้จำเลยคืนทรัพย์สินหรือชดใช้ราคาแทนทรัพย์สินที่ผู้เสียหายหรือผู้เสียหายได้อื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 เรียกเอาค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำความผิดของจำเลยแล้ว หรือแม้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 9 ได้ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเรียกคืนเงินคืนและเรียกผลประโยชน์ตอบแทนที่เป็นสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายให้แก่ผู้เสียหายนั้นด้วย หากศาลได้มีคำพิพากษาให้จำเลยคืนทรัพย์สินหรือชดใช้ราคา หรือชดใช้ค่าสินไหมทดแทนคืนให้แก่ผู้เสียหายแล้ว แต่พนักงานอัยการไม่มีอำนาจดำเนินการในการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาในส่วนแพ่งดังกล่าว คงเป็นหน้าที่ของผู้เสียหายที่ต้องเป็นผู้ดำเนินการบังคับคดีด้วยตนเอง ซึ่งต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น เช่น ค่าจ่ายทนายความในการนำดำเนินการในขั้นตอนการบังคับคดี การไปสืบทรัพย์ การไปเข้าร่วมประชุมแบ่งทรัพย์ เป็นต้น จากการศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่ามีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเหยื่อและพยาน ค.ศ. 1984 และพระราชบัญญัติควบคุมอาชญากรรมร้ายแรงและการบังคับใช้กฎหมาย ค.ศ. 1994 ซึ่งมีหลักเกณฑ์โดยสรุปคือ ภายหลังจากที่ศาลตัดสินว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ศาลจะสั่งให้เจ้าพนักงานคุมประพฤติทำการรวบรวมความเสียหายต่างๆ ของผู้เสียหาย จำนวนเงินค่าเสียหายในกรณีที่มีการตกลงกันจากนั้นศาลจะพิจารณามีคำสั่งให้จำเลยชดใช้ความเสียหายอันเป็นหลักประกันว่าผู้เสียหายจะได้รับชดใช้สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงส่วนในขั้นของการบังคับคดี จะมีหน่วยงานฟ้องร้องทางการเงิน (Financial Litigation Unit) หรือ FLU ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับให้เป็นไปตามคำสั่งชดใช้ตามคำพิพากษา โดย FLU จะติดตามบังคับให้ชดใช้ตามคำสั่งเป็น เวลา 20 ปี นับจากวันที่ศาลพิพากษา โดยจะเป็นผู้กำหนดขั้นตอนในการรวบรวมหนี้ทางการเงินเพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เสียหายหรือเหยื่อจะได้รับการชดใช้เต็มตามความเสียหาย ประเทศไทยจึงควรมีหน่วยงานที่ช่วยเหลือบังคับคดีให้แก่ผู้เสียหายทำนองเดียวกับหน่วยงาน Financial Litigation Unit หรือ FLU ของประเทศสหรัฐอเมริกา

1.2.2 ปัญหาเกี่ยวกับผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยา

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ไม่ได้ให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกง และกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนในการที่จะได้รับค่าตอบแทน แต่จากการศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า มีกฎหมายควบคุมอาชญากรรมร้ายแรงและการบังคับใช้กฎหมาย ค.ศ. 1994 ที่ได้กำหนดให้มีการชดใช้ความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม 4 ประเภท คือ 1. ความรุนแรงในครอบครัว 2. การทำร้าย

ร่างกายเกี่ยวกับเพศ 3. การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กและทารกเล็ก และ 4. เขี่ยการฉ้อโกงเหตุที่พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ไม่ได้ให้สิทธิผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกงหรือกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนรับค่าตอบแทนด้วยนั้น อาจเป็นเพราะความผิดฐานฉ้อโกงหรือกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนเป็นความผิดที่ผู้เสียหายเห็นแก่ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดเสนอให้เป็นค่าตอบแทนในการนำเงินมาลงทุน จึงเป็นความผิดที่ผู้เสียหายเข้าเกี่ยวข้องในการลงทุนเอง และไม่ควรมำเงินที่เป็นภาษีของประชาชนนำไปจ่ายเป็นค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายที่เห็นแก่ผลประโยชน์ของตน แต่กระนั้นก็ตามความผิดฐานฉ้อโกงหรือกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนเป็นความผิดที่กระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศและรัฐก็บกร่องในการป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรมดังกล่าว รัฐจึงควรมีหน้าที่ให้การช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับ ความเสียหายจากการกระทำความผิดนี้ด้วย โดยอาจมีการจัดตั้งกองทุนสำหรับให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย ซึ่งอาจมีผู้ทำการศึกษาถึงแหล่งที่มาของเงินทุน และการบริหารจัดการในรายละเอียดต่อไป

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 เกี่ยวกับพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527

2.1.1 ปัญหาเกี่ยวกับทบทบัญญัติที่เป็นความผิด

ตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 4 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปว่า ในการกู้ยืมเงินตนหรือบุคคลใดจะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินรายนั้นหรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใดๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ และในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไป ผู้นั้นกระทำความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน”

กรณีอาจมีผู้กระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลไม่ถึงสิบคน เช่น มีการส่งข้อความระดมทุนโดยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น แอปพลิเคชัน Line ลงในกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกไม่ถึงสิบคนซึ่งจะไม่เป็นการประกาศต่อประชาชน และไม่ถึงจำนวนที่จะเป็นความผิดตาม

พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนที่ได้กำหนดไว้แต่ต่อมาสมาชิกในไลน์กลุ่มดังกล่าวทราบข้อความดังกล่าว และได้มีการแนะนำหรือชักชวนบุคคลอื่นให้นำเงินไปลงทุนกับผู้ชักชวน โดยผู้ชักชวนอาจอาศัยช่องว่างของกฎหมายยกข้อต่อสู้ว่าตนเองไม่ได้กระทำความผิดใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปแต่อย่างไรก็ตามการส่งข้อความการระดมทุนมักจะมีวัตถุประสงค์ให้มีการบอกต่อกันไปเป็นทอดๆ แต่อาจไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดนี้ได้

ผู้เขียนจึงขอเสนอแก้ไขพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 4 โดยใช้ข้อความเป็น “ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำความผิดใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลอื่นต่อไปเป็นทอดๆ ว่าในการกู้ยืมเงินตนหรือบุคคลใดจะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินรายนั้นหรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียน ให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใดๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ และในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไป ผู้นั้นกระทำความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน”

2.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับอัตราโทษ

พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 12 บัญญัติโทษสำหรับผู้กระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 ให้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาทและปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ ผู้เขียนเห็นว่าโทษจำคุกยังไม่สอดคล้องกับผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับ จึงควรเพิ่มโทษจำคุกให้สูงขึ้น ทั้งนี้จะสอดคล้องกับหนังสือของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทำเนียบรัฐบาล ค่วนที่สุดที่ นร. 0105.03/ว 5173 เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากแชร์ลูกโซ่ ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2560 ที่ได้เสนอหลักการในการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนว่า ควรปรับปรุงในประเด็นการปรับเพิ่มอัตราโทษให้สูงขึ้น โดยหลักการดังกล่าวได้มีการเสนอไว้ในร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะแชร์ลูกโซ่ พ.ศ. หมวดที่ 6 บทกำหนดโทษ มาตรา 35 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา 20 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงสิบสี่ปีหรือปรับตั้งแต่เจ็ดแสนถึงสิบล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ดังนั้น ผู้เขียนเสนอให้แก้ไขโทษจำคุกให้สูงขึ้น เป็นจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงสิบสี่ปี หรือปรับตั้งแต่เจ็ดแสนถึงสิบล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติ

ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะแชร์ลูกโซ่ พ.ศ. ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่าง การรับฟังความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 77⁹⁹

ส่วนโทษปรับนั้น ผู้เขียนเสนอให้กำหนดโทษปรับแปรผันตามจำนวนเท่า ของผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับ โดยอาจกำหนดโทษปรับเป็นสองเท่าของผลประโยชน์ซึ่งเทียบเท่า กับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พุทธศักราช 2535 มาตรา 296/2

2.1.3 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีที่ยาวนาน

ในการดำเนินคดีตามความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้น กฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาสำหรับพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการดำเนินคดี เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาได้แล้ว ทำให้อาจใช้เวลาในการรวบรวมผู้เสียหายและจำนวนความเสียหายที่ ค่อนข้างนาน จากการศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่ามีความหมายว่าด้วยการพิจารณาคดี ด้วยความรวดเร็ว ค.ศ. 1974 (Speedy Trial act. 1974) โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนและ พนักงานอัยการต้องนำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องคดีต่อศาลภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้ต้องหาถูกจับกุม หรือมามอบตัว และศาลต้องเริ่มพิจารณาคดีภายใน 70 วัน นับแต่วันที่พนักงานอัยการนำตัวผู้ต้องหา ไปยื่นฟ้องต่อศาล โดยกฎหมายดังกล่าวให้นำไปใช้กับทุกความผิด ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับ หลักการพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็ว

ผู้เขียนเห็นว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการ ฉ้อโกงประชาชนด้วยข้อความต่อไปนี้เป็นมาตรา 11/2 “เมื่อมีการจับกุมบุคคลซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดตาม มาตรา 4 หรือมาตรา 5 ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวน การสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลที่มีเขต อำนาจให้ทันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่บุคคลนั้นถูกจับกุมหรือปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงาน สอบสวน แล้วแต่กรณี” ทั้งนี้ทำนองเดียวกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาข้างต้น

นอกจากนี้ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกง ประชาชนโดยบัญญัติให้ศาลต้องเริ่มพิจารณาคดีภายใน 70 วัน นับแต่วันที่พนักงานอัยการนำตัว ผู้ต้องหาไปยื่นฟ้องต่อศาล ทั้งนี้ทำนองเดียวกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และพระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัว มาตรา 78 วรรคหนึ่ง

2.1.4 ปัญหาเกี่ยวกับอายุความ

ผู้เสียหายในความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนมักจะมีเป็นจำนวน มากและมูลค่าความเสียหายก็สูงด้วย ผู้กระทำความผิดก็มักจะหลบหนีไปพร้อมกับทรัพย์สินที่ได้

⁹⁹รัฐสภาไทยข้อมูล ณ วันที่ 20 ตุลาคม 2563 จาก <https://www.parliament.go.th>

จากการกระทำความผิด ซึ่งความผิดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนมีกำหนดอายุความสิบห้าปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 ซึ่งหากผู้กระทำความผิดได้หลบหนีไปจนพ้นกำหนดอายุความสิบห้าปีแล้ว ก็ไม่สามารถลงโทษผู้นั้นได้ ดังนั้น จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน เป็นมาตรา 15/3 ด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้

“ในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนี้ถ้าผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาของศาล มิให้นำระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ และเมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 98 มาใช้บังคับ” ทำนองเดียวกับบทบัญญัติ มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

2.2 เกี่ยวกับกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดีตามคำพิพากษา

ภายหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว แม้พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องขอตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 ให้จำเลยคืนทรัพย์สินหรือชดใช้ราคาแทนทรัพย์สินที่ผู้เสียหายสูญหายไปจากการกระทำความผิดของจำเลย หรือผู้เสียหายได้ยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 เรียกเอาค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำความผิดของจำเลย หรือแม้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 9 ได้ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเรียกคืนเงินคืน และเรียกผลประโยชน์ตอบแทนที่เป็นสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายให้แก่ผู้นั้นด้วยและศาลได้มีคำสั่งให้จำเลยคืนหรือใช้ราคา หรือชดใช้ค่าสินไหมทดแทนคืนให้แก่ผู้เสียหายก็ตาม แต่ยังคงเป็นหน้าที่ของผู้เสียหายที่จะต้องเป็นผู้ดำเนินการในขั้นตอนการบังคับคดีตามคำพิพากษาและคำสั่งของศาลในส่วนการเรียกค่าสินไหมทดแทนด้วยตนเอง โดยผู้เสียหายต้องดำเนินการอีกหลายขั้นตอน เช่น การสืบทรัพย์ การนำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลย เป็นต้นซึ่งแต่ละขั้นตอนนั้นผู้เสียหายต้องเสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายด้วยตนเอง และใช้เวลานานกว่าที่จะได้รับการชดใช้หรือเยียวยาความเสียหาย

ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอว่าควรมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่บังคับคดีแทนผู้เสียหายทุกขั้นตอนภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดและมีคำสั่งให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายไม่ต้องดำเนินการใดๆอีก คล้ายกับหน่วยงาน Financial Litigation Unit หรือ FLU ของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งหน่วยงานดังกล่าวจะทำหน้าที่ติดตามให้ผู้เสียหายได้รับการชดใช้เป็นเวลาทั้งหมด 20 ปี นับจากวันที่ศาลมีคำพิพากษา และรวบรวมหนี้ทาง

การเงินเพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เสียหายหรือเหยื่อจะได้รับการชดเชยเต็มตามความเสียหายให้ได้มากที่สุด

2.2.2 ปัญหาเกี่ยวกับผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยา

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ไม่ได้ให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกงหรือฉ้อโกงประชาชนที่จะได้รับค่าตอบแทน ในขณะที่จากการศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า มีกฎหมายควบคุมอาชญากรรมร้ายแรงและการบังคับใช้กฎหมาย ค.ศ. 1994 ที่รัฐช่วยเยียวยาความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม 4 ประเภท คือ 1. ความรุนแรงในครอบครัว 2. การทำร้ายร่างกายเกี่ยวกับเพศ 3. การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กและทารุณเด็ก และ 4. เหยื่อการฉ้อโกง

ผู้เขียนจึงขอเสนอว่า รัฐควรให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดที่ผู้เสียหายเป็นผู้เสียหายโดยรัฐอาจจัดตั้งเป็นกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายจากอาชญากรรม ซึ่งอาจจำเป็นต้องศึกษารายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกองทุนดังกล่าวต่อไป

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

บรรณานุกรม

กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง หน่วยที่ 13 เหลืออาชญากรรม.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
บัณฑิตศึกษา สาขาวิชานิติศาสตร์

กลุ่มงานป้องกันปราบปรามการเงินนอกระบบ. (2548). *คู่มือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดการกักยืม
เงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 และพระราชบัญญัติการเล่นแร่ พ.ศ. 2534*
(กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง.

เกษม สุกิจบริหาร. การให้ค้ำประกันเป็นเท็จกับความผิดฐานฉ้อโกง.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2549). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ : ห้าง
หุ้นส่วนจำกัดจิริรัชการพิมพ์.

_____. (2549). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด
จิริรัชการพิมพ์.

เกษม สุกิจบริหาร.(2536). *การให้ค้ำประกันเป็นเท็จกับความผิดฐานฉ้อโกง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติ
ศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

เกริกชัย ฉันทจิตต์. (2552) *อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : ศึกษากรณีการฉ้อโกงประกันภัยรถยนต์*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,
กรุงเทพฯ.

โกเมน ภัทรภิรมย์.(2528–2529). *ความผิดทางเศรษฐกิจกับความมั่นคงแห่งชาติ* (เอกสารวิจัย
นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 28).

จำเริญศักดิ์ สารธิมา. (2556). *วิธีการเพื่อความปลอดภัยที่ควรนำมาบังคับใช้*. (รายงานการอบรม
หลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 11). สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่าย
ตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานยุติธรรม.

ชยธร วิชาโครต. (2552). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติ
ศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

จิตติมา แซ่เตีย. อัยการ. *ลัทธิพยานโดยใช้อุบาย VS ฉ้อโกง*. 16 ธันวาคม 2560.

จาก <https://www.facebook.com/ThitimaSaetia/>.

- ณิชนันท์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รองศาสตราจารย์ปิยะนุช โปตะวงษ์. *อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการลงโทษทางอาญาที่เหมาะสม : ศึกษากรณีการล่อ โกงประชาชน*. หน้า 656. จาก chrome-extension://oemmdcbldboiebfnladdacbdm/adadm/https://grad.dpu.ac.th/upload/content/files/year8-1/8060.pdf.
- ณัฐวุฒิ สกฤตพานิช. (2539). *ปัญหาการป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็น การล่อ โกงประชาชน* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2540). *กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกสถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการ*. กรุงเทพฯ.
- นิธิพัฒน์ เรื่องวิวัฒน์โรจน์. (2552). *การยื่นคำร้องขอบังคับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่ง เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพฯ.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2552). *หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- พระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์. (ร.ศ. 121). *พระราชบัญญัติในปดยุบัน เล่ม 2*. กรุงเทพฯ : กองกฎหมาย.
- พรชัย เจริญวงศ์. (2560-2561). *มาตรการป้องกันอาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติ : ศึกษาเฉพาะ กรณีการค้ายาเสพติดของประเทศไทย* (รายงานหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60).
- วรชัย แสนสิทธิ์. *การนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษตามกฎหมายต่างประเทศมาบังคับใช้กับคดีละเมิด ตามกฎหมายไทย*. จุลินิติ ม.ก. – ก.พ. 60.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส. (2552). *อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส, สุพัตรา แผนวิจิต และจิรวุฒิ ลิปิพันธ์. (2545). *กำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่าง ประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์*. (รายงาน วิจัยฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนการวิจัย.
- วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. (2543). *ผู้เสียหายในคดีอาญา : การศึกษาสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

- ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธ์. (2560). อาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, 25 (1) (มกราคม-มิถุนายน).
- ศิริพล กุศลศิลป์ภูดี.กฎหมายว่าด้วยอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา. 27 สิงหาคม 2551. จาก <https://siriphonku.wordpress.com/2008/>.
- สกล นิสารัตน์. (2545). กฎหมายอาญาและการลงโทษที่เหมาะสม: แนวความคิดทางด้านปรัชญาและความยุติธรรมทางสังคม. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สันติ นรัจจริยางกูร. (2527). อุปสรรคในการบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน.
- สุริยา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์. (2560). คู่มือสอบกฎหมายรัฐธรรมนูญ.(พิมพ์ครั้งที่ 9) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ร่มโพธิ์.
- สุริยา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์.คู่มือสอบกฎหมายรัฐธรรมนูญ.
- สุขุม สุกนิตย์. (2537).ลักษณะละเมิด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.
- สุรพล ไตยเวทย์.(2543).คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- สุวัณชัย ใจหาญ.คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ มาตรา 334 ถึง มาตรา 336. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2548). ความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 263 วรรคแรกของประมวลกฎหมายเยอรมัน. คุณพาห. (กันยายน-ธันวาคม).
- สุพัตรา แผนวิจิต.หน่วยที่ 5 ความผิดเกี่ยวกับเงินนอกระบบ. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาอาชญากรรมทางธุรกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช นนทบุรี.
- สันติ นรัจจริยางกูร. (2545). อุปสรรคในการบังคับใช้พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุโข สุวรรณศิริ. (2499). ความผิดฐานฉ้อโกง.(วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง.รู้เท่าทันการเงินนอกระบบ. จาก<http://www.fpo.go.th/main>
- สุทธิพล ทวีชัยการ และอารยะ ชีระภักทรานันท์. (2544). การคุ้มครองพยานและการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย. (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- อรรถพล ใหญ่สว่าง. (2524). *ผู้เสียหายในคดีอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อรธีรา อสัมภิน วัฒน. (2553). *ปัญหากฎหมายและการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ศึกษากรณี : การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความคิดมูลฐานนื้อ โกงประชาชน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- อนุวุฒิ พ่วงทอง. (2558). *สิทธิของผู้เสียหายกับการเยียวยาผู้เสียหายในคดีอาญาโดยรัฐ* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราช, นนทบุรี.
- อารีรัตน์ เลหาพล. (2559). *มาตรฐานในกระบวนการยุติธรรมไทย*. (รายงานหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 4) วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ.
- อวิภารัตน์ นิยมไทย, นิตกร สำนักกฎหมาย, หลักการพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็ว, บทความการปฏิรูปกฎหมาย : LAW REFORM, จุลินิติ พ.ย. - ธ.ค. 56.
- อภิวัฒน์ สุดสาว. (จุลนิตี มี.ค.-เม.ย.61) *การกำหนดโทษอาญา ตามบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย*.
- อรรถพล ลิขิตจิตถะ. (2542). *ถาม-ตอบ เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- อโยทัย จงดาม และฤทธิชัย จงดาม. (2546). *เปรียบเทียบกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- อาคม รุ่งแจ้ง. (2550). *ปัญหาการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพในคดีอาญา : ศึกษากรณีระบบการพิจารณาคดีอาญาโดยรวดเร็วและต่อเนื่อง*, (รายงานการอบรมหลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง” รุ่นที่ 10). วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- อุทิศ แสนโกศิก. (2525). *กฎหมายอาญาภาค 1*. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการกรมอัยการ.
- Henning Glaser *การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 1 – 4/2558 เรื่อง ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2558 ณ จังหวัดสงขลา จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดขอนแก่น และกรุงเทพมหานคร*.
- <https://www.longtunman.com/19218>.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายวรวิทย์ ทองชาติ
วัน เดือน ปีเกิด	1 ตุลาคม 2530
ที่อยู่ปัจจุบัน	126/1604 การเคหะนนทบุรี อาคาร 2 ชั้น 5 หมู่ 5 ถ.ติวานนท์ ต.ปากเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120
สถานศึกษา	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 66
สถานที่ทำงาน	สำนักงานที่ปรึกษาอัยการสูงสุด
ตำแหน่ง	นิติกรปฏิบัติการ

